

SALT

“Scripture Application & Leadership Training”

SALT I Outlines
SALT I Outlines

(Revision 3)

THE SALT PROJECT

SALT Kosino Komokomo

Pa:isi Naba

GODOKO ba:gala TAWAKALUBI	3
1. Godokono Hibi Komo Keba Ka:na Na:katila:nama:?	4
2. Godote A Malemalelo Keba Ka:na Kemalagidoloena?	6
3. Godoko Kebako Dawala:ka:?	8
4. Godokono Ododili Komokomo Keba Ka:nala:ka:?	11
5. Ale Godokono Mabulubima: Keba Ka:na Na:keda:hanama:?	13
6. Godote A Dododiya: Ba:be Komoeno Ipuwa	15
7. Godokono Hiya:hiya: Malemale Emalagidolo Tutumu	17
 SAITANAKO ba:gala AENO KUBA ODODILI KOMO	 20
8. Saitanako Potela:ka: Ba:gala Ebete Kebe Ha:da Amiho Ukui Komodo Ago Kalaholohonako?	21
9. Mabu Keka: Ale Hiya:hiya: Kuba Dododilinakoma:?	23
10. Kuba Ododili Komoeno Huiya Badala:ka:?	25
 GODOKONO KA:KA: MULA: KOMO	 26
11. Ka:ka: Mula: Komote Ya:sugodolo Duluhukuya:, Ba:be Komodo Ale Godokono Konomo Malemale Komo Buminama:	27
12. Godokono Ka:ka: Mula: Komo Badala:ka:?	29
13. Tawakaluba:te Hibima: Mididawoeno Komo Keba Ka:na Na:kiya:tawahamena:?	31
 HIBIMA: MIDIPPI Ba:gala SOSE WATOWATOPPI IBINO EMEDE KOMOKOMO ...	 33
14. Ale Saitanakono Wato Kikipo Keba Ka:na Na:ka:lawema:?	34
15. Mabu Keka: Godote A Talonapima: Keda:hanama: Da:kiyaa:mena?	36
16. Ale Atu Hiya:hiya: Kuba Gala Da:ka-ododilinakoma:, Ba:bako Emede Komo Keba Ka:na Na:ka:miya:pama:?	38
17. Mabu Keka: Ale Komopino Kuba Ododili Komokomo Egebolelamete Dadodoholelamema:?	41
18. Hibima: Midipino Badininipala:te Keba Ka:na Na:kemedenamena:?	45
19. Godokono Tabo Kolamagima: Lumagiti Keba Ka:na Na:ka:hidomene? ..	47

*GODOKO
BA:GALA
TAWAKALUBI
IBINO KOMO*

Leson 1 – Ale Godokono Hibi Komo Keba Ka:na Na:katila:nama:?

Ko ipuwa – Tawakaluba:te kebe hiya:hiya: komo hibima: da:midilina, ibino emede ka:ka: ba:bi hunamo miya:tena, lumagiti ebeno genama haka hunamo detenako ba:ba ka:na. Godote ebeno hibi komokomo ebeno Bukalo hawakalilamena, ba:bema: wadiyala lumagiti ebeno tepo ipuwoeno ukui ba:bi komago na:modobolatelenakamene. Hopo habanapi hiliyonomo ipuwalo Ya:suku kapiyate ebeno tepo ipuwalo eta ha:da amiho ukui kalawenakuha:.

A. Hibi komo pogodo kitana, ba:gala ha:da amiho komo pogodo kitana?

1. Godoko hibima: midiha:pa:te komo hiya:hiya: ha:da amiho komo hibima: midilinaka. Lom 1:18 [2 Tes 2:9-11; Ohale 14:1]
2. Ba: hibila, hibima: midipa:godolo atumu komo ha:da amiho komokomo ba:pola:na. Kol 2:8
3. Puya:te Godoko dadikumina, ebe ubila iba:te ebe ebeno Gobogoboeno heloamo ba:gala ebeno hibi iya:tawa komodo nadikuminakamena:. Yon 4:23-24
4. A puya:te Ya:su Kelisoko ipuwalo dapepehonama:, kebe ha:da amiho komokomo aeno tepo ipuwalo da:pola:na, wadiyala ale tama:mo ba iya:heke huiyatiya Godokono hibi komokomo aeno tepo ipuwamo ba:bo miya:tenakoma:. Kol 1:10 [2 Pit 3:18]
5. Ba:bema: Godokono Bukalo ebete ebeno hibi komokomo da:hawakalilamena, wadiyala hibima: midipa:te ba:bi komo kodakodalo na:watila:mota:namena:, iyo, atu tetelo tepo ipuwoeno komo ha:da amiho ukui gobogobamo niya:heka:mena:.

B. “Godokono hibi komote la: huiyaha: menemene oko ipuwane uluhukulatelete tutupima: komidilima:na:ta.” (Yon 8:32)

1. Ha:da amiho komokomoma: hibima: midiha: dawate Saitanakono matuhumiho ipuwalo bemedena.
2. Ka:ma: Ya:sukunu ka:ka: mula: komo da:lawi, ba:be lumagino tepo ipuwalo komo ha:da amiho komokomo hibilo kawiboha:.
3. Ba:gala pote Godoko hbima: midi ipuwalo komo gogolo dapena, ebegodolo atumu komo ha:da amiho komate kuda: pola:na. Iyo, a hopo habanapi hiliyonomo ipuwalo Ya:suku kapiyate eta ha:da amiho ukui kalawenakuha:.

C. Mabu keka: lumagiti Godokono hibi komokomo da:watila:mota:na? Mabu ba: lumagino tepo ipuwoeno ukuini ebeno ododili komate ikulinaka.

Haha	→	Keha	→	Gao
Tepo Ipuwoeno Ukui	→	Kebe Gabo Ta:mata Komo	→	Ododili Komo

1. Ale tepo ipuwalo Godokono komoma: kebe ukui hibima: da:midilinama:, ba:bi ipuwane apeno ododili komate ikulinaka.
2. Gabo netewa ba:pola:na. (Yon 10:10; 2 Tes 2:9-12)

Godokono Hibi Komo	→	Tutuma: Midi Komo	→	Tepo Ipuwoeno Kalakala Komo
Saitanakono Ha:da Amiho Komo	→	Matuhumiho Komo	→	Tepo Ipuwoeno Menemene Komo

- a. Komopa:te Saitanakono ha:da amiho ipuwalo ba emedehona ibi ha:kiya ibi bekubahilamena. (Naba 1 go pele hapulu da:la:na ba:be keha numa:.)
- b. Komopa:te Godokono hibi komo ka:ma: hibima: da:midinaka, ibino tepo ipuwalo komo ha:da amiho komate hibilo kawiboha:. (Naba 1 go tete tete numa:.)
- c. Komopa:te Godoko hibima: midi ipuwalo dapepehona, iba:te Godokono Bukoen tabo ba ulamena komo ha:da amiho komo gobogobamo ya:lo iya:hekiya:, huiyatiya komo ha:da amiho komate ibino tepo ipuwalo kuda: pola:na. (Naba 1 go tu hapu numa:.)

3. Godote lumagi kapiyoeno ka:ka: hiya:ma: keba ka:na da:midimini, ba: atu gabodo ebete tawakalubino kapiyuimi konomo hiya:ma: komidima:ne.
 - a. Kapiya lumagiti Godokono hidu tabo dulimini, ebete hiya:ma: ba:bo keda:ma:ne.
 - b. Ba:bene ebete tote komopi koniya:tulamema:ne, iba:te ibino hiliyonomo komokomo ipuwalu Ya:sutamo kopapamila:halema:. Ba:moe oko ba: Ya:suku ta:matapima: midili okola. (Ma:t 28:18-20)
 - c. Ba: hibila, puya:te Kodawa Ya:suku hibilo da:ta:matana, iba:te komopi bowalubilinaka atu gabodo kotolamema:.
 4. Ba:moi Baibolo komate Godokono ba:gala Ya:sukunu hibi komoma: a keba ka:na kiya:tua:mena? Wadiyala ama: eta Baibolo Bukoeno hibi komo ba umita, ba:moe komo hidamo nemalagidoluya:, a hibima: midipa:te keba ka:na na:kemedehonama:?
 - a. Yon 8:32
 - b. Yon 14:6
 - c. Hos 4:6
 - d. [Gal 5:7-10]
 - e. [Yon 8:44-45]
- D. *Hibi komoeno ipuwa ba: ba:ma ka:nala, Godote hiya:hiya: hiliyonomo komokomo ba ulamena kebe komo hibima: da:goena, ba:bi komokomo kapiya hibinomoma: eda:hana!* A ha:kiya aeno daedae ukuilo eta komo hibima: a:kaga:lama:..
- E. Godokono Bukoeno tabo ba ulamena, lumagiti keba ka:na na:kewagelenamene?
1. Iya:tawa lawema: ya:wama: neda:namene. [Oel 17:10-11]
 2. Hibi komokomo kuwatemala: ape konomo ikamenomo nikama:mene. [2 Tim 2:15]
 3. Godokono Buka stadi komo ko komonomoma: na:goenakamene. [2 Tim 3:16-17]
 4. Ebino stadi ipuwalo hidu owalubi komo lawema: Godokono Gobogobo na:toemehonakamene. [Yon 16:13]
 5. Kebe hidohido komo stadi ipuwalo duwatenako, komo hidohido okopi atu komamo nowalubinakamene, iba:te tolamete komopi koniya:tulamema:. [2 Tim 2:2]
- F. A hidamo! Lumagiti Godokono hibi tabo komokomo ulihote ododilihino, diyala, olalatiti ebetamo duluhukumini. (Ma:t 7:24-27)

Leson 2 – Godote A Malemalelo Keba Ka:na Kemalagidoloena?

Ko Ipuwa – Godote ebeno ubi bihatena a ebeno guguda:te ebe tamenomolo kopola:nama:, iyo, ebete a malemalelo emalagidoloena, hidu nabiwi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na. Numa:la:, hopo haba nabino komo ba: gola, ale Hunu Haboeno Nabiwino komo hidamo kiya:tawahama:, huiyatiya komo tetelo aeno naba:te a guguda:tamo kuba komokomo bododilinaka, ba:bema: ibino ododi komone ale Godokono komoma: hibi ukui komokomo kuwatenaha:, komo ha:da amiho ukui buwatenakoma:.

- A. Nabiwi Godote a malemalea:telo konomamo emalagidoloena. (Naba 2a go numa:.)
 - 1. 1 Yon 3:1
 - 2. Yon 15:9-10,12

- B. Wadiyala a hopo haba naba:te aeno ododili komodo hidonomo go aeno guguda:tamo kohawakalimima:nema:, iba:te Nabiwi Godokono malemale emalagidolo komo hidamo kiya:tawahama:. Epe 6:4 [1 Tes 2:10-12; Tutumu 6:7]

- C. Hopo haba nabi menokobi iba:te komo tetelo Nabiwi Godokono malemale emalagidolo komoma: kuba go atamo hawakaliminaka.
 - 1. Mauba nabiwino komo
 - 2. Ukuhino dito ikalame nabiwino komo
 - 3. Hiya:hiya: oko owatiholo guguda:go kapiyama: eda:ha: nabiwino komo
 - 4. Gugudino owalubi oko komoma: kubamo kiyahalame nabiwino komo

- D. Naeno hopo haba nabiwiti Godokono komoma: ba:bako kuba go hawakalimilo komo ha:da amiho ukui natamo dikanamiya:, nale huiyatiya naeno tepo ipuwalo hibi komo keba ka:na na:kuwaterno? Ba: hibila, nale Godokono komoma: ebeno Bukalo hibi komokomo kulamema:nemo. (Naba 2b go numa:.)
 - 1. Luk 15:11-32 komote a biya:tua:mena Nabiwi Godokono hibi komote keba ka:na kitana.
 - a. Ebete a malemalelo konomamo emalagidoloena.
 - b. Ebete ubi bihatena aeno kuba egebolea:mete kadodolea:mema:.
 - c. Ebete a belatia:mena ale aeno kuba ododili komone ebetamo kohobila:ma:.
 - d. Ebete aeno tepo ipuwoeno hiya:ma: eda:ha komoma: kalakalana.
 - e. Ebete aeno temeteme ipuwalo a a:kadodox:ma:mene.
 - f. Ebete aeno temeteme ipuwalo a gelebadia:menako.
 - 2. Lom 8:15 komote a biya:tua:mena, ale Godoko aeno Abama: koka:mima:.

- E. Luk 15:11-32 komoeno uwi ipuwalo ale nabiwino komoma: kebe komokomo kulamenama:?
 - 1. Ebeno apa:mo ododili komo guguda:tamo keba ka:nala:ka:?
 - 2. Ebeno tepo ipuwoeno ukui guguda:tamo keba ka:nala:ka:?

- F. Ba:moe uwi ipuwalo naniwino ba:gala nabiwino ododili komokomo hiya:hiya:la. Naniwino tepo ipuwalo ebete amogatamo keba ka:na kewageliya:?

- G. Ama: Godokono komoma: keba ka:na kemalagidolonaka? Amia:no ukuilo ebe mauba nabiwima: ka:midionaka? O ama:le ebe ukuhino dito ikalame nabiwima: ka:midionaka? O ama:le ebe hiya:hiya: oko owatiholo ama:go kapiyama: eda:ha: nabiwima: ka:midionaka? O amia:no owalubi oko komoma: ama:le ebe kubamo kiyahame nabiwima: ka:midionaka?

Ya:suti Luk 15:11-32 komoeno uwi ipuwalo Nabiwi Godokono malemale emalagidolo komo da:hawakalimya:, wadiyala ebeno komoma: ama:le tepo ipuwoeno komo ha:da amiho ukui gobogobamo ba iya:heke huiyatiya ba:moe hibi komonomo na:lawiya:.

- H. Godote a malemalelo emalagidoloena, hidu nabiwi keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na
 - 1. Godote ebeno ubilo a uwatiya:. (1 Pit 2:9)

2. Godote a ebno ohodihole gugudima: midiya:. (Lom 8:15-17)
3. Malemale nabiwiti ebno gugudi temeteme ikalame komamo iya:tulamenako ibi kowalubilima:. (Yun 12:7-11)
4. Godote a buiya:menoelo ua:mena. (Ohale 139:13-16 komote na:goena, “O Godo, nale menokoeno tepo ipuwalo ba luta, ama:le na unamete ba:bo ododiniya:ta ... ”)
5. Puya:te heloha:ma: deda:hana, Godote ibi malemalelo buiya:minalena. (Ohale 68:5 tetelo Godote na:goena, “Na ba: halipa gugudino nabiwila, ba:gala na hamolehamole kamenakamena mabuma: alaholodawala ... ”)
6. Aeno temeteme ipuwalo Godote a a:kadodo:a:le. (Ais 49:14-16 tetelo Godote na:goiya:, “Menokote kebe gudutamo nono dikamenakui, galane tetelo a:kadodamene, ba:bema: na ba: atumu la: a:kadodola:mata ... ”)
7. Godote a mabuma: ebno hidu nopo ya:lo a:tamotiya:. (Yel 29:11-13 tetelo Godote na:goiya:, “Na iya:twala kebe hidohido nopo la: mabuma: da:tamolatoholiya:mo ... ”)
8. Godote a mabuma: konomamo kalakalana. (Sep 3:17 komote na:goena, “Godote la: mabuma: ko kalakalanomo ba lawe ohale balapihonakomene ... ”)

Leson 3 – Godoko Kebako Dawala:ka:?

Ko Ipuwa – Ba:moe lesong ipuwalo ale kumima:nema:, Godote kebako dawama: deda:na – ebete emedena emedena tetelo bemedena, ebete hiliyonomo komokomo ododilidawama: eda:na, ebeno helo haputi kitanaha:, ebeno iya:tawa haputi kitanaha:, ebete hiliyonomo hopolo bemedena, lumagiti ebeno baida:mo ebe umi modoboha:, ba:gala ebete tawakaluba:go mabulubima: eda:ma: ubi bihatenako.

Ba:gala eta komo. Baibolo Bukate a biya:tua:mena Nabiwi Godoko ba:gala Gudu Ya:suku ba:gala Talona Gobogobo, ibi ba: kapiya Godoma: eda:na, iyo, tukulubino tabamo iba:te ba:bako Godo Trinitima: ga:lanaka. Ba:moe komo ba: ko komonomola, mabu komo ha:da amiho sosa:te ba:moe komo hibilo kalawenaha:..

A. Godoko ba: Hununomo ba:gala Konomodawala. Ale ba:moe komo hidamo laweheno, diyala, eta tetelo Saitanakono gubi ipuwamo da:negudima:.

- Ya:suti Nabiwi Godokono helo komoma: tawakalubi biya:tulamiya:. Ma:t 22:29
- Puya:te Hunu Habalo Godokono holoholo hapulu da:pola:na, iba:te emedena emedena tetelo ebe ba adikumina ebeno mahilo hunamo badipatenakomena:. Haw 15:3-4 [1 Tim 1:17; Lom 11:33-36; Ohale 96:5-10; Ohale 104:31-33; Ais 40:12-18]
- Baibolo Bukoeno komo hiya:hiya: komate Godokono koma: eda: komo behawakalimina. Haw 1:12-18 [Oel 4:31; Ais 6:1-5; Ikuli 33:18-23]

1. Godote emedena emedena tetelo bemedena. (Naba 3a go numa:.)
 - a. Ebeno mabu ba:gala kuititi puliyala. Haw 22:13 [Haw 1:8; Ohale 90:2-6; Ohale 93:2]
 - b. Ebete hiliyonomo komokomo ododilidawama: eda:na, ba:gala eta dawate ebe kododiya:ha:. Kol 1:15-16 [Yon 1:1-3; T Mabu. 1:1]
2. Godoko hapuha:
 - a. Godokono helo haputi kitanaha:, ebete modobola hiliyonomo komokomo kododilima:.
 - “Kodawa Godote A:ibalamatamo uluhukuti na:goiya:, ‘Na ba: Helonomo Godotela …’” (T Mabu 17:1)
 - (1) Lom 1:20
 - (2) Ma:t 19:26
 - (3) Komo Pakala Nopo Bukoeno komokomo – Yos 10:12-13 (Yosuwa); 2 Gaw 20:9-11 (Hesekaya); Ikuli 14:21-31 (Moses)
 - (4) Komo Uli Nopo Bukoeno komokomo – Luk 8:22-24; Luk 11:14-20; Luk 5:17-26; Oel 1:8; Ma:t 28:18-19
 - b. Godokono iya:tawa haputi kitanaha:, ebe hiliyonomo komokomo iya:tawanomola. Lom 11:33-34 [1 Kol 1:25; Yun 4:13; Ohale 139:17-18]
 - c. Godote hiliyonomo hiya:hiya: hopolo bemedena, ba:bene ebete atu tetelo hiliyonomo komokomo bulamena.
 - (1) Ohale 139:7-12; Yun 4:13
 - (2) Yel 23:23-24 tetelo Godote na:goiya:, “Hibila, nale hiya:hiya: muhulu hopo ba:gala tatali hopo hiliyonomolo ba emedena, naeno helote hopo haba konomolo bitana.”
 - (3) [Yao 1:3; 2:1-2a]
3. Lumagiti ebeno baida:mo Godoko umi modoboha:, mabu ebe gobogobola. Yon 6:46 [Yon 1:18; Kol 1:15,19; Yun 1:3; Yon 4:24]
4. Godokono tepo ipuwoeno ukui ba:gala ebeno ubi komokomo ba:pola:na, ba:bene ebete tawakaluba:go mabulubima: eda:ma: ubi bihatenako. Mak 1:11

B. Godoko ba: kapiyala, atu tetelo netewa-kapiyala. (Naba 3b go numa:.)

1. Ma:t 28:19 tetelo Ya:suti ebe ta:matapi na:kiyalamiya:, iba:te tawakalubi Nabiwi Godokono mahilamo, ba:gala ebeno Guduino mahilamo, ba:gala ebeno Talona Gobogobo no mahilamo beyamo kowadulatelema:..
2. Baibolo Bukalo komo hiliyonomo hiya:hiya: tetelo ale ba:moe komo uminakoma:, Godoko ba: kapiyala, atu tetelo ebe ba: netewa-kapiyala. Ba:bema: keba tetelo Ya:suti ebeno

Nabiwino komoma: dolamaginakui, ebete tawakalubi ba:ma ka:na iya:tulamenakui, ebe ba:gala ebeno Nabiwi hiya:hiya: ba lumutita huiyatiya ibi kapiyanomoma: eda:na. Ba:gala Yun 1:8 tetelo Nabiwi Godote ebeno Gudu Ya:sukunu komoma: ba hawakalimita ebetamo na:goiya:, “Ama: hibi Godoma: ba eda:na, amia:no Ko Gawadalagi komote emedena tetelo bitanamene.”

Ba: hibila, ba:be tabo komodo Nabiwi Godote ebeno Gudu Ya:suku hibi Godoma: ka:miya:. Ba:moe komo ko komonomola, huiyatiya komo ha:da amiho sosa:te ba:moe komo hibilo kalawenaha:.

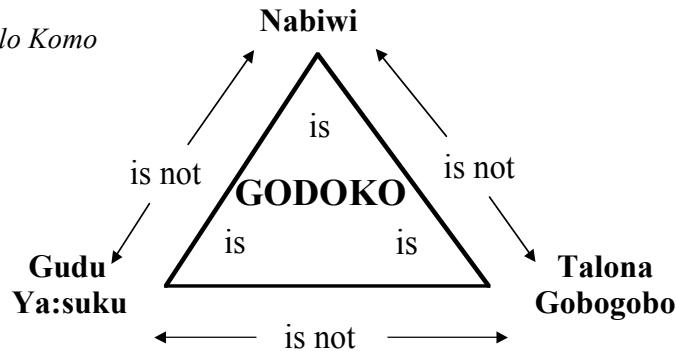
3. Pakala Nopo Bukoen Komokomo

- A. Tutumu 6:4 “Isalaela tawakalubi, la: nuliya:la:, aeno Kodawa Godoko (Yehoba) ba: **kapiyanomo Kodawala**. ”
- B. T Mabu 1:26 “Ba:bema: Godote na:goiya:, ‘**A** tawakalubi **a holoholo huiya kododiliya:**’ ”
- C. T Mabu 3:22 “Kodawa Godote na:goiya:, ‘**A keba ka:na kemedenama:**, tawakaluba:te ba:ba ka:na ba emedena hidu komo ba:gala kuba komo biya:tawahanakomena:’ ”
- D. T Mabu 11:7 “Kodawa Godote na:goiya:, ‘Wadiyala **a** hopamo nepalagate ba:moi tawakalubino tabo hiya:ma: komidililamiya:’ ”
- E. Ais 6:8 “Kodawa Godote na:goiya:, ‘Nale pokon na:koemema:, ba:gala **a mabuma:** pote na:ka:tomene?’ ”

4. Uli Nopo Bukoen Komokomo

- a. Ma:t 28:19 tetelo Ya:suti ebe ta:matapi ba oelame na:kiyalamiya:, “La:le Nabiwi Godokono mahilamo, ba:gala ebeno Guduino mahilamo, ba:gala ebeno Talona Gobogoboeno mahilamo tawakalubi beyamo na:newadulateliya:la:. Ba:gala Ais 48:11 tetelo Godote eta tabo ba:ma ka:na goiya:, “Na kebe hidu komo dododimo, na ha:kiya naeno awagaha komoma: ododimo, naeno awagaha komo etatamo a:kikalama:lemo.”
Ba:moi netewa Baibolo Bukoen komokomo ipuwalo ale ba:moe komo numitama:, Ya:suti Nabiwi Godokono mahilo, ba:gala Guduino mahilo, ba:gala Talona Gobogoboeno mahilo komoma: da:goiya:, ebete netewa-kapiya godoeno komo kahawakalimiya:ha:. Ao, ebete kapiya Godoeno komo behawakalimiya:, mabu hibila, Godote ebeno oko owati ipuwalo awagaha komo etatamo a:kikama:le.
- b. Ma:t 3:16-17 tetelo ale ba:moe eta komo bumitama:, Godoko ba: kapiyala, huiyatiya Nabiwi Godoko, ba:gala Gudu Ya:suku, ba:gala Talona Gobogobo iba:te kapiya tetenomolo hiya:hiya: komokomo bododiliya:.
- c. Ya:suti Yon sapta 13-14 tetelo Godokono komoma: diya:tulamiya:, ale ba:moi komokomo bulamitama:.
 - (1) Yon 13:36 tetelo Ya:suti na:goiya: ebete tatalila Hunu Habamo kotoma:ne, huiyatiya ebe ta:matapa:te ba:be Habamo tiyolo tolame modoboha:.
 - (2) Yon 14:8-9 tetelo Ya:suti Pilipitamo na:goiya:, “Ama:le na dunami, ba:be gabodo ama:le Nabiwi Godoko ba: umia:ta.”
 - (3) Yon 14:16-17 tetelo Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, “Nale la: da:miya:palema, Nabiwi Godote eta Owalubidawa la:tamo kopoemema:ne.”
 - (4) Yon 14:26 tetelo Ya:suti ba:be Owalubidawoeno komo behawakalimiya:, ebe ba: Godokono Hido-talona Gobogobola.
 - (5) Yon 14:23 komote a biya:tua:mita, Talona Gobogoboeno oko owati ipuwado Nabiwi Godoko ba:gala Ya:suku a hibima: midipi ipuwalo bemedenamena:.
 - (a) Huiyatiya Ya:suti dopamo na:goiya: ebete Hunu Habamo kotoma: a komiya:poema:ne, ba:bema: ebete a ipuwalo keba ka:na na:kemedenamene?
 - (b) A iya:tawala, Ya:suku ba:gala Nabiwi Godoko ba:gala Talona Gobogobo ibi ba: kapiyala.
 - (c) Ba:gala Nabiwi Godote a kowalubima: ebeno Talona Gobogobo da:poemiy:, ba:ba tetelo Gobogobote hibinomolo piya: a ipuwalo kopemedenama:.

- (d) Ba:bema: kalakala konomola, Talona Gobogobote a ipuwalo ba emedena, Nabiwi Godoko ba:gala Ya:suku atu tetelo ago bemedena.
 - (e) Iyo, ba:moe komo ba: hibila, pote Ya:suku malemalelo demalagidolona, Nabiwi Godoko, ba:gala Gudu Ya:suku, ba:gala Talona Gobogobo iba:te ebe ipuwalo kapimilo bemedena.
- d. Yon 17:11, 21-23 komate Trinity Godoen komoma: a biya:tua:mena, ba:bako Godokono netewa-kapiya ododili gabodo kapiyonomoma: eda:na.
- (1) *Oko Owati Komo*
 - (2) *Helo Komo*
 - (3) *Malemale Emalagidolo Komo*

Leson 4 – Godokono Ododili Komokomo Keba Ka:nala:ka:?

Ko Ipuwa – Godokono ododili komate keba ka:na ka:pol:a:na, ale ba:bi komo hibilo diya:tawahanama: hibima: midi ipuwalo ba:bo kapepehoma:nema:. Ba: hibila, Godokono helo komo ba:gala oko owati komo ba:gala malemale emalagidolo komo, a ha:kiya aeno heloamo a:kuwata:lema:, huiyatiya Godokono tabote a biya:tua:mena, ale aeno Kodawoeno komo ba:iya:tawahana ebeno malemale ipuwalo kapepehoma:. (2 Pit 3:18; 1 Kol 13:13; Ya:i 2:8; Yon 15:12)

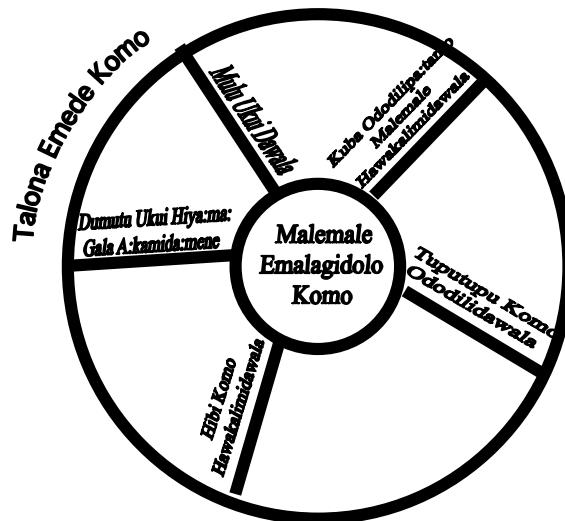
A. Godoko ba: Malemale Emalagidolodawala.

1. Ebeno hiliyonomo ododili komate ebeno malemale emalagidolo ipuwado ikulinaka.
1 Yon 4:8,16 [Yon 3:16-17]
2. Malemale emalagidolo lumagiti ebeno ododili komodo ba:moe komo konomamo bemalagidolonamene, komopa:te hidu mulu ipuwalo kemedehonama:, ebete ibi keba ka:na:kovalubilimini. Pil 2:3-8 [1 Kol 13:1-13]
3. Nabiwi Godoko ba:gala Gudu Ya:suku ba:gala Talona Gobogobo, iba:te kapiya malemale emalagidolo ipuwalo bemedena.
 - a. Nabiwi – Yon 3:16 [1 Yon 4:10-11; Lom 5:5; Lom 8: 39; 2 Kol 13:14; 1 Yon 2:15]
 - b. Ya:su – Yon 15:9 [Epe 3:17b-19; 2 Kol 5:14; Lom 8:35]
 - c. Talona Gobogobo – Lom 5:5 [Lom 15:30; Gal 5:22]

B. Godote kebe malemale emalagidolo gabodo da:tona, wadiyala a tawakaluba:teba:be atu gabodo kakatolamema:nema:. Epe 5:1-2 [1 Kol 13:1-13; 1 Kol 16:13-14; 1 Yon 4:8]

C. Godote ebeno malemale emalagidolo komo keba ka:na ka:hawakaliminako? (Naba 4 go numa:.)

1. Godokono ododili komate ebeno malemale tepo ipuwane ikulinaka.
2. Godokono komo ba: ba:ma ka:nala –
 - a. Ebe ba: hibi komokomo hawakalilamedawala.
Yon 14:16-17 [Yon 1:14; Yon 8:42-46; Ohale 89:34]
 - b. Ebe ba: mulu ukui dawala.
Ya:i 3:17 [Mak 6:2; 1 Kol 2:7-8; Yel 51:15]
 - c. Ebe ba: tuputupu komokomo kapiya ododilidawala.
Yun 1:8-9 [2 Tes 1:5-7; Lom 2:5; Tutumu 32:4]
 - d. Ebe ba: kuba ododilipa:tamo malemale hawakalimidawala.
Epe 2:4-5 [Tai 3:5; Ya:i 5:11; Ohale 86:5]
 - e. Ebete ka:lo kebe hidohido komo ododilima: dewagelen, dumutu gala ukui hiya:ma:a:kamida:mene. Ya:i 1:17; 2 Tim 2:13 [Ais 49:14-16; 1 Tes 5:23-24; 1 Kol 1: 9]

D. Epe 5:1 komote a biya:tua:mita, ale aeno emede ipuwalo Godoko huiyama: keda:hama:. Ba:be komoeno ipuwa keba ka:nala:ka:?

1. Godote hiliyonomo hopolo bemedena, ba:bema: ale ba:ba ka:na atumu hiliyonomo hopolo ba:kemedehonama:? Ao.
 2. Godokono iya:tawa haputi kitanaha:, ba:bema: ale ba:ba ka:na atumu hiliyonomo komokomo ba:kiya:tawahanama:? Ao.
 3. Godote tawakalubi hiliyonomo malemalelo bemalagidolena, ba:bema: ale ba:ba ka:na atumu hiliyonomo tawakaluba:tamo malemale ba:ka:hawakaliminakoma:? Iyo, ba:moe ba:be komodo ale Godoko huiyama: beda:hanama:, ba:gala atu tetelo ale mulupima: ba:gala talona emedehopima: ba:ka-edahana:.
- E. Godokono hiliyonomo ododili komate ebeno malemale ipuwane ikulinaka, iyo, ebeno tepo ipuwanomolo malemale emalagidolo komote itananako. Ba:be ipuwane ebeno mulu ukui komo, ebeno malemale hawakalimi komo, ebeno tuputupu ododili komo, ebeno hidu ukui hiya:ma: midiha: komo, ba:gala ebeno hibi komokomo hawakalilame komo, ba:bi hiliyonomo komate ikulinaka. Ba:gala ebeno hidu talona emede komote ba:bi hiya:hiya: komo mog:a:lameholete kapiyanomoma: midilina, kodakoda daka keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na.
- Ba:gala eta komo. Godoko ubi konomola ebete a tawakaluba:go kapiyama: keda:hama:, huiyatiya aeno kuba ododili komate ebeno hidup talona emede komago kamodobonaha:. Huiyatiya kalakala konomola, ebeno malemale komote a ebe tama:mo na:magahena.
- Ba: hibila, Godokono tepo ipuwoeno hiya:hiya: komate kapimilo hidonomo oko bowatina, aeno kuba ododili komokomo adodolea:mete kegebolea:mema:.
- F. Godoko ba: hidu talonadawala (1 Yon 1:5). Ba:bema: a hibima: midipa:te ebeno talona ipuwalo hibinomolo demedenama: aeno ododili komate keba ka:na kikulinaka?
1. Aeno ododili komate malemale ipuwado ikulinaka. Ya:i 3:17
 2. A hibima: midipi ba:gala hopo haba tawakalubi aeno emede komo hiya:hiya: ba:pola:ma:na. Epe 4:24
 3. A hibima: midipa:godolo eta deha:potonomo kubate itanaheno, ale Kelisokono holoholo hapulu ba:ba ka:na kola:mota:hanama:nema:. Epe 1:4 [1 Pit 1:14-16; Ohale 24:3-4]
 4. Godote a hibima: midipi hidonomamo kemedehonama: kiya:menako, ebete hidu talona ipuwalo keba ka:na kemedena ba:ba ka:na. Yun 12:14; Ma:t 5:48
 5. A hibima: midipi a ha:kiya a talonapima: midi modoboha:, huiyatiya Godote ba:be oko a ipuwalo bowatina. 2 Tim 2:13; 1 Tes 5:23-24
 6. Godote a ipuwalo ko oko ba owatina, a huiyatiya eba:go kapimilo oko na:ka-owatinama:, ale hiya:nomo tawakalubima: keda:hama:. Pil 2:12-13; Lom 8:28-29; Ma:t 11:28-30

Leson 5 – Ale Godokoba: Mabulubima: Keba Ka:na Na:keda:hanama:?

Ko Ipuwa – Lumagiti Godokoba: mabulubima: eda:ma: ubi dihatemene, wadiyala ebete komo hiliyonomo tetelo Baibolo Bukoeno komokomo ka:lamiholete ba:bi komoeno ipuwa ba emalagidole Godokoba: komo hiya:hiya: toetoe tabo ba:bo ba:ga:lanakomena:. Ba:moe lessoniti a biya:tua:mita, ale hiliyonomo hegälalo ba:be komo keba ka:na na:kododinakoma:?

A. Ale Godokoba: mabulubima: keda:nama:, ebete a ba:bema: ododiya:.

1. Godote ago hidu mabulubima: eda:ma: ubi dihatena, Ya:suti ba:be komo ebeno ta:matapi biya:tulamiya:. Yon 15:13-15,17 [Ya:i 2:23; Ma:t 11:19; Ohale 25:14; Ikuli 33:11]
2. Ya:suti ebeno Nabiwa:go kapiyama: ba eda:na ebeno hiliyonomo ubi komamo a:papamiwatanakui, lumagiti ebeno hidu mabulubitamo keba ka:na kododinako ba:ba ka:na. Yon 5:19,30; Yon 6:57; Yon 8:28; Yon 12:49; Yon 14:10; Mak 1:35
3. Wadiyala ale Ma:liko, Matako, ibino ododi komo kemalagidoloma:nema:. Luk 10:38-42

B. Ale aeno Godokoba: mabulubima: eda: komo kokodakoduimima:, bada komokomo

na:kododilinakoma:? (Naba 5a go ipuwalo naba 1 ba:gala naba 2-ino komokomo nulama:.)

1. *Ale Godokoba: toetoe tabo ba:ga:lanakoma:.* (Naba 5b goino komokomo nulama:.)
 - a. Awagaha ipuwado a:kododa:ma:. (Ma:t 6:5-7)
 - b. Ma:t 6:9-13 komote a biya:tua:mita, Godokoba: tabo ga:la tetelo ale ba:moi hiya:hiya: komo bolamagiminakoma:.
 - (1) Godoko adikumi komo (Ma:t 6:9)
 - (2) Lumagiti ha:kiya ebeno tepo ipuwa anagiya:mida komo (Ma:t 6:10)
 - (3) Aeno modoboha: komokomo toetoe tabamo wadiya:paa:latele komo (Ma:t 6:11)
 - (4) Kuba ododi komone ohobiga komo ba:gala komopino kuba egebolelame komo (Ma:t 6:12)
 - (5) Godote wato kikipo lawe komoma: ebe adikumi komo (Ma:t 6:13)
 - c. Godokoba: toetoe tabo ga:la ipuwalo ko komonomo ba: ale aeno tepo ipuwoeno hibi komokomo Godotamo hawakalilame komola. (Ohale 139:4-13)
2. *Godote aeno tepo ipuwoeno ukuido kebe tabo komokomo atamo dolamaginakomene, ale hidamo bulihonakoma:.* (Naba 5c goino komokomo nulama:.)
 - a. Lumagiti eta lumaga:go mabulubima: deda:na, ebete komo hiliyonomo tetelo ebeno tabo ulihonako. (Yon 10:27)
 - b. Godote ba:moi hiya:hiya: gabodo atamo olamaginako.
 - (1) *Baibolo Bukoeno tabo komokomo* (2 Tim 3:16-17; Ohale 119:105)
 - (2) *Ebeno Gobogoboeno tabo komokomo* (Oel 8:29)
 - (3) *Ebeno komo mulu okopino tabo komokomo* (Oel 8:34-35)
 - (4) *Komo tetelo Godote atamo eta gigiho ba kalapila eta gigiho a:hiya:midanako ale ebeno hibi ubi kiya:tawahama:, ba:bema: ba:moe ba: eta gabola ebete atamo dolamaginako.* (1 Kol 16:8-9)
 - (5) *Ebeno hiya:hiya: hanohano ododili komo.*
Godote Ya:sukunu oelamepi dubu du genamane duluhukulateleniya: (Oel 5:19-20)
Pitakono baiditi hiya:ma: eda:hamelo, Gokono tabo duliya: (Oel 10:9-16)
Godokono nopopa:te Ya:sukunu hawakala komo da:hawakaliminiya: (Luk 2:9-10)
Godote Poloko Sailasiko du genamane uluhukulatelema: wima:la: da:poemeniya: (Oel 16:25-30)
Godote Pitako du genamane eta hanohano komodo duluhukutiniya: (Oel 12:5-11)
Godokono tabo madodote Hunu Habane Polotamo da:pihitiguya: (Oel 9:3-4)
Godokono nopodawate Mosesetamo duluhukuya: (Ikuli 3:2)
Godote donoki-goe ipuwado Ba:ilamatamo tabo dolamagiya: (Nabas 22:28-32)
 - (6) *Komo tetelo Godokono hete komote aeno tepo ipuwa iya:tua:menako.* (Pil 4:6-7; 2 Col 2:12-13)
- c. A hidamo! Ba: hibila, Godote atamo ba:moi hiya:hiya: gabodo olamaginako, huiyatiya keba tetelo eta tabote uluhukuti ebeno Bukoeno tabago kapiyama: eda:heno, ale ba:be

- komamo a:kapapamila:hama:. Godote kebe tabo hibinomolo dolamiginako, ba:bi tabo hiliyonome ebno Bukoeno komago kapiyanomoma: eda:hana. (Oel 17:11; Ya:i 1:17)
3. *Ale Baibolo Bukoeno komokomo dito a:ka:ka:lamihola:ma:, huiyatiya ka:lamihole tetelo ale hiya:hiya: taboeno ipuwa hidonomamo bemalagidolenakoma:.* (Naba 5a go ipuwalo naba 3-ino komo numa:.)
 - a. Ohale 1:1-3 [Yos 1:8]
 - b. Wadiyala ale hiliyonomo tetelo Godokono hiya:hiya: hidu ukui komamo aeno tepo ipuwa ba:tabuilamenakoma:. (Pil 4:8; Kol 3:16-17)
 - c. Ba:moe komo ale keba ka:na na:kododima:?
 - (1) *Ale Godokono Gobogobo kotoemehoma:nema:, ebete ebeno hibi komokomo a kiya:tua:mema:.* (Yon 16:13; Yon 5:39)
 - (2) *Ale ba:moi netewa alateda:hale taboma: a ha:kiya a kokiya:mema:nema:.*
 - (a) Ba:moe Buka komote Godokono komoma: na keba ka:na kiya:tunamita?
 - (b) Ba:moe Buka komote naeno emede komoma: na keba ka:na kiya:tunamita?
 4. *Ale Godokono tabo komokomoma: ebe badikuminakoma:.* (Naba 5a go ipuwalo naba 4-ino komo numa:.)
 - a. Godoko adikumi ipuwalo ale ebetamo kalakala tabo badipatenakoma:.
 - b. Godoko adikumi komo tabo dito olamagi komoha:. Godoko adikumi komo ba: ale aeno apa:mo ebeno ubi komamo da:papamila:hanakoma: ba:be komola. (1Tes 5:16-18)
 - c. Ale komopi malemalelatelelo iba:tamo hidohido komo dododilinakoma:, ba:be gabodo aeno Godoko adikumi komote hibilo kohawakalama:ne. (Ma:t 12:7; Ma:t 5:23-24)
 - d. Malemale emalagidolo komo ba:gala Godokono ubi komamo papamiwata komo ba:gala Godokono oko owati komo, ba:bi komate Godoko adikumi ipuwane kapimilo ikulinaka.

C. Ba:moe Lesonino Gala Hapuino Ododili Komokomo

1. Ama: tataba bahilo ba luta, kapiya Baibolo Bukoeno komo (Ohale 23:1-6 keba ka:nala:ka: ba:ba ka:na) ama: ka:lamiholete, ba:bene toetoe tabo olamagi komodo ama:le ba:be Buka komamo Godoko ba:bo nadikumiya:. Ba:ma ka:na ama:le Ohale 23:1-6 komamo ba:mako toetoe tabo kolamagima:na:ta, “O Godo, kalakala konomola, mabu ama: ba: na mabuma: sipi-goegoe ulamedawama: eda:nata. Iyo, keba tetelo modoboha: komate natamo da:pikulinaka, ama:le ba:bi hiliyonomo komo ipuwalo na hidamo ovalubininakata ...”
2. Wadiyala ama:le hiya:hiya: komoma: Godotamo kotoetoenakoma:, eta wikino nopo ba:ma ka:na na:tamotiya:, Mande – amia:no gugdino komokomo, Tusde – amia:no komo mabulubino komokomo, Wenisde – soseno komokomo, Tasde – Tabo tawakalubino hiliyonomoeno komokomo, Palaide – PNG hopoeno komokomo ...
3. Ama:le Pil 4:6-7 komo hidamo ka:lamiholete, ba:bene ebeno ipuwoeno komokomo ba emalagidole, Godote ama:tamo kebe komokomo dolamagita, wadiyala ama:le ba:bi komo eta pepamo na:miya:tehuya:..
4. Amia:no malemale emalagidolo komo Godotamo kohawakalimima:, wadiyala ama:le ebetamo leta nododiya:..

Leson 6 – Godote A Dododiya: Ba:be Komoeno Ipuwa

Ko Ipuwa – Godote konomo kalakalago a ebe holoholonomamo ododiya:, mabu ebe ubila ale ebeno apa:go ba:gala ukui komago ba emedehona, ale malemale emalagidolo komo ebetamo ba:gala komo tawakaluba:tamo kohawakaliminama:.

- A. Baibolo Bukate a biya:tua:mena, Godogodolo ba:moi netewa-kapiya komate ba:pola:na –
 - 1. Tepo ipuwoeno ukui komokomo (T Mabu 1:1)
 - 2. Tepo ipuwoeno ubi komokomo (T Mabu 6:7)
 - 3. Komo hiya:hiya: komate tepo ipuwane dikulinaka, ba:ma ka:na tepo ipuwoeno kalakala, tepo ipuwoeno mauba, ba:gala hiya:hiya: apa:mo ododili komokomo (T Mabu 6:6)
- B. Godote ebeno tabo olamagi kapiyamo hiya:hiya: ilina hiliyonomo bododiliya:, iyo, ba: ba:ba ka:na ebete hegela, manome, oloki, hopo haba konomo, dito hopo, kehaha: kolomo, ba:gala hiya:hiya: da:ka:ka:ka:halena ilina hiliyonomo ebeno ubilo ododiliya! (T Mabu 1:3-25)
- C. Huiyatiya Godote dopo dubu ba:gala kamena ba ododili, ebete dubu hakamo ododiti, ba:bene kamena ba:be dubuino ala gohamo a:ka-ododiya:. Ba:be komote a biya:tua:mena, a dubu ba:gala kamenakamena aeno ododi gabu hiya:nomola, mabu Godokono malemale ipuwalo ebete a ebeno kokotononomamo ododiya:. (T Mabu 2:7; T Mabu 2:21-22; T Mabu 1:26)
 - 1. Godote a ebeno holoholonomamo ododiya:. (Ya:i 3: 9)
 - 2. Numa:, Godote hiya:hiya: ilina hiliyonomo ododiliti, ibi dulamiya: hidohidoma: ba:bo goiya:, huiyatiya ebete dubu kamena kuititinomolo dododiliya:, ba:ba tetelo ebete ibi ulamelo ba mililamehole hidohidonomoma: goiya:. Ba:moe komone a iya:tawahala, Godote a tawakalubi malemalelo konomamo emalagidoloena. (T Mabu 1:26-28)
- D. Godote a tawakalubi aeno tepo ipuwoeno ukui komago, ba:gala aeno tepo ipuwoeno ubi komago, ba:gala aeno apa:mo ododili komago ododiya:.
 - 1. Tepo Ipuwoeno Ukui Komo (Pil 1:9)
 - a. Aeno ukui komamo ale hiya:hiya: komoma: bemalagidolenakoma:.
 - b. Aeno ukui komamo ale hiya:hiya: ilina bododilinakoma:.
 - c. Aeno ukui komamo ale komo uliuli komokomo ba iya:tawaha, komopi ba:bo biya:tulamenakoma:.
 - d. Aeno ukui komamo ale komo hiya:hiya: tabamo bolamagiminakoma:.
 - e. Aeno ukui komamo ale hidohido komo ba:gala kuba komokomo banagilamelea:menakoma:. (Lom 2:14-15)
 - f. Aeno ukui komamo ale Godokoba: mabulubima: eda: komo biya:tawahanakoma:. (Lom 1:18)
 - 2. Tepo Ipuwoeno Ubi Komo (Pil 1:10)
 - a. Godote a tawakalubi tepo ipuwoeno ubi komago ododiya:, ale kuba ododili komokomo ba:gala kuba ukui komokomo miya:palete hidohido ododili komo ba:gala hidohido ukui komo kota:matalema:.
 - b. Godote a tepo ipuwoeno ubi komago ododiya:, ale ebe ba:gala komo tawakalubi iba:go mabulubima: ba eda:hana malemale emalagidolo komo iba:tamo ba:bo kohawakaliminakoma:. (Ma:t 7:7-8)
 - 3. Tepo ipuwane dikulinaka ba:bi hiya:hiya: komokomo – kalakala komo, mauba komo, tole komo, ba:gala apa:mo ododili komokomo. (Pil 4:4,7)
- E. Lumagino tepo ipuwoeno ukui komo, ba:gala tepo ipuwoeno ubi komo, ba:gala apa:mo ododili komo, ba:bi hiliyonomo komate oko kapimilo owatina. (Kol 3:15-16)
 - 1. **Ba:moe komo ba: ko komonomola, eta lumagiti ebeno mabulubibi malemalelo demalagidolona, ebete ebeno tepo ipuwoeno ubi komago ebe kiya:tumima:ne, ebete komo hiya:hiya: ha:da amiho gabu miya:palete hibi gabu kapiyanomodo kotoma:.** (Ma:t 22:37-40; Ma:t 10:41-42)

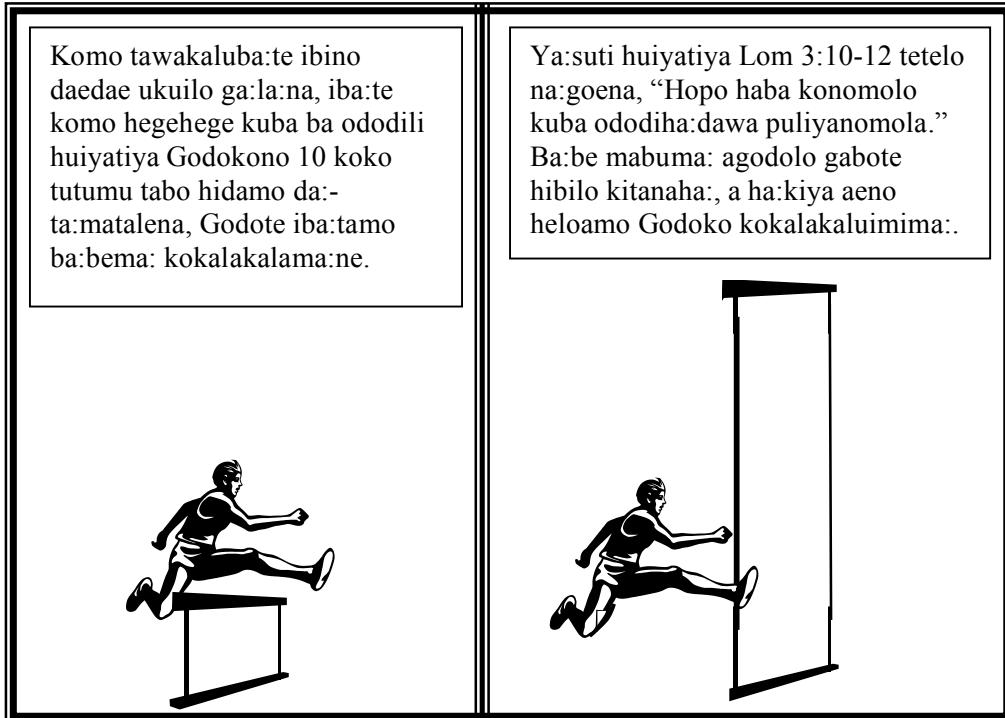
2. Numa:, lumagiti ebeno tepo ipuwoeno ukui komago ba:gala ebeno tepo ipuwoeno ubi komago ba:gala ebeno apa:mo ododili komago Godokono hibi gabonomo da:ta:matamene o da: a:kata:matamene.
 - a. Lumagiti modobola Godoko ibuki. (Lom 1:21)
 - b. Lumagiti modobola Ya:suku hibima: midilo Godokono hibi gabonoma ta:mata. (Lom 3:22)
 3. Ba:moe komo ba: hibila, Godote atu malemale komago a hiliyonomo tawakalubi kapimilo emalagidoloena. (Gal 3:26-29)
- F. Mabu keka: Godote a dododiya:?
1. Ebe ubila, ale ebe ba:gala komo tawakalubi iba:go mabulubima: ba eda:hana malemale emalagidolo komo iba:tamo ba:bo kohawakaliminakoma:. Oel 4:32-33; Kol 1:3-4
 2. Ebe ubila, ale ebeno oko ba owatina hidohido komo kododilinakoma:. Epe 2:10
 3. Ebe ubila ale emedena emedena tetelo eba:go kemedehonama:, iyo, ebete a huiya kokonomo ilinamo midilo a Ya:sukunu hawa:mo ba:bema: uwatiya:. Yon 3:16; 1 Pit 1:17-19
 4. Ba:gala eta komo. Godote a hiliyonomatamo hiya:hiya: helo ikaa:mehoiya:, a ipuwalo etate eta ba ovalubita, etate eta ba ka-ovalubita, a hiliyonomate Kelisoko hibima: midi ipuwalo modobonomolo kapepehonama:. Epe 1:13; 1 Kol 12:7 [1 Pit 4:10; 1 Kol 12:7-11]

Leson 7: Godokono Hiya:hiya: Malemale Emalagidolo Tutumu

Ko Ipuwa – Godote ebeno hiya:hiya: tutumu tabo atamo ikaa:miya:, ale ebeno hidoo-talona emede komo kiya:tawahama:. Ba: hibila, keba tetelo ale Godokono ubi komodo hibilo demedehonama:, ba:ba tetelo a ha:kiya a ba owalubi Godoko ba:bo kokalakaluimima:nema:. Ba:gala eta komo, Godokono hiliyonomo tutumu ipuwalo, netewa kokonomate ba:pola:na, ba:moi tutumu ba: Godoko ba:gala tawakalubi malemale emalagidole tutumula.

- A. Eta tetelo lumagiti Ya:suku na:kiyamiya:, Godokono hiliyonomo tutumu ipuwalo kebe tutumuti konomoma: keda:na. Ba:ba tetelo Ya:suti na:huiyuya:, Godoko malemale emalagidolo tutumu ba: konomo tutumula. (Ma:t 22:36-40)
- B. Godote ebeno koko ta:ni tutumu Mosesetamo nikamehuya:, ebeno tawakaluba:te ba:bi tutumu hidonomamo ba ta:matalena hidoo hete ipuwalo kemedehonama:. (Ikuli 20:1-7)
 - (1) Dopo powa tutumate a biya:tua:mena, ale Godotamo malemale keba ka:na ka:hawakaliminakoma:.
 - (a) Ale eta ha:da amiho godo adikumima: akemalagidolama:, aeno hibi Godo kapiya malemalelo bemalagidolonama:..
 - (b) Ida:da:li adikulame talonala.
 - (c) Godokono mahilo kuba gabodo ka:mi talonala.
 - (d) Ale sa:ba:ni hegela milimiholo talonama: ba:ga:lanakoma:..
 - (2) Kuititi sikisi tutumate a biya:tua:mena, ale tawakaluba:tamo malemale keba ka:na ka:hawakaliminakoma:.
 - (a) Ale aeno tepo ipuwoeno ukuilo aeno nabi ba:gala menokobi hunamo ba:wadiya:paa:latelenakoma:..
 - (b) Mauba ipuwalo eta lumagi anakapumi talonala.
 - (c) Kamena pilo, dubu pilo ododili talonala.
 - (d) Ilina pilo talonala.
 - (e) Eta lumagi kubahimima: ebeno mahilamo ha:da tabo ga:la talonala.
 - (f) Eta lumagino ilina lawema: ubi ihate talonala.
- C. Godokono Pakala Nopo Buka ipuwalo ba:moi ta:ni koko tutumate kapiya kapola:naha:, ao, Pakala Buka ipuwalo Godokono 613 hiya:hiya: tutumate ba:pola:na.
- D. Ya:suku tetelo Isalaela tawakaluba:te ba:bi hiya:hiya: tutumu ta:matalema: konomamo emalagidolenama:, huiyatiya ebete ibi konomamo kiyahalamiya: mabu iba:te ba:bi tutumu taboeno ipuwa hibilo kalawiya:ha:.
 - 1. Ma:t 5:21-22 tetelo Ya:suti na:goiya:, “Ama:le eta lumagitamo da:maubana, ba:be komo ba: ebe anakapumi huiyala, iyo, Godokono koko tutumu ipuwalo ama:le naba 6 ba: adikanalenata.”
 - 2. Mat:t 5:27-28 tetelo Ya:suti na:kagoiya:, “Ama:le eta lumagino kamenatamo ubi dihatena, ba:be komo ba: ebe pilo komo huiyala, iyo, Godokono koko tutumu ipuwalo ama:le naba 7 ba: adikanalenata.”
 - 3. Ma:t 5:43-44 tetelo Ya:suti gala na:kagoiya:, “Modoboha: ama:le amia:no hidohido mabulubi kapiya malemalelo emalagidole, mabu Godoko ubila ama:le amia:no mabulubi ba:gala ama:go alaholohopi ibi malemale komago kapimilo kemalagidolenama:..” Iyo, Pakala Nopo Bukate na:goita, a tamelo demedehona, ale ba:bi tawakalubi hiliyonomo malemalelo bemalagidolenama:, huiyatiya Ya:suku tetelo komo Isalaela tawakaluba:te ba:be tutumu tabo ba ibuki ba:bo ga:lanakuya:, “Keba tetelo etate ama:go alahalodawama: deda:mene, kubaha: ama:le mauba komo ebetamo hawakalimi.”
- E. Godote a ododiya:, ale ba:moi netewa komokomo hidonomamo kododilinama: –
 - 1. Ale ebeno malemale ba iya:tawahana, ebe malemalelo bemalagidolonama:. (Ma:t 22:37-38)
 - 2. Atu tetelo ale tawakalubi hiliyonomo malemalelo bemalagidolenama:. (Ma:t 22:39-40)

- F. Ya:i 2:10 komote na:goita, "Kebe lumagiti Godokono tutumu tabo hiliyonomo ba uwate eta kapiya dadikanalemene, ebete hiliyonomo tutumu tabo wakalamidawama: keda:ma:ne. Ba:bema: wadiyala ama: ba:moe go taboo ipuwa hidamo nemalagidola, keba tetelo auli haleno tete kapiyanomote da:kagalemene, ba:ba tetelo ba:be auli haleno helo wibote, oko gala a:kowata:mene. Ba: hibila, Godokono tuputupu emede komo auli hale keba ka:nala:ka: ba:ba ka:nala, ba:bema: keba tetelo ale kapiyanomo kuba dododima:, ba:be atu tetelo Godokono tuputupu emede komoeno helote a ipuwalo kowiboma:ne.

- G. Godokono tutumu tabote a biya:tua:mena, ale ebeno ubilo tuputupunomolo keba ka:na kemedehonama:, huiyatiya a hopo haba tawakalubi niliya, mabu a ipuwalo eta dawate modoboha: ba:ba ka:na tuputupunomolo emede.
- H. Ma:t 5:17 tetelo Ya:suti na:goiya:, "Nale Godokono Tutumu Taboeno hibi komo hawakalimima: piya:mo," mabu hopo haba tawakalubi hiliyonomo ipuwalo ebe kapiyate ba:bi hiliyonomo tutumu tabo modobonomolo watila:mota:na. (Ma:t 5:17; Yon 8:46)
- I. Iyo, eta lumagi kalutaha: Godokono hiliyonomo tutumu tabo modobolo watila:mota:nama:, ba:bema: lumagi ha:kiya ebeno heloamo ka:ka: mula: komo a:kalawa:mene.
1. Ka:ka: mula: komote lumagino hibima: midi komodo kopuluhukuma:ne. Epe 2:8-9
 2. Ka:ka: mula: komo ba: Godokono malemalelo duluhukuna ba:be dito ikame komola. Tai 3:5-6
 3. Ba:bema: ale Godokono dito ikame komo ba emalagidolo ba:ka:ga:lama:, ale komo kuba komokomo dododilima: ba:be komo ko komoha:, mabu Godote ba:bi kuba adodolea:mete kegebolea:mem:a:ne? Ao, ba:bako tabo ba: daedaenomola, mabu ale ka:ka: mula: komo hibima: midi gabodo laweheno, aeno kuba huiyate kopema:ne. Lom 6:15-18 [Lom 5:1-6]
 4. Wadiyala ale kubakuba ukui miya:palete, Ya:sukunu malemale emalagidolo tutumu tabamo ba:papamila:hanakoma:. Yon 15:12,17
 5. Huiyatiya aeno helo modoboha:, ba:bema: Godokono gabodo kowapata:lamenama: helo kebene na:ka:lawema:? Gal 3:2-3
 6. Gal 3:11 tetelo ale gala atu komo na:ka:umitama:, Godote pui ebeno tuputupupima: da:ka:lamina, ba:ba:te ka:ka: mula: komo ibino hibima: midi komodo kolawema:na:, Godokono tutumu tabamo papamila:ha komodoha: ba:gala ibino heloamoha:.

7. Kelisote aeno hibima: midi komodo a tutunomopima: a:midya:, ale ebeno tutu emede ipuwalo kemedehonama:. Gal 5:1
 8. Huiyatiya numa:, tutu emede komote a hibima: midipa:godolo ba itana, aeno tepo ipuwalo alaholo komote kawibonaha:, mabu Godokono Gobogoboeno ubi komate aeno kateneno ubi komago nalaholona. Gal 5:16-18 [Lom 7:15,19; Pil 3:12-14]
 9. Ba:bema: diyala, eta hibima: mididawate ba:ma ka:na da:goemene, “Alaholo ipuwalo nale wato kikipo keba ka:na na:ka:lawemo?” Galane lesion 14 ba:gala 16 ipuwalo ale ba:moe komo hidamo kumima:nema:.
- J. Kebe lumagiti hiliyonomo tetelo malemale emalagidolo como kapiya da:hawakaliminakomene, ba:be gabodo ebete Godokono hiliyonomo tutumu tabamo ba:papamiwatanakomene. Lom 13:8-10 [1 Kol 13:1-13]
1. **Ba:moe como ba: ko komonomola, eta lumagiti ebeno mabulubi malemalelo demalagidolona, ebete ebeno tepo ipuwoeno ubi komago ebe kiya:tumima:ne, ebete como hiya:hiya: ha:da amiho gabo miya:palete hibi gabo kapiyanomodo kotoma:.** Matt. 22:15-21
 2. Yun 12:5-6,11 komote na:goita, Godoko malemale kodawala, huiyatiya como tetelo ebete a temeteme komamo a bowalubinako ale ebeno hibinomo gabo kiya:tawahama:. Ba: ba:ba ka:na como tetelo hidu dogetate mulamula ikalame ipuwalo temeteme tawetawa:gopa:tamo ikalamenako, mabu ba:mako temeteme ba: ibino hidu ka:ka: mula:lame komola.
 3. Ale Godokono tutumu tabamo papamila:hama: ubi hibilo dihatema:, wadiyala a ebeno konomo tutumu akadodama:. Ebe ubila ale aeno mabulubi ba:gala ago alaholohopi ibi malemale komago kapimilo kemalagidolonama:, iyo, puya:te ago dalaholohona ale ibi toetoe tabamo Godotamo kowadiya:paa:latelema:nema:, ebete ibi hidamo kowalubilima:. Ma:t 5:44-45
- K. Godote a owalubih:a:tale, ale malemale emalagidolo hawakalimima: ba:ka:modobona:. Kalakala konomola, ebeno Gobogoboeno helote a ipuwalo ba:be hidu oko bowatina. Yon 15:4

*SAITANAKO
BA:GALA
AENO KUBA
ODODILI KOMO*

***Leson 8 – Saitanako Potela:ka:
Ba:gala Ebete Kebe Ha:da Amiho Ukui Komodo Ago Kalaholohonako?***

Ko Ipuwa – Ba:moe lesoniti a biya:tua:mita Saitanako kebako dawama: keda:na, ba:gala ebete kebe ha:da amiho mulu ukui komodo ago kalaholohonako.

- A. Saitanako potela:ka:, ba:gala ebete kebe ha:da amiho ukui komodo ago kalaholohonako? (Naba 8a go numa:.)
1. Godote ebeno Hunu Haba nopolpi ebeno oko kowatinama: dododiliya:, ibi ipuwalo Saitanako ba: etala. Huiyatiya ebe ha:kiya ebe dawagahuya:, ebete Hunu Habane ba:bema: peguya:. Isi 28:14-15,17 [Haw 12:7-9]

Na Godote naeno ubilo ama: bihatoya:mata, ama: naeno nopolpi ipuwalo kodawanomoma: keda:nama:, iyo, ba:be mabuma: ama:le naeno holoholo hapulu naeno hidu-talona hunu hakalo pata:nakuya:ta ... Ba: hibila, kebe hegalalo nale ama: hidonomamo dododiya:ma, ba:ba tetene tupuimiti amia:no konomo kuba ododi teta:mo nuluhuku, ama: tuputupunomolo ba emedena, eta deha:potonomo kubate ama:godolo kitamamih: ... Huiyatiya ama:le amia:no hidonomo holoholoma: dawagahuya:la, ba:be atu tetelo amia:no mulu ukui bekubahilamiya:ta, ba:bema: hopo haboeno koko gawadubate ba umita, nale naeno Hunu Habane ama: hopamo dito a:da:nuya:mata.” Isi 28:14-15,17

- a. Godote Saitanako hidonomo oko habamo ba ihate ebetamo hidu holoholonomo ba:gala mulu ukui komokomo ba:bo ikamehuya:. Saitanate huiyatiya ebeno awagaha ipuwalo Godokono hidu nopo ba ibuki, kuba ododili komamo dito papamiwatuya:.
 - b. Godote Saitanako Hunu Habane hopo habamo da:da:nuya:, ba:ba tetelo Saitanate ba:moe hopo konomolo hibima: midiha:pino godoma: ediya:. 2 Kol 4:4 [Yon 12:31; Yon 16:7-11]
 - c. Saitanako ubila gobogobo hapulu tawakalubi alukuliti konalema:. 1 Pit 5:8
 - d. Tole ikame komo ba: Saitanakono eta ha:da amiho mulu ukui komola. 2 Tim 1:7
2. Saitanako ba: ha:da amihopino nabiwila. Yon 8:44 (Naba 8b go numa:.)
 - a. 2 Kol 11:14 komote a biya:tua:mita, Saitanate tawakalubi ha:da kamiholamema:, ebe ha:kiya ebe Godokono eta hidu a:la:mina nopolawamo midina. Ebeno komo hidamo kiya:tawahama:, wadiyala ale netewa-kapiya go kemalagidoliya:.
 - (1) Dahate api hidonomoma: goelo da:namene ba:bo kota:mugama:ne.
 - (2) India hopolo pomolo iya:tawahapa:te moniki ba:ma ka:na uwatenaka. Iba:te titi:gopi hegehege nakola habu etokana ipuwamo ikalumuti, kehamo hale ba:bo ma:homenaka. Ba:bene monikiti pete nakola uwatema: kokoto da:padutimini, gala magubutima: a:kamodobamene. Moniki niliya, ebe ukuihinola. Modobola ebete kokoto paha:midalete, pomolodawate da:pemene ba:bo alahula:, huiyatiya ebe nakola konomamo ba emalagidole, ebete ebeno ka:ka: mula: komo a:kalawa:mene.
 - (3) Eta gibanomo hopolo helohelo gahagahate ba:polo:na, ba:bema: pomolo dubuti ba:bako gaha anakapumima: ubi dihatemene, ebete ba:ma ka:na kododima:ne. Ebete gihanomo gili lawete, eta dahoeno hawa:mo abutimiti, mabu hapu gibanomo hakamo amiti ba:bo komiya:pama:ne. Ba:ba tetelo helo gahate hawi piniyobate ma:lapilamo ba pa:loma:na, giliti ma:lapilalo ba:bo kadigoma:ne. Huiyatiya gahoen hawi ba ka:ka:la:, ebe a:kiya:tawamene ebeno hoe tete ba: a:tatali. Wadiyala ebete hawi a:loma:na komo miya:pate, dito nalahu:mene ebeno ka:ka: komula:ma:, huiyatiya ebete eba ka:na a:kewagela:mene, ba:bema: pomolodawate pete ebeno hoe ape kapitanalo gili tamelo kopumima:ne.
 - b. Kuba ododili komoen komokomo ba:ma ka:nala, komo tetelo ba: kimai kikipamo daha da:ta:muganako ba:be komo huiyala, komo tetelo ba: halete a da:matuhua:menako ba:be komo huiyala, ba:gala komo tetelo ba: giha giliti a da:migihoenako ba:be komo huiyala. Lom 6:23 [Gal 6:1; Yun 12:1]
 - c. Godote kebe hidohido komo a mabuma: dododilia:miya:, Saitanate ha:da amiho gabodo ba:bi komoma: aeno ukui bekubahilamelea:menako, ale ba:bi hidohido komo kubamo ba ododili a ha:kiya a kokubahia:mema:.

Go Tabo	Hido Ododi Komo	Kuba Ododi Komo
Sex ... dubu kamera kapiyama: eda: komo	Dubu kamera iba:te hibi kalakala gabodo kapiyama: deda:mene ba:be komo	Dubu kamera iba:te hiya:hiya: pilo gabodo kapiyama: deda:naka ba:bi komo
Mani ... balahigoha ba:gala ilina	Tawakaluba:te ibino modoboha: komo hibi gabodo da:hiduilamenaka ba:bi komo	Tawakaluba:te komo hiya:hiya: kuba mana:mo dododilinaka ba:gala manino komoma: kuba ukui demalagidolenaka ba:bi komokomo – gamoda niho komo, tuguba niho komo, ekana naha komo, komopino ilina uwatema: ubi miya:te komo, mani lawema: konomamo emalagidolo komo

3. Saitanakono ubi komo a mabuma: keba ka:nala:ka:?
- Godote kebe hidohido komo atamo dikaa:mehuya:, Saitanako ubila ba:bi komo pilo komodo ba:gala alukuli komodo agodone gala kakuwatema:. Yon 10:10
 - Saitanate hopo habanapi hiliyonomo ha:da amiholamema: ewagelena. Haw 12:9
- B. Lumagiti gubi keba ka:na kihateno, Saitanate ba: ba:ba ka:na aeno modoboha: komodo ba:gala kateneno ubi komodo a ba:bo uwatenako. (Naba 8c go numa:.)
- Tawakalubino tepo ipuwalo da:pola:na ba:bi kateneno kokonomo ubi komo – baa: naha komo, dubu kamera kapiyama: eda: komo (1 Yon 2:16a)
 - Tawakaluba:te ibino baida:mo ulamete ibino ubilo duwatenaka ba:bi komokomo (1 Yon 2:16b; 1 Tim 6:9-10)
 - Tawakalubino hiya:hiya: awagaha komokomo (1 Yon 2:16c)
 - Tole komo (Ma:t 10:28)
 - Kapiya badininipala ipuwalo hiya:hiya: utitata komo (Ya:i 3:9-10) *Saitanako ubihinola tawakaluba:te kapimilo kapiya kalakalahago kemedehonama:.*
 - Sose ipuwalo hiya:hiya: utitata komo (Ya:i 3:14-15) *Saitanako ubihinola tawakaluba:te kapimilo kapiya kalakalahago kemedehonama:.*
 - Lokolo sose ipuwalo komopa:te komopino komo kubamo a:kanagilamelelama:mena:.
 - Hibima: midipa:te ibino hiya:hiya: soseno komoma: olowabeletehuihino kuba tabo komokomo a:kaga:lamena:. (Ya:i 4:11-12; Kol 3:12-15)
 - Saitanako ubi konomola tawakalubino hidu mabulubima: eda:ha komokomo kokubahilamema:, ba:gala ebe ubihinola komopa:te komopino kuba egebolelamete ba adodoholelame iba:go kalakalalo kemedenama:.*
- C. Godote a mabuma: da:tamotiya: ba:be nopo hiya:la, mabu ebe ubila ebeno gugudi hiliyonomate ukui kapiyama: ba eda:hana, etate etatamo malemale kohawakaliminakoma:. (Yon 17:21-22)
- “Kodawa Godote na:goita, ‘Nale kebe hidu nopo la: mabuma: da:tamotimo, ba:be nopoeno komokomo ba iya:tawa a:kadodola:mo, mabu hibila, naeno nopote ba:ma ka:na kitana:ne ebeno hibi uluhuku teta:mo, galane tetelo la:le eta temeteme komo iya:tawahaheno naeno dito ikalame ipuwalo kalakala komokomo kapiya kiya:tawahama:nemata, iyo, ba:bako kalakala tete kumima: la:le uliholo kemedehonama:nemata.’” (Yel 29:11)
 - Alaholohi ipuwalo wato kikipo pote na:ka:lawemene, Godotela:ka: o Saitanatela:ka:?
Ba:gala ba:be alaholo ipuwalo ama:le pokono hapulu na:ka:la:nomena:? (Lom 8:37-39)

Leson 9 – Mabu Keka: Ale Hiya:hiya: Kuba Dododilinakoma:?

Ko Ipuwa – Ba:moe lesoniti a biya:tua:mita, a tawakalubino tepo ipuwoeno hiya:hiya: kubate ba pola:na, a ubiha:ma: eda:hana Godokono tutumu tabamo kopapamila:hanama:, ba:bema: hibila, ba:moe ba:be gabodo a ha:kiya a bekubahia:menakoma:.

A. Pa:lisi kapiyuimipino ma:lapila netewa komoma: Ya:suti ibi konomamo kiyahalamiya:.

Ba:moi Baibolo Bukoen komokomo ipuwalo Pa:lisi kapiyuimipa:te hiya:hiya: ma:lapila netewa komo dododilinakui, ale ba:bi komokomo keba ka:na kulamitama:?

1. Mat 23:1-13
2. Mat 23:15-17
3. Mat 23:27-28

B. Pa:lisi Kapiyuimidawa Ba:gala Ta:kese Uwatedawa Ibino Iya:tulame Uwi (Luk 18:9-14)

1. Mabu keka: Ya:suti ba:moe iya:tulame uwi dolamagiya:, ba:gala ebete puya:tamo kolamagiya:? (Luk 18:9)
2. Pa:lisi kapiyuimidawate Godotamo kalakala tabo bada komokomoma: kolamagiya:? (Luk 18:11-12)
3. Ta:kese mani uwatedawate huiyatiya Godotamo bada tabo kolamagiya:? (Luk 18:13)
4. Ya:suti ba:moe iya:tulame uwino ipuwa keba ka:na ka:hawakalimiya:? (Luk 18:14)

C. Lumagino apa:mo ododili komate ebeno tepo ipuwane ikulinaka. (Naba 9a go numa:.)

1. Ya:suti ebe ta:matapa:tamo na:goiya:, lumagino tepo ipuwane dikulinaka, ebe ba:bi komate kokubahimima:na:, ebete da:nahanako ebe komoteha:. (Mak 7:17-23)
2. Godote lumagi hunu tamamo kuminaha:, huiyatiya ebeno tepo ipuwoeno komokomo bulamena. (Luk 16:14-15)
3. Eta tetelo Ya:suti keha ba:gala ebeno gao komoma: iya:tulame uwi bolamagiya:. (Luk 6:43-45)
 - a. **Godoko** amia:no ka:ka: namutudawama: deda:na → **Hidohido Gao** Noloho Komo
 - b. **Ama:** ha:kiya amia:no ka:ka: namutudawama: deda:na → **Kuba Gao** Noloho Komo

D. Tepo ipuwane dikulinaka ba:bi kuba ba:gala hidohido komokomo. (Naba 9b go numa:.)

1. Gal 5:19-21 tetelo kuba lumagino tepo ipuwane dikulinaka, ale ba:bi komo bulamitama:
 - a. Ilina pilo komo
 - b. Ha:da amihio komo
 - c. Kuba ukui hawakalilame komo
 - d. Mauba ipuwalo lumagi anakapumi komo
 - e. Lumagino hidu mahilo kubahimi komo
 - f. Buhama komo
 - g. Ilina uwate ipuwalo lumagiti ha:kiya ebe kapiya emalagidolo komo
 - h. Eta lumagino ilinama: mauba komo
 - i. Eta dubuino kamena pilo komo
 - j. Bohelemele pilo komo
 - k. Bohelemela:tamo kateneno kuba ubi tabo olamagi komo
 - l. Awagaha komo
 - m. Daedae ododili komo
2. Ba: hibila, ba:bako kuba komo hiliyonomate lumagino tepo ipuwane ba ikuli ebe dalowa:ma: ba:bo midinaka. (Mak 7:23)
3. Huiyatiya wadiyala a hibima: midipino tepo ipuwane Hido-Talona Gobogoboeno hidohido gaote na:nolohonakamena:. (Gal 5:22-26)

E. Ba:moe Lesonino Gala Hapuino Ododili Komokomo

Ododi Komo 1 – Ama: tataba bahilo ba luta, wadiyala tukulubino Baibolo Bukamo Ohale 23:1-6 ka:lamiholete, ba:bene toetoe tabo olamagi komodo ama:le ba:be Buka komamo Godoko ba:bo nadikumiya:. Ba:ma ka:na ama:le Ohale 23:1-6 komamo ba:mako toetoe tabo kolamagima:na:ta, “O Godo, kalakala konomola, mabu ama: ba: na mabuma: pipi-goegoe ulamedawama: eda:nata. Iyo, keba tetelo modoboha: komate natamo da:pikulinaka, ama:le ba:bi hiliyonomo komo ipuwalo na hidamo owalubininakata. Ba:gala kalakala konomola, mabu ama:le na hibinomo gabu ba iya:tunamena, nale hidu hawela ba:gala hete ba:bema: uwaterenakomo. Ba:bema: hibila, puya:te na kubahinamema: dewagelena, ama:le na mabuma: iba:go alaholohonakata, eta temeteme komote iba:godone natamo uluhukukapoma:.”

Ododi Komo 2 – Ama: tataba bahilo ba luta, wadiyala Tabo Baibolo Bukamo Epe 3:16-18 ka:lamiholete, ba:bene toetoe tabo olamagi komodo ama:le ba:be Buka komamo Godoko ba:bo nadikumiya:. Ba:ma ka:na ama:le Epe 3:16-18 komamo ba:mako toetoe tabo kolamagima:na:ta, “O Kodawa Godo, kalakala konomola, mabu hiliyonomo hegellalo ama:le amia:no malemale komodo na beheluinamenata. Ba:bema: nale ama: betoemehomata, amia:no Gobogoboeno heloamo na nowalubina:, nale hopo habalo ba emedena Kelisokono ka:ka:te naeno tepo konomo hibinomolo kotabuiminama:. O Kodawa Ya:su, naeno kalakala deha:potoha: mabu ama:le na malemalelo konomamo emalagidolonenata, ba:bema: wadiyala nale ba:moe malemale emalagidolo komodo ba apena, ba:be atu malemale komote na ipuwado komopa:tamo na:hawakalanakomene.”

Ododi Komo 3 – Ba:moi hiya:hiya: Baibolo Bukoen komokomo ba ka:lamihole ipuwa komokomo hidamo nemalagidoliya:.

- 1) Ohale 139:23-24
- 2) Ohale 51:1-19
- 3) Epe 3:16-21
- 4) Lom 8:28-29
- 5) Lom 8:37-39
- 6) Yon 6:37-40
- 7) Pil 2:5-11
- 8) Pil 4:4-7

Leson 10 – Aeno Kuba Ododili Komoeno Huiya Badala:ka:?

Ko Ipuwa – Keba tetelo tawakaluba:te ibino kuba ododili komodo Godokono hibi gabu da:miya:pamena:, komo hiya:hiya: kuba huiya komate iba:tamo kopikulihoma:na:. Ba:moe lesioniti a biya:tua:mita, ale aeno apa:mo ododili komokomo kapiya a:kemalagidola:ma:, huiyatiya wadiyala ale aeno tepo ipuwoeno ukui ba:gala ubi komokomo koko komonomoma: ba:ga:la, ba:bi komo atumu hidamo banagilamelea:menakoma:.

- A. Hopo habanapino emede ipuwalo koko gabu netewate ba:pola:lama:na.
 - 1. Tawakaluba:te eta gabodo Godotamo tolamenaka.
 - 2. Tawakaluba:te eta gabodo hoe komamo tolamenaka.
 - a. Saitanate tawakalubino tepo ipuwoeno kubakuba ubi komamo ibi bekubahilamenako. Iyo, iba:te ebeno gabodo ba tolamena, ebeno kuba wakoloeno hiya:hiya: utitata komodo ba:ma ka:na nepalaganaka ibino ha:lahu kuitita:mo. Lom 1:21-23, 29-31 (Naba 10a go numa:.)
 - (1) Godoko hibi godoma: ga:laheno ebe milimihoha: komo (Lom 1:21)
 - (2) Tepo ipuwoeno ukuiti duhuma: eda:halame komo, ba:bene kuba ododili komokomo kapiya ta:matale komo (Lom 2:8)
 - (3) Du ipuwalo emedehoma: ubi ihate komo (Yon 3:19)
 - (4) Ha:lahu tetelo Koe Habamo ikuli komo (Pil 3:18-19; 1 Kol 13:1-3)
 - b. A hidamo! Komo tetelo kubakuba gaote a hibima: midipa:godolo atumu na:ka-olohonaka. Epe 4:17 [Epe 5:8; 1 Pit 2:16; Epe 5:15; also Yon 6:37, 40, 47; Yon 3:16-18; Epe 1:5; Lom 8:22-25, 35-39; Yon 10:28]

- B. Hopo habalo kuba ododili komoeno tupuimi mabu ba: ba:ma ka:nala.
 - 1. Saitanakono kuba ododili komoeno tupuimi mabu –

Wadiyala ama: tukulubino Baibolo Bukamo Ais 14:12-14 komokomo ka:lamiholete ba:moe komo numiya:. Saitanate Godokono Hunu Habalo ba emedena awagaha ipuwalo Godotamo papamiwataha:ma: dediya:, Godote ebe hopo habamo ba:bema: pa:da:nuya:, iyo, alaholoho komote ibi ipuwalo ba: ba:ba ka:na tupuimiya:.
 - 2. Tawakalubino kuba ododili komoeno tupuimi mabu –

Wadiyala ama: amia:no tabonomamo T Mabu 3:1-6 komokomo ka:lamiholete ba:moe eta komo na:ka-umiya:. Saitanate dopo dubu ba:gala kamena ha:da damiholamiya:, iba:te Godokono tutumu tabo ba:bo adikamidaliya:.

- C. Lumagino tepo ipuwoeno kubakuba ukui komone ba:moi hiya:hiya: kuba komate ikulinaka. (Naba 10b go numa:.)
 - 1. Kuba ododiti iya:tawa ipuwalo luta komo, bohelemele pilo komo, ida:da:li adikulame komo, giwali ododili komo, mauba komo, alaholoho komo, eta lumagino ilinama: mauba komo, tepo ipuwane koe uluhuku komo, lumagiti ebe ha:kiya ebe kapiya emalagidolo komo, eta lumagino hidu mahiloeno komoma: mauba komo, ba:gala gamoda niho komo (Gal 5:19-21)
 - 2. Ba:mako kuba ododili komate Godokono tepo ipuwa menemenenomoma: midina. (Ais 5:1-4,7)

- D. Huiyatiya kalakala konomola, mabu a tuputupuha: tawakalubima: ba eda:hana, Ya:suti ebeno tuputupu komo atamo dito ikaa:miya:.
 - 1. Wadiyala ale aeno kuba ododili mabuma: kuba huiya konomo kuwatema:nema:. (Lom 3:9-11)
 - 2. Huiyatiya Godogodone duluhukuna ba:be tuputupu komote ya:lo a:hawakaluya:. (Lom 3:21-26)
 - 3. Aeno dopo tuli hapulu gabu netewate ba:pola:ma:na, ka:ka: gabu ba:gala hoe gabu. (Yon 3:16-18)
 - 4. Kelisoko kuba ododiha:dawala, huiyatiya Godote aeno kuba ododili komo ebetamo miya:tea:mete, ba:be komodo a ebeno tuputupupima: a:midya:. (2 Kol 5:21)
 - 5. Iyo, Ya:suti ebeno apa:mo aeno kuba ododili komoeno huiya uwatea:miya:. (1 Pit 2:24)
 - 6. Godokono tutumu tabo adikanale mabuma: ale kebe temeteme ipuwalo demedenamima:, Ya:suti ba:be temeteme uwatea:mete ba:bo hoiya:, a ba:be temeteme ipuwane kuluhukua:tema:. (Gal 3:13)
 - 7. Ba:bema: wadiyala ale ba:moi netewa komokomo hidamo kemalagidolema:nema:, Godokono konomo malemale komote Ya:sukunu hoe komodo a hibima: midipa:tamo duluhukuya:, ba:gala Godokono konomo helo komote kuba ododilipatamo ditana. (Lom 11:22)

*GODOKONO
KA:KA: MULA:
KOMO*

***Leson 11 – Ka:ka: Mula: Komote Ya:sugodolo Duluhukuya;,
Ba:be Komodo Ale Godokono Konomo Malemale Komo Buminama:***

Ko Ipuwa – Ba:moe lesoniti a biya:tua:mita, Godokono malemale komo atamo bada konomola:ka:! Ebe ubi konomola aeno kubakuba ododili komo egebolea:mete ba adodoholea:me, ale eba:go hidohido mabulubima:keda:hanama:..

A. Godokono malemale komote uluhukuhino, dopamo a hopo habanapino emede komote keba ka:na kitanami? Wadiyala ale ba:moe komo hidamo kemalagidoluya:. (Naba 11a go numa:.)

1. Komo tetelo ale ba:ma ka:na kuda: emalagidolonakoma:, kebe kubate aeno tepo ipuwalo da:pola:na ba:bi komo kokoha: ba:gala hiliyoha:, huiyatiya Godote na:goena a hopohabanapino tepo ipuwate ba: kubanomoma: eda:halamena.
2. Ba:be mabuma: a ha:kiya modoboha: aeno tepo ipuwoeno kuba ukui kohiduilemelea:mema:.

Yel 17:9 tetelo Godote na:goiya:, “Tawakalubino tepo ipuwa komokomo kubanomoma: ba eda:halamena, eta dawate modoboha: ba:bi komokomo kohiduilelelamema:.”

3. Huiyatiya kalakala konomola, Godoko modobola atamo uli tepo ipuwa ba:gala uli gobogobo ikaa:mete, ale ebano tuputupu ka:ka: ipuwalo kemedehonama:..

Isi 36:26 tetelo Godote na:goiya:, “Nale naeno uli tepo ipuwa ba:gala uli gobogobo la: ipuwamo hibilo komiya:telamema:nemata, iyo, kuboeno kodakodahibi tepo ipuwa la:godone uluhukulatelete, nale huiyatiya la:tamo hideno babawanomo tepo ipuwa dito kikalamema:nemata.”

B. Godokono malemale konomo ba itana, ebe ubi konomola hopo habanapi hiliyonomate eba:go hidohido mabulubima: keda:hanama:.. (Naba 11b go numa:.)

1. Godokono malemale emalagidolo komo atamo bada konomola:ka!: Ma:t 27:26-30, 35-44; Yon 10:17-18 [Lom 5:6-8]
2. Aeno kuba ododili komate gabu bekalapilana, ale Godokoba: mabulubima: keda:hanama:, ba:bema: wadiyala ale ebe kotoemehoma:nema:, ebete aeno kuba ododili komokomo egebolea:mete kadodoholea:mema:. Yon 5:39-40; Yon 6:35-37

C. Godoko hidote emedena aeno kuba ododili komo egebolea:mete kadodoholea:mema:.

1. Ya:suti keha pihigalo ba hoe, aeno kuba ododili komo hiliyonomo agodone uwatete huiyatiya ebano tuputupu emede komo atamo ba:bo ikaa:miya!: Ba:moe ba:be komodo ebete ebano konomo malemale emalagidolo komo atamo hawakalimiya:. (Naba 11c go numa:.)
 - a. Ba: hibila, ale aeno kuba ododili komone ba:ha:lahana:.
 - b. Huiyatiya Haw 1:5b-6 komote a biya:tua:mita, Ya:suti ebano hawa:mo a aeno kuba ododili ipuwane uluhukua:tiya:.
 - c. Eta lumagiti kuba ododidawoeno kuba egebolemete hibilo dadodomemene, ba:be komo ipuwalo ba:moi netewa-kapiya komate kikulima:na –
 - (1) Kuba ododidawate ebano kuba komo iya:tawalo ba luta, egebolemedawate ebe ebano hilopo ukuini kuluhukutima:ne.
 - (2) Egebolemedawate kuba ododidawoeno kuba huiya tama:mo hibinomolo kihatema:ne.
 - (3) Egebolemedawate kuba ododidawoeno kuba komoma: gala a:kolamaga:mene ebete kohuiyama:.
 - d. Kalakala konomola, mabu Yun 8:12 tetelo Godote na:goita, ebete aeno kuba ododili komo hiliyonomo egebolea:mete gala a:kemalagidolea:ma:mene.
2. Ba:moi Baibolo Buka komate ba:moe komo hibinomolo hawakalimita, Godoko ubi konomola, tawakalubino kuba egebolelamete kadodoholelamema:.
 - a. 2 Kol 5:21
 - b. Gal 3:13
 - c. 2 Pit 3:9 [1 Tim 2:3-6; Tai 2:11; Yon 3:16-17]

D. Godokono malemale komote a beka:mina, a ha:kiya a hopamo ba miya:te aeno kuba ododili ipuwane kohobila:hama:..

1. Eta dawate Godoko kakiyameha: ebete aeno kuba egebolea:mete aeno ka:ka: komula:lea:mem:.. Ao, ebe ha:kiya ebeno konomo malemale komodo ebeno ka:ka: mula: komo atamo dito ikaa:mena.
 - a. **Godokono malemale komo ba: ebeno dito ikame komola!**
 - b. Ya:suti keha pihigalo a mabuma: dododiya:, ale ba:be komo hibima: da:midiya:ma:, ba:be komodo Godote ebeno malemale komamo aeno ka:ka: a:mula:lea:miya:. Epe 2:8-9
 2. Godokono malemale komote a biya:tua:mena, ale ba:ma tetenomolo kuba ododili ipuwane kohobila:hama:. Lom 2:4 [Epe 3:16-19]
 3. Huiyatiya kalakala konomola, keba tetelo hibima: mididawate eta kuba gala da:ka-ododimini, Godote ebe ba:bema: dito a:kamiya:pamene. Ao, Godote kebe hidu oko ebe ipuwalo da:tupuimi, ba:be oko upula:nomo kupula:ma:ne, hibima: mididawate kubanomoma: eda:kapoma:. Pil 1:6
- E. Ba:moe Lesonino Gala Hapuino Ododi Komo** – Ama: ha:kiya tataba bahilo ba luta, Godote ama: mabuma: kebe malemale komokomo Ya:sukunu hoe komodo dododiliya:, ba:bi komokomo hidamo nemalagidoliya:. Ebno konomo malemale hawakalimi mabuma:, ama:le ebetamo bada komokomo na:kododilionakomena:?
- F. Hoseyako Ba:gala Gomako Ibino Komo.** Ibi netewapino komo ba: gola Godokono konomo malemale komo kohawakalimima:
 - a. Ohale 103:3-4 komote a biya:tua:mita, Godote a kuba ododili bobo ipuwane uluhukua:tenako.
 - b. Hos 1:1-10 komote a biya:tua:mita, Godokono eta ukui hawakalimidawa Hoseyakono kamena Gomate konomo kuba dododiya:, huiyatiya Hoseyate malemaletete ebe kibukiya:ha:.
 - c. Hos 11:1-4, 7-9, 12 komote a biya:tua:mita, keba tetelo ale kuba komokomo dododilinakoma:, Godote a malemalea:telo ba:bema: ihina, ale ebetamo gala kohobila:hama:. Iyo, ebete hibima: mididawoeno kubama: ihilo ebetamo na:goita, “Nale ama: dito a:kibuka:mata. Wadiyala ama: na tatalia:mo gala na:kapa:.”
 - d. Ba: hibila, Godote a ebeno Gudu Ya:sukunu hawa:mo huiyate a ba:bo uwatiya:.
 - e. Ma:t 27:26-30, 35-44 komote a biya:tua:mita, Ya:suti a mabuma: keha pihigalo keba ka:na ka:hoiya:.
 - f. Ba:gala Yon 10:17-18 komote a biya:tua:mita, Ya:suti a malemalelo konomamo ba emalagidoloena, ba:bema: ebete ebeno ubiha: komago hoea:mo katuya:ha:.

Leson 12 – Godokono Ka:ka: Mula: Komo Badala:ka:?

Ko Ipuwa – Eta lumagiti Kelisoko ebeno ka:ka: mula:medawama: ka:milo hibima: da:midimini, ba:moi komate ebegodolo kikulihoma:na: – kuba ododili ipuwane ohobiga komo, Godokono Hido Tabo hibima: midi komo, ka:ka: mula: lawe komo, ba:gala Godokono badininipala ipuwalo eta guduma: eda: komo.

A. Godokono ka:ka: mula: komoeno koko komo netewa ba:ma ka:na ba:pola:na, lumagiti ebeno kuba ododili ipuwane kohobigama:ne, ba:gala Ya:suti keha pihigalo ebe mabuma: dododiya: ebete ba:be komo hibima: komidima:ne. Mak 1:14-15 [Oel 20:20-21]

1. Kuba Ododili Ipuwane Ohobiga Komo
 - a. Lumagiti ebeno tepo ipuwoeno ukui hiya:ma: na:midila:mene.
 - b. Lumagino pakala emede komote na:wibamene. (2 Kol 5:17)
 - c. Godote ebeno uli emede komo lumagitamo kikamema:ne. (Epe 4:20-24)
 - d. Lumagino ododili ipuwane hidohido gaote nikulihamena:. (Ma:t 3:1-2, 7-8)
2. Hibima: Midi Komo
 - a. Lumagiti Kelisoko hibima: ba midina ebeno ka:ka: konomo ebetamo ba:bema: nikama:mene.
 - b. Lumagiti ebeno eta hido ododi komamo Godokono ka:ka: mula: komo a:kalawa:mene, huiyatiya Kelisokono ododi komo kapiya hibima: na:mida:mene. (Epe 2:8-9; 2 Kol 5:15; Lom 6:22-23)
 - c. Lumagiti Ya:suku ebeno Ko Gawadalagima: ba midina ebe kapiyatamo na:papamiwatanakamene.
 - d. Godoko ubila, lumagiti ebeno ka:ka: mula: komo da:lawemene, ebete ba:ba tetene tupuimiti Godokono oko ba owatina hidohido komo nododilinakamene.
 - (1) Godote a mabuma: ebeno ubi komo ba:ba ka:na hibinomolo ihatiya:. (Epe 2:8-10)
 - (2) Godote a uwatiya:, ale komopa:tamo ebeno Gudu Ya:sukunu holoholonomo kohawakaliminakoma:. (Lom 8:28-29)
3. Godote Lumagino Tepo Ipuwa Ulinoma: Midi Komo
 - a. Godote Ya:sukunu hawa:mo lumagino kuba ododili komo ukulalemiya:. (Haw 1:5; Yun 1:3)
 - b. Lumagiti ka:ka: mula: komo Godogodone hibilo da:lawemene, gala hapuni Saitanako modoboha: ebe kubadawama: ka:mi! (Lom 8:1)
 - c. Godote hibima: mididawatamo uli emede ka:ka: kikamema:ne. (Epe 4:22-24; Tai 3:5; Yon 3:3)
4. Godokono Badininipala Ipuwalo Eta Guduma: Eda: Komo
 - a. Lumagiti ka:ka: mula: komo Godogodone da:lawemene, ba:ba tetelo ebete Godokono badininipala ipuwalo eta guduma: keda:ma:ne. (Gal 4:4-6; Epe 1:5)
 - b. Godote ebeno gugudi mabuma: ya:lo da:dogodoguilamiya:, galane iba:te Kelisokoba: kalakalago kapimilo kuwatema:na:. (Gal 4:7; Lom 8:17)
 - c. Lumagiti Kelisokoba: keha pihigalo da:hoemene, gala hapuni ebete Talona Gobogoboeno helo kapiyamo nemedenamene, ebeno kateneno heloamo gala a:kemedenamene. (Gal 2:20)
 - d. Iyo, Ya:sukunu Gobogobote hibima: mididawatamo kopema:ne ebe ipuwalo kopemedenama:. (Yon 14:16-18,23)
 - e. Ba:bema: hibila, hibima: mididawate Talona Gobogoboeno heloamo Ya:sukunu ubi komamo na:papamiwatanakamene, ebeno kateneno ubi komamoha:. (Gal 5:16)

B. Kuba ododili ipuwane ohobiga komoeno netewa koko komo ba:pola:na.

1. Lumagiti ebeno kuba ododili komokomo kohawakalilamema:ne. (1 Yon 1:8-9)
2. Ebete kuba komokomo gala kakododilima: ubiha:ma: keda:ma:ne. (Isi 18:30-32; Lom 6:2)
3. Ebete Godokono ubi komokomo ododili kotupuimima:ne. (Oel 26:20)
4. Godokono helo modobola ebe ulinoma: komidima:, ba:be komo hibima: komidima:ne. (Pil 1:6)

C. Komo tawakaluba:te ibino kuba ododili ipuwane dohobila:huya:, ibino komate Baibolo Bukalo hawakala ba:pola:na.

1. Ta:kese mani ha:da amiholo uwatedawoeno komo (Luk 18:13-14)
2. Pentekose Poko Hegelalo da:kapiyuimiya: ba:bi tawakalubino komo (Oel 2:37-38)

D. Godokono ka:ka: mula: lawe lumagigodolo kebe komate hibinomolo ba:ka:pola:na?

1. Wadiyala ale ba:moi como ulameheno dopamo ba:moe eta como kemalagidoloma:nema:, kebe lumagiti ebeno kuba ododili komokomo miya:paleheno, hibima: midi como ebegodolo hibilo kitanaha:. (Ya:i 2:19)

Ba: hibila, ka:ka: mula: lawedawagodolo ale ba:moi komokomo modobolo kulamema:nema: –

2. Ya:suti aeno kuba ododili mabuma: hoete ka:ka:mo gala da:kamahiguya:, lumagiti ebeno tepo ipuwalo ba:be como hibima: na:mida:mene. (Lom 10:9-10)
3. Lumagiti Kodawa Kelisoko kapiya kalakaluimima: nemedenamene. (2 Kol 5:15)
4. Lumagiti Godokono ubi komamo papamiwatanakoma: ebeno ka:ka: konomo ebetamo ikamenomo nikama:mene. (Lom 6:16-19)
5. Lumagiti Godokono heloamo hidohido como nododilinakamene. (Ya:i 2:14-17)

Leson 13 – Tawakaluba:te Hibima: Mididawoeno Komo Keba Kana Na:kiya:tawahamena:?

Ko Ipuwa – Ba:moe lesoniti Baibolo Bukoen 1 Yone leta komamo a biya:tua:mita, Godote kebe lumagino emede ka:ka: hiya:ma: da:midimini, komopa:te ba:be lumagigodolo Godokono malemale emalagidolo komo hibinomolo kumima:na:.

- A. 1 Yon 1:1-3 komote ba:ma ka:na goita, “A Ya:sukunu oelamepi ubila la: ulihopa:te ago kapiyama: eda:ha, ale Nabiwi Godokoba: ba:gala ebeno Gudu Ya:su Kelisokoba: kapiyama: keba ka:na keda:hanama: ba:ba ka:na.”

Iya:tulame Uwi – Dopamo tetelo eta uli ape guduti Siyale Hapu Amelika hopolo nemedenami. Ebeno menokote ya:lo hoiya:, huiyatiya ebeno nabiwiti ebe hidamo kowalubinamiha: mabu ebe gamoda niho kodawala. Ba:be mabuma: guduti tawakalubino nene ipuwalo na ha ilina ba oholena, como tetelo ibino genamalo nodolonakui pilolo ba:bo nuwatenakui. Ba:bene eta tetelo ebete hibima: mididawa kameneno genamalo baa: pilolo da:lawiya:, ebete ba:be como iya:tawate huiyatiya ebe malemaletelo ebe mabuma: Godoko betoemehuya:. Ba:ba tetelo Godote ebe ba:be gudu kohodima: da:goemiya:, kamenate ebe ebeno genamamo magahete, konomo malemale hawakalimi komodo hidohido baa: ba:gala pupulino ilina ikameho ba:bo tupuimiya:. Huiyatiya ba:be guduti ohodi menokogodolo como hidohido como ba uwate, komopino nene ipuwalo baa: ohole como ba:gala pilo como kamiya:paliya:ha:. Mabu keka:? Mabu ebete ebeno ohodi menoko hibima: kamidiya:ha:, ebete ebeno modoboha: komokomo hiliyonomo hibili komodobuilamema:. Wadiyala hibima: midi ipuwalo ebete ebeno uli emede como niya:tawamene, huiyatiya ba:bako iya:tawa komote tiyolo kuluhukuya:ha:. Huiyatiya tete ga:ga:dopo da:petohuya:, kalakala konomola, ba:be guduino hibima: midi komote koma: ba eda:, hidu iya:tawa como ebegodolo hibinomolo ba:bema: uluhukuya:.

- Baibolo Bukoen 1 Yone leta komamo a biya:tua:mita, a hibima: midipa:te Godokoba: kapiyama: ba eda:hana, kebe komate agodone kikulihonaka ale aeno hibi como ba:bema: kiya:tawahama:nema:.
1. Ale Godokono alo ipuwalo ba:wapata:lamenama:. 1 Yon 1:6-7
 - a. Ba: ba:ba ka:na a aloeno gugudima: deda:hanama:, ale ba:be como hidonomamo kohawakalimima:nema:. Yon 12:36
 - b. Alo ipuwane dikulina ba:bi gao ba: hidohido ododili como, tuputupulu emede como, ba:gala Godokono hibi como hawakalimi. Epe 5:8-9
 2. Ale Godokono hiya:hiya: tutumu tabamo ba:papamila:hanakoma:. 1 Yon 2:3-6
 - a. Hibila, Godotamo papamiwata como ba: ebe malemale emalagidolo komone uluhukuna.
 - b. Iyo, puya:te Godoko malemalelo demalagidolona, ba:ba:te ebeno ubi komamo ba:papamila:hanakomena:. Yon 14:21
 3. Ale aeno hibima: mididawa ekawi malemalelo bemalagidolonama:. 1 Yon 2:9-11 [Yon 3:10-11,14-18; 4:20- 21]
 - a. Naeno ekawi potela:ka:? Luk 10:29-37
 - b. Lumagiti ebeno mabulubi malemalelo demalagidolona, ebete ebeno tepo ipuwoeno ubi komago ebe kiya:tumima:ne, ebete como hiya:hiya: ha:da amiho gabu miya:palete Godokono hibi gabu kapiyanomodo kotoma:.
 4. Ale ba:moe hopoeno ilina ba:gala awagaha komokomo koamo a:kemalagidola:ma:. 1 Yon 2:15-17
 - a. Iyo, ale Leson 8 ba:gala 9 tetelo kebe como kumima:, ba:be atu como gala ba:ma ka:na ka:umitama:, hibima: mididawate ba:moe hopoeno ilina, ba:gala kateneno ubi komokomo, ba:gala awagaha komokomo koamo a:kemalagidola:mene.
 - b. Hopo haboeno komokomo hiliyonomo na:wibohona, huiyatiya kebe lumagiti Godoko hibima: midi ipuwalo demedena, ebeno wiboha: ka:ka:te emedena tetelo bitanamene. 2 Kol 4:18

5. Ale Ya:su Kelisoko ipuwalo bemedehonama:. 1 Yon 2:24
 - a. Kelisoko ipuwalo emede komoeno ipuwa ba:eba:go kapiyama:eda:komola. Yon 15:4-7
 - b. Ba:ba:ka:na hibima: mididawagodolo hiliyonomo hidohido gaote ba:nolohonakomena:. Yon 15:4-5 [Yon 8:31-32; Yon 15:7]
 6. A Godoko ipuwalo demedehonama:, ebeno Talona Gobogobote ba:be komo a biya:tua:menakomene. 1 Yon 4:13
 - a. Iyo, Godokono Gobogobote a mabuma: hibi tabonomo bolamaginako.
 - b. Ba:bema: Talona Gobogobo ba:gala eta hibima: mididawoeno gobogobo iba:te ukui kapiyama: eda:te, ba:be lumagi Godokono hibi gudunomoma: deda:na ba:be komo kapimilo ba:bo hawakaliminaka. Lom 8:14-16
 7. Ale tuputupu komokomo kapiya bododilinakoma:. 1 Yon 3:10
 - a. Hibima: mididawate hidonomo tetelo ba:gala kodakodahibi tetelo, etate ebe umita tetelo ba:gala etate ebe umitaha: tetelo, koko ododili tetelo ba:gala hegehege ododili tetelo, ebete tuputupu komokomo kapiya ododilima: ubi dihatenako. Luk 16:10 [Tai 2:7]
 - b. Ba:gala ebete ebeno tabo olamagi komamo hibi komokomo kapiya ba:hawakalilamenakomene, ha:da amiho komo deha:potonomote ebegodolo a:kitanamene. Epe 4:25
 8. Ale Godokono Gobogobogodolo modobo helo ba:lawenakoma: hopo haboeno kuba ododi helo kanakapumima:. 1 Yon 5:4-5
 - a. Ya:suti hopo haboeno helo danakapumiya:, ba:be mabuma: hibima: mididawagodolo Ya:sukunu hetete bitana. Yon 16:33
 - b. Hibima: midipa:te Ya:sukunu hawa:mo Kubadawoeno wato kikipo kolawema:na:. Haw 12:11
- B. Godote ebeno tabo komokomo Baibolo Bukamo miya:tiya:, agodolo ditana ale ba:be wiboha: ka:ka: hidamo kiya:tawahama:. 1 Yon 5:13**
- C. Ba:gala Godote ebeno tabo komokomo Baibolo Bukamo miya:tiya:, ebeno Gobogoboeno hidohido gaote a ipuwalo koamo konolohonama:. 2 Pit 1:5-9**
- D. Ba:gala eta ko komonomola. Aeno toetoe tabo ga:la ipuwalo ale kebe komokomoma: Godoko da:kiyamenakoma:, ba:bi komo hiliyonomo ale hiliyonomo tetelo ba:kuwatenakoma:? Ao, aeno toetoe tabo ga:la ipuwalo Godote kebe komamo a kowalubima: ubi dihatenako, ba:bi komokomo kapiya ebete atamo ikaa:menako. Ebe iya:tawanomola, ebeno ubilo hidohido komokomo kapiya ebeno hibi tetenomolo atamo ikaa:me. Ba:bema: hibila, eta tetelo ale aeno kuba ukui komamo eta komoma: ebe da:kiyamema:, ebete huiyatiya ba:be komo atamo a:kikaa:ma:mene. 1 Yon 5:14-15**

*HIBIMA: MIDIPI
BA:GALA
SOSE WATOWATOPI
IBINO EMEDE
KOMOKOMO*

Leson 14 – Ale Saitanakono Wato Kikipo Keba Kana Na:ka:lawema:?

Ko Ipuwa – Ba:moe lesoniti Baibolo Bukoeno Epesese sapta 6 komamo a biya:tua:mita, a hibima: midipa:te Saitanakoba: ba alaholohona, ale kebe alaholoho ilinamo ba:gala ale pokono heloamo ba:be kubadawoeno wato kikipo na:ka:lawema:.

- A. Ba: hibila, a hopo habanapa:te netewa koko habalo emedehonama:, ba:bi koko haba ba: katene hapuino hopo habala ba:gala eta gobogobo hapuino hopo habala.** (Naba 14a go numa:.)
 1. Gobogobo hapuino hopo habate hibilo bitana.
 2. Ba:bema: gobogobo hapuino hopo haba komoma: alaholoho komo konomote tawakalubino tepo ipuwalo bitana. Epe 6:12
 3. Saitanakono dopo alaholo ilina ba: ha:da amiho komola.
 a. Ha:da amihoho komate ebegodone pikulina, mabu ebe ba: ha:da amihopino nabiwila. Yon 8:44
 b. Ebete Godokono hibi komokomo uwatete hiya:ma: midilinako tawakalubi kuba gabamo komagatalema:. Ma:t 4:5-7
 c. Komo tetelo ebe ha:kiya ebe Godokono eta hidu a:la:mina nopodawamo midina. 2 Kol 11:14 [Ma:t 24:24]
 4. Ya:suti Saitanakono kuba ododili komokomo hibilo alukulimima: piya:. 1 Yon 3:8
- B. Wadiyala ale ago alaholohodawoeno komo hidamo kiya:tawahama:nema:.** 1 Pit 5:8-9 [1 Yon 5:19; 2 Tes 3:3]
 1. Saitanate kebe ha:da amiho mulu ukui komodo ago dalaholohonako, wadiyala ale ba:bi komo hidamo kemalagidolema:nema: ebeno kuba gabamo emogabuile komamo gudikapoma:.
 2. Hiya:hiya: hopo tawakalubino komoma: Saitanagodo hiya:hiya: ha:da amiho mulu ukui komate ba:pola:na ibi hiliyonomo hiya:hiya: gabodo kokubahilamema:.
- C. Tawakaluba:te netewa hiya:hiya: emede ipuwalo ba:pola:na, ba:moi ba: Godokono hibi komo ipuwalo emede komo ba:gala Saitanakono ha:da amiho komo ipuwalo emede komo.**
 1. Saitanakono Emede Komo
 a. Ha:da amiho komokomo ba: ba:moe kuba emede komoeno mabula.
 b. Kebe lumagiti ba:moe kuba emede ipuwalo demedena, ebete ebe kapiya ba emalagidolona kateneno ubi komokomo ba:bo ododilinako.
 c. Hoe komo ba:gala olalati komokomo ba: ba:moe kuba emede komoeno huiyala.
 2. Godokono Emede Komo
 a. Hibi komokomo ba: ba:moe hidu emede komoeno mabula.
 b. Kebe lumagiti ba:moe hidu emede ipuwalo demedena, ebete Godoko ba:gala komo tawakalubi malemalelo ba emalagidolena hidohido komo ibi mabuma: ododilinako.
 c. Tepo ipuwoeno kalakala komo ba:gala hete komo ba: ba:moe hidu emede komoeno huiyala.
- D. Godote tawakalubi ebeno heloamo owalubilinako iba:te kuboeno wato kikipo kolawema:.** Kol 1:13; 1 Yon 4:4 [Luk 1:37; Epe 5:8-10; 1 Kol 10:13]
 1. Godote ebeno ubilo kebe nopozi dododiliya:, ibi ipuwalo Saitanako ba: etala, iyo, Godote ebe bododiya:, ebete a keba ka:na kododiya: ba:ba ka:nala. Huiyatiya Saitanate ba:moe hopoeno ilina hiliyonomo ipuwalo eta kapiya ilina kododiya:ha:, ba:bema: hibila, ebeno helote Godokono heloago modoboha:.
 2. Ale Godoko hibima: ba midina, ebeno helote a mabuma: oko bowatina.
- E. Gobogobo hapuino alaholoho ipuwalo ale ago alaholodawatamo keba ka:na na:ka:helohelohonakoma:?** 1 Pit 5:8-9 (Naba 14b go numa:.)
 1. Ama:le Saitanakono hiya:hiya: kuba gabamo emogabuile komo hidamo nemalagidolenakuya:.
 a. Ama: ha:kiya ama: heloma: goelo modoboma: akagaa:la:.
 b. Ama: ba:moe komo akadodala:, Saitanate amia:no kateneno ubi komodo ama:tamo puluhukunako. Ya:i 1:14
 2. Ama:le Saitanatamo koheloheloma: Godokono hidohido alaholoho ilina na:pupulinakuya: Epe 6:10-13 [Ya:i 4:7]
 a. Kamake – Godokono hibi komo Epe 6:14

- b. Nehe – Godokono tuputupu emede komo Epe 6:14
- c. Nato Ilina – Godokono Hido taboeno hete komo Epe 6:15 [1 Pit 3:15]
- d. Makeyo – Godoko hibima: midi komo Epe 6:16
- e. Diba – Godokono ka:ka: mula: komo Epe 6:17
- f. Godokono Gobogoboeno Alaholo Gili – Godokono tabo komokomo Epe 6:17
- g. Ba:gala Godokono Gobogoboeno heloamo ama:le hiliyonomo hiya:hiya: tetelo hiya:hiya: toetoe tabo olamagi komodo helo na:lawenakuya:. Epe 6:18
- h. Ba:gala hiliyonomo tetelo ama:le ebeno heloamo kodakodalo na:la:nanakuya:. Epe 6:13b-14a
- i. Ba:bema: hibila, keba tetelo ama:le ba:moi hiliyonomo alaholohi ilina modobolo da:pupulimina:, ama:le alaholo ipuwalo wato kikipo kolawema:na:ta. Epe 6:11
- 3. Ba:gala eta komo. Wadiyala a hibima: midipate ukui kapiyanomma: ba eda:hana kapimilo balahohonakoma:. Gal 6:2 [Yun 10:23-25]
- 4. A hidamo, Saitanakono ha:da amiho komodo aeno baiditi duhua:mekapoma:. Yun 3:12-14 [Ya:i 1:23-25]

F. Ale Godokono oko owatihoma: ebeno helote ba:moi hiya:hiya: gabodo atamo penako –

- 1. Ya:sukunu mahilo ka:mi komo Luk 10:17 [Oel 3:6-7]
- 2. Godokono Bukoeno tabo komokomo hibima: midili komo Ma:t 4:8-11 [Epe 6:17]
- 3. Godokoba: tabo ga:lama: baa: naheno luta komo Mak 9:28-29 [Oel 14:23]
- 4. Tawakalubino kuba komokomo Kelisokono hawa:mo egebolelame komo Haw 12:11
- 5. Godokono hidohido ododili komo hawakalilame komo Haw 12:11
- 6. Godotamo kalakala ohale ba:gala tabo wadiya:paa:latele komo Kol 3:16 [Epe 5:17-20]

Leson 15 – Mabu Keka: Godote A Talonapima: Keda:hanama: Da:kiyaa:mena?

Ko Ipuwa – Lumagiti Godokono ka:ka: mula: como hibilo da:lawemene, ba:ba tetene tupuimiti ebete Godokono mabulubima: ba eda:na ebeno talona emede kapiyalu na:pata:nakamene. Iyo, 1 Pit 1:16 tetelo Godote a ba:bema: kiyaa:mita, “La: talonapima: neda:hanala:, mabu na ba: Talonanomo Emededawala.”

A. Godoko ba: Talona Emededawala.

1. Ebeno **talona** emede mabuma: ale ebe badikuminakoma:. (Haw 4:8-11)
2. **Talona** Gobogoboeno mahilote Godokono talona emede como bahawakalimina.
3. 1 Yon 1:5 komote na:goita, “Godoko ba: alola, ebegodolo eta du como puliyanomola.” Ba:moe taboeno ipuwa ba: ba:ma ka:nala, Godote **talonanomoma:** ba eda:na, ebegodolo tuputupu ododili komokomo kapiyate ba:polo:na, kuba ododi como ebegodolo puliyanomola.

B. Godokono talona emede como keba ka:nala:ka:?

1. *Lumagiti ebe ha:kiya ebeno ka:ka: konomo Godoko mabuma: tama:mo hibinomolo dihatemene, ebete ba: ba:ba ka:na Godokono talona emede ipuwamo konopegama:ne.*
2. *Baibolo Buka ipuwalo alo tabo ba: gola, ba:be go taboo ipuwa ba:ma ka:nala, Godogodolo eta deha:potonomo kubate kitanaha:, puliyanomola. Ba:bema: kebe lumagiti Godokono alo ipuwalo emedema: ubi dihatemene, wadiyala Godoko talonadawama: keba ka:na keda:na, ebete ba: ba:ba ka:na ebeno emede ipuwalo atumu talonanomoma: na:ka-edamene, iyo, kuba ododi como deha:potonomote ebegodolo itana modoboha:.*

C. Godote a hibima: midipino emede komoma: ebeno ubi como keba ka:na kihatena?

Polute Lom 7:18 tetelo tabo ba:ma ka:na goita, “Aeno katene ipuwalo eta hidu komote hibilo kitanaha:.” Ba:moe tabo ba: hibinomola, ba:bema: ale modoboha:ma: ba eda:hana tuputupu emede como keba ka:na na:ka:lawema:? Ale Godoko keba ka:na na:ka:kalakaluimima:?

1. Da:ibiditi Ohale 24:3-4 tetelo na:goita, “Kebe tawakaluba:te dalowa:ha: kokotago ba:gala tepo ipuwa komago Godokono Talona Habamo kona:pa:la:hama: ubi dihatemena:, ba:bi kapiyate ba:bolo la:mota:hana modobola.”
2. Ba:gala 1 Pit 1:15-16 tetelo Pitate atu ipuwa tabo ba:ma ka:na kahawakalimita, Godoko ubila a talonapima: keda:hanama:, ebete talona emede ipualo keba ka:na kemedena ba:ba ka:na.
3. Kalakala konomola, a hibima: midipa:te kubadopo gebeto hakamo ododili kalilima: ba eda:hana, Godote ebeno huiya konomo ka:ka: tabo ba:gala talona emede como a ipuwamo dito miya:tiya:, komopa:te ebeno helo a ipuwalo hidonomamo kiya:tawahanama:. Iyo, ba: ba:ba ka:na ebe ha:kiya ebe a ipuwalo kawagaminama:ne. (2 Kol 4:6-7)

D. Ale Godokono gugudima: deda:hanama: ba:be como hibilo kiya:tawahama:, ebete ebeno Talona Gobogobo aeno tepo ipuwamo ihatea:miya:. Kalakala konomola, ba:be Gobogobote emedena emedena tetelo a a:kamiya:poa:mene.

Ba: hibila, Godote a hibima: midipi mabuma: kebe hidohido como da:dogodoguilamiya:, ba:bi como hiliyonomo ipuwalo ebeno Talona Gobogobo ba: dopo komola, iyo, ebete aeno tepo ipuwalo ba emedena a bikiyaa:mena, galane tetelo ale Hunu Habalo como hidohido como hiliyonomo Godogodolo konuwatema:nema:. 2 Kol 1:21-22 [Epe 1: 13-14; 2 Kol 5:5]

E. Huiyatiya Godokono Gobogobote a ipuwalo ba emedena, ebete atu tetelo a betutumua:tena ale talonapima: keda:hanama:, ebe talonanomodawama: keba ka:na keda:na ba:ba ka:na. Ale ba:moe como dopamo 1 Pit 1:15-16 tetelo umima:.

Iya:tulame Uwi – Eta ko gawadalagiti ebeno dopo gudu dododimini, ba:be guduti galane ebeno nabiwino haba kolawema:ne. Huiyatiya ba:be guduti hawakalate kapiya wiki da:petomene ko gawadalagi haba ba:ka:lawemene? Ao! Ebete como gogo hiliyonomo ipuwalo ba ape hiya:hiya: hidohido mulu ukui duwatemene, galane ebeno hidu tetelo nabiwino haba ba:bo kolawema:ne.

F. Ale Ya:suku hibima: da:midima:, ba:ba tetenomolo Godote aeno kuba egebolea:mete a ebeno talona gugudima: ba ka:mi a kalakalago ba:bo kuwatema:ne. Huiyatiya ale ba:be gabodo Godokono ka:ka: mula: como da:lawima:, diyala, agodolo como hiya:hiya: kuba komate kuda:

pola:nui, iyo, ale ba:bi komoeno kuba hibilo iya:tawahaheno ba:bema: da: kamiya:paleha:. Ba:be mabuma: ale ka:ka: mula: komo da:lawema:, wadiyala ba:ba tetene tupuimiti a Godokono talona emede ipuwalo kapepehoma:nema:, aeno tepo ipuwoeno ukui ipuwalo ba:gala aeno apa:mo ododili ipuwalo Ya:suku huiyama: hibinomolo keda:hanama:. Yun 10:14

1. Godote A Ebino Talonapima: Ka:mi Komo

- a. Ale Ya:suku hibima: da:midima:, ba:ba tetene tupuimiti Godote a ebino talonanomo gugudima: koka:mima:ne, mabu ebete Kelisokono talonanomo tuputupu emede komo aeno tepo ipuwamo dito kihatea:mema:ne. Pil 3:9
- b. Ba:bema: Godote a ebino **talonapima: ka:mi komodo** ebino umi ipuwalo a ba: ba:ba ka:na eda:hanama:, iyo, kalakala konomola, ale Kelisoko ipuwalo ba la:mota:hana ebino Talona Gobogobote aeno tepo ipuwalo hibinomolo bemedena. Epe 1:13-14; 2 Kol 1:21-22
 - (1) Godote a talonapima: ka:mi komo ba: ebino dito ikaa:me komola. 1 Kol 6:20 [1 Pit 3:18]
 - (2) Ale ba:be komo aeno eta hidu ododi komodo kalaweha:. Lom 5:8 [Kol 2:13-14]

2. Godokono Talona Emede Ipuwalo Apepeho Komo

- a. Huiyatiya 1 Pit 1:15 tetelo Godote a biya:tua:mita, ale ebino talonapima: ka:mi komo ukuihino dito a:kalawa:ma:, ao, wadiyala ale ebino talona emede ipuwalo ba apepehona ebino ubi komamo hibinomolo ba:papamila:hanakoma:.
- b. Ba:bema: ale **talona emede ipuwalo apepeho komodo** aeno komo ba:ma ka:na kitanama:ne, ale pakala emede komo hiliyonomo gobogobamo ba miya:te, huiyatiya uli emede komokomo kuwatema:nema:, lumagiti ulino hidohido kaliko keba ka:na ka:pupulinako ba:ba ka:na. Epe 4:22-24 [Pil 3:12-14]
3. Talona Gobogobote aeno hibima: midi komodo a ipuwamo da:popegamene, Godote a ebino **talonapima: ka:mi komo** ba:bo kotupuimima:ne, huiyatiya ba:be atu tetene tupuimiti wadiyala ale **talona emede ipuwalo apepeho komodo** Ya:sukunu hibi komokomo ba iya:tawhana ebe huiyama: hibinomolo keda:hanama:nema:.

G. Godote aeno kuba ododili komokomo egebolea:mete dadodoholea:mena, ba:be mabuma: modobola:ka: a ha:kiya aeno kateneno ubi komodo gala kawapata:lame?

1. Ao, ba:bako ukui ba: daedae ukui komola. A hibima: midipa:te kuba komokomo dododilinakoma: Kodawa Ya:sutamo koko temeteme ba ikameho aeno komo ba:ma ka:na kohawakalimima:nema:, diyala, ale ebino komo hibilo da: kiya:tawahanaha:. Yun 10:17-24; Yun 10:25-29
2. Polote ba:moe ba:be komo Lom 3:8 ba:gala Lom 6:1-4 tetelo hidamo hawakalimita.
3. Ya:i 4:8 komote hibinomolo goita, ale aeno hibima: midi komodo ba:gala tuputupu ododili komodo Godoko tama:mo da:pelamema:, ebete a tama:mo kalakalago kopuluhukuma:ne.

H. Ya:suku Huiyama: Eda: Komo

1. Lumagiti hibima: midi ipuwalo gogo hiliyonomolo ba emedenya Ya:suku huiyama: ba:bo keda:ma:ne, iyo, ba:be komote tiyonomolo a:kuluhukamene. Ba: hibila, Ya:suku ubi konomola, hibima: mididawatamo ebino ka:ka: ba ikame, ba:be talonanomo ka:ka: komote ebe ipuwalo tabonomoma: keda:ma:. Yon 10:10

Wadiyala ama: 2 Kol 6:18-7:1 ka:lamiholete ba:moe taboeno ipuwa hidamo nemalagidoluya:. Godoko ubila a hibima: midipi tuputupunomolo kemedenama:, ba:bema: eta dalowa: komote agodolo itana modoboha:.
2. Kalakala konomola, Godote a ipuwalo kebe hidu oko da:tupuimiya:, ebete ba:be oko upula:nomo kupula:ma:ne. Pil 1:6

Leson 16 – Ale Atu Hiya:hiya: Kuba Gala Da:ka-ododilinakoma; Ba:bako Emede Komo Keba Ka:na Na:ka:miya:pama:?

Ko Ipuwa – Ale kuba ododili komoeni wato kikipo lawema: gabote modobolo bitana, iyo, Godokono Gobogoboeno helo atamo ikaa:me komodo, ba:gala Godokoba: toetoe tabo ga:la komodo, ba:gala Godokono hibi komo iya:tawa komodo ale kuba emede miya:panomo komiya:pama:nema:.

A. Lumagiti Atu Komo Gala Da:ka-ododinako

1. Lumagiti atu komo gala da:ka-ododinako, ba:moe komoeni ipuwa keba ka:nala:ka:?
2. Ba:bako gala ka-ododi komoeni tupuimi mabu ba:gala kuititi keba ka:na ka:pol:a:na?

TEPO IPUWOENO UKUI → APA:MO ODODI KOMO → ATU KOMO GALA KA-ODODI KOMO → HILYONOMO TETELO ATU KOMO GALA DA:KA-ODODINAKO BA:BE KOMO → BA:BAKO ATU ODODI IPUWALO EMEDE KOMO → GALANE TETENO HUIYA LAWE KOMO

3. Lumagiti hiliyonomo tetelo atu komo gala da:ka-ododinako, ba:be komo ba: dubuti tumudu ba tonato ebeno ubilo gabu hiduimeti, galane hiliyonomo tetelo ba:be atu gabodo da:katonakomene ba:ba ka:nala. Ba: hibila, ebete ebeno ubilo kebe gabu da:hiduimi, galane tetelo ba:be kapiya gabodo ukuihino dito ba:tonakomene, ba:bene ba:be to gabote koma: ba eda:na, huiyatiya komo moga:lamehole gabote hegehegenomoma: eda:hate ba:bo kowibohoma:na:..

Ba:gala numa:, ko tuli beyoeno komo ba: atumu gola, tawakaluba:te tuli beyoeno ka:ka:la: gabu hiya:ma: da:midimini, galane tuli beyate ba:be uli gabu kapiyanomodo ba:ka:ka:la:nakomene, ba:bene beyate pakala ka:ka:la: gabu miya:panomo ba miya:pa, pakala gabu ha:kiya ba:bo kowiboma:ne.

B. Kuba Gabamo Emogabuimi Komo

1. Kuba gabamo emogabuimi komate lumagino ukui mabuni ebetamo ikulinaka.
 - a. Komo tetelo emogabuimi komate kuba ododili komoeni ubi komodo atamo ikulinaka.
 - b. Ba:gala komo tetelo emogabuimi komate hidohido ododili komoeni ubi komodo ba ikuli, ale huiyatiya ba:bi hidohido komo kuba gabodo uwatema: ba:bo kemalagidoloma:nema:..
2. Kuba gabamo emogabuimi komote lumagitamo da:puluhukumini, ba:be komonomote ebe kubama: ba:ka:midimini? Ao, hiya:hiya: kuba gabamo emogabuimi komate Ya:sutamo ba ikuli, huiyatiya ebete eta kapiya kuba hibili kododinakuha:. (Yun 4:15)
3. Kuba gabamo emogabuimi komate netewa-kapiya gabodo atamo ikulinaka.
 - a. Saitanakono kuba ododili komokomo (Mak 1:13)
 - b. Hopo habanapino kuba ododili komokomo (Gal 1:3-4)
 - c. Aeno tepo ipuwoeno kuba ubi komokomo (Ya:i 1:13-15)
4. Emogabuimi komoeni wato kikipo lawema: gabote modobolo kitana? (Yun 4:16; 1 Kol 10:13)

C. Kuba Gabamo Emogabuimi Komone Alahula: Komo

1. Wadiyala ale tuli beyoeno ka:ka:la: go tabo gala kakemalagidoloma:nema:. Keba tetelo lumagiti tuli beyoeno ka:ka:la: gabu hiya:ma: da:midimini, ebete ko okonomo kowatima:ne beyate uli gabodo koneka:ka:la:nama:. Ebete beyoeno ka:ka:la: komo kalapilama: dewagelemene a:kamodobamene, mabu tuli beyate heloma: ba eda:na kalapila tete hunudu neka:ka:la:te pakala gabodo gala dito kakaneka:ka:la:ma:ne. Ba:bema: ebete keba ka:na na:kewagelemene? Iyo, ebete tuli beyoeno pakala ka:ka:la: gabu ba kalapila, atu tetelo uli gabonomo naliga:mene, beyate ba:be uli gabodo modobolo koneka:ka:la:nama:..

Ba:bema: kebe lumagiti hiliyonomo tetelo atu kuba komo da:ka-ododinako ebeno komo ba: ba:ba ka:nala. Ebete ebeno kuba ododi komo keba ka:na na:ka:miya:pamene? Wadiyala ebete Godoko na:toemehamene, ebeno gabu ota ipuwalo ebe hibi gabonomo kiya:tumima:. Diyala, ebete Godoko toemeho gala hapulu ebe ha:kiya ebe heloha:ma: da:goemene ebeno kuba ododi komo hibinomolo komiya:pama:.. Huiyatiya kalakala konomola, Godoko toemeho komote ebegodolo ekelameheno, galane ebete Godogodolo helo hibinomolo kolawema:ne uli emede ipuwalo kemedenama:..

Ba:gala eta komo. Lumagiti ebeno kuba ododi ipuwalo komopa:tamo temeteme kuda: ikalamenakui, ba:bema: wadiyala ebete ba:bi tawakaluba:tamo tote nolata tabo ba nolamagi gabu hibinomolo nohowada:mene ebeno kuba komokomo kohiduilamema:.

Ba: hibila, kebe lumagiti ebeno kuba ododi komone uluhukuma: Godokono gabu dohowadimini, Godote ebe hibi gabonomo kiya:tumima:ne (1 Kol 10:13). Ba:ba tetelo ebeno tepo ipuwoeno baiditi ba a:la:minale, ebete Saitanakono hiya:hiya: kuba gabamo emogabuamehole komo hidamo kulamema:ne. Ba:bema: wadiyala Godoko toemeho komote ebegodolo ekelameheno, ebete ebeno hibima: midipi mabulubi atumu na:kakiyalama:mene, iba:te ebe Godotamo toetoe tabamo kadipatenakoma: atu kuba ododi komamo gakapoma:. Ba:gala wadiyala komo tetelo ebeno mabuluba:te ebe nalateda:nakamena:, ebeno hibima: midi ipuwalo ebete keba ka:na kemedena, da: modobola: o da: modoboha:.

2. Wadiyala lumagiti pakala emede komoeno hiya:hiya: kuba ododili komo tama:mo ba miya:te, hidohido komo kapiya nododilinakamene.
 - a. Saitanakono kuba gabamo emogabuimi tetelo – Epe 6:10-17 [Ya:i 4:7; Ma:t 4:1-11]
 - b. Hopo habanapino kuba gabamo emogabuimi tetelo – T Mabu 39:6-12 [2 Tim 2:22]
 - c. Tepo ipuwoeno kuba ubi komoeno emogabuimi tetelo – Naba 16a go numa:
 - (1) 1 Kol 9:24-27 Ama: ha:kiya ama: na:kodakoduiminakuya:, hiliyonomo hidohido komo ododili gabodo ama:le amia:no Ka:ka: Mula:medawa ba:gala Kodawa Ya:suku hidonomamo kiya:tawama:. Iyo, ba:ma ka:na Baibolo Buka ka:lamihole komo, Godokono Tabo komoeno ipuwa hidamo emalagidole komo, Godokoba: toetoe tabo ga:la komo, ba:gala sose kapiyuimi komamo to komo, amia:le hiliyonomo hiya:hiya: tetelo ba:bi komo nododilinakuya:.
 - (2) Gal 5:16 Wadiyala ama:le Godokono Gobogoboeno heloamo na:pata:nakuya:, amia:no kateneno kuba ubi komamo papamiwatakapoma:.
 - (3) Pil 4:8-9 Wadiyala ama:le ba:makomako ukui kapiyamo amia:no tepo ipuwa na:tabuiminakuya: – hibinomo ukui komokomo, mulunomo ukui komokomo, hidohido ukui komokomo, daloha: ukui komokomo, malemale ukui komokomo, ba:gala kalakala adipate ukui komokomo.
 - (4) 2 Tim 2:22 Wadiyala ama:le kateneno kuba ododili komo kuba nibote patema: goelo ba:bi ipuwane ba alahula:, tuputupu emede komo, hibima: midi komo, malemale emalagidole komo, ba:gala hete komo, ba:bi komokomo uwatema: ubi konomamo nihatenakuya:.
 - (5) Ohale 119:11 Amia:no tabo naeno tepo ipuwamo ihatiya:mo, nale ama:tamo eta kuba ododikapoma:. [2 Tim 3:16-17] Naba 16b go numa:.
 - (6) Mulu Ukui 4:14-15 Kuba ododilipino gabodo akapata:la:, huiyatiya ebene ohobigate amia:no hibi gabonomodo na:tonakuya:.
 - (7) [Luk 22:40,46] Godotamo na:toetenakuya:, ama:le Saitanakono kuba gabamo emagobuimi komamo gakapoma:.
 - (8) [Lom 12:1-2] Godote ebeno malemale atamo da:hawakalimiya:, ba:be mabuma: wadiyala ama:le amia:no emede ipuwalo amia:no ka:ka: ebetamo hibinomolo nikamehonakuya:, komopa:te ebetamo hawa:goeno ilina keba ka:na kikamehonaka ba:ba ka:na.
 - (9) [Kol 3:2] Wadiyala ama:le Hunu Habalo da:pola:na ba:bi hidohido komo hibilo kuwatemala: amia:no tepo ipuwoeno ukui nihatenakuya:.
 - (10) [Ya:i 5:16] Keba tetelo ama:le eta kuba dododimina:, wadiyala hibima: midipa:tamo amia:no kuba tiyolo na:hawakalimiya:.
 - (11) [Mulu Ukui 24:16] Tuputupudawate Godokono gabodo ba ton a sa:ba:ni teta:mo da:gudihomene, huiyatiya ebete atu sa:ba:ni teta:mo tiyonomolo gala kakamahigama:ne.

D. Ale Godokoba: kapiyama: eda:ha komodo a ebe tama:mo da:pelamema:, hopo habonapino hiya:hiya: kuba ubi komate a kodakodalo a:kuwatea:mena:.

1. Ya:suti ba: hibi gala:ipi tupina gao kehala, a ba: gedawala, ba:bema: ebe aeno tepo ipuwalo emedenaheno a ha:kiya eta hidu komo a:kododa:ma:. (Yon 15:5,8)
2. Ale aeno Malemale Godogodone keba ka:na na:kohobila:hama:, mabu ebete a mabuma: hidonomo tabo ba:ma ka:na olamagiya: –

“ ‘Nale la:eno Nabiwima: ba eda:na, la:le naeno gugudima: beda:hanamata, mabu na Helonomo Kodawate ba:moe tabo hibilo goemo.’ ” (2 Kol 6:18)

“Ba:bema: (na Polote na:goemo) ale aeno apa:mo dododilinakoma: ba:gala aeno tepo ipuwalo demalagidolenakoma:, ba:bi hiliyonomo komo ipuwalo eta dalowa: komote itana modoboha:. Iyo, kebe kuba dalowa: komate agodolo da:pola:na, wadiyala ale ba:bi komo hiliyonomo ukulalete, Godoko toleme ipuwalo ba emedena aeno ka:ka: konomo ebetamo bikamehonakoma:.” (2 Kol 7:1)

3. Keba tetelo ale Godoko tama:mo pelamete ebeno komo hibilo diya:tawahama:, ba:moe gabodo ebete a hiya:nomoma: ba midina, ale aeno tepo ipuwoeno ukuilo ba:gala aeno apa:mo ododili ipuwalo ebe huiyama: keda:hama:nema:. (Pil 1:6)
4. Kalakala konomola, mabu puya:te Godoko malemalelo demalagidolona ba:gala ebete pui ka:ka:lamiya: ebeno ubi komokomo kododilinama:, ba:bi tawakaluba:tamo kebe hiliyonomo temeteme komate dikulihona, Godote ba:bi komokomo ipuwalo oko ba owatina ibi mabuma: ba:bi ipuwane hidohido komo buluhukulatelenakomene. (Lom 8:28-39)

***Leson 17 – Mabu Keka: Ale Komopino Kuba Ododili Komokomo
Egebolelamete Dadodoholelamema:?***

Ko Ipuwa – Ba:moe lesoniti a biya:tua:mita, ale komopino kuba egebolelamete kadodoholelamema:. Ba:hivila, Ya:suti hopo habalo ba emedena komopino hiya:hiya: kuba egebolelamenakui, ba:bema: wadiyala a ba: atumu kuba ododilipa:tamo malemale ba:hawakaliminakoma:. Ba:bene komo tetelo ale aeno kuba ododili komoma: komopa:tamo nolata tabo ba ga:la ba:bi kuba hiduilamema: gabu bohowadinakoma:, ba:gala komo tetelo komopa:te ibino kuba ododili mabuma: nolata tabo atamo da:pega:lamena:, ale ibino kuba egebolelamete tiyonomolo badodoholelamenakoma:.

A. Tepo Ipuwoeno Menemene Komo (Naba 17a go numa:.)

1. Lumagiti ebeno mauba komo tete ga:ga:dopolu hiduimihino, tepo ipuwoeno menemene komote ebetamo ba:bo kuluhukuma:ne.
2. Eta dubuti oko owati ipuwalo ebeno nato gila:mo bugumuma: da:midimini, ebete ebeno nato mulamulamo hidamo ovalubihino, ba:be natote kubanomoma: keda:ma:ne. Ba:bene ebeno natote kubanomoma: ba eda:, ko tawetawenomote ebegodolo duluhukumini, diyala, ba:ba tetelo dogetate da:goemene ebeno nato dito kitamidamema: ebeno ka:ka: alatidikapoma:. Ba:hivila, lumagino mauba komo ba: ba:ma ka:nala. Maubadawate ebeno tepo ipuwa hiduimihino, tepo ipuwoeno menemene komote ebetamo kuluhukuma:ne, ba:bema: ba:be menemene komote tete ga:ga:lo ba itana, komo hiya:hiya: temeteme komate ebetamo ba:gala komo tawakaluba:tamo hibinomolo kikulihoma:na:. Ba:gala diyala, ba:be menemene ipuwalo hoe komote atumu da:ka-uluhukumini! Iyo, komo hiliyonomo tetelo ale ba:moe komo aeno PNG hopolo uminakoma:.
 - a. Godote a bikiyaa:mena, ale hiya:hiya: mauba komo hiliyonomo agodone kuluhukulatelema: (Epe 4:31-32)
 - b. A hidamo! Komo tetelo tepo ipuwoeno menemene komote a hibima: midipa:tamo uluhukunako. Ba:bema: wadiyala ale Epesese bukoeno sapta 4-ino iya:tulame komokomo hidamo kemalagi-dolema:nema:, mabu Godote a mabuma: ba:moi tabo komokomo bimiya:tiya:. (Epe 4:17)
3. Ba: hivila, tepo ipuwoeno menemene komote aeno hidu emedeho komokomo ba:ma ka:na kokubahilamema:ne, hibi kalakalate agodolo wibohote, a komo tawakaluba:go mabulubima: deda:hanama: ba:be komote atumu dito kalatidima:ne.

**B. Tepo ipuwoeno menemene komote agodolo ditana, ba:be komo keba ka:na na:kiya:tawahama:?
Keba tetelo ale ba:moi komo aeno emede ipuwalo dulamema:, a ba:bo kiya:tawahama:nema:
menemene komote atamo ya:lo uluhukuti tete ga:ga:lo agodolo ditanati –**

1. Kalakala itanaha: komo
2. Lumagiti eta komo ododihino, ebe kubamo kiyahame komo
3. Hiya:hiya: utitatalo olowabeletihui komo
4. Hidohido komo ododilima: ubiha:ma: eda:lo tepo ipuwa kodakoduimi komo
5. Mauba tiyolo uluhuku komo
6. Kodawa Ya:suku ta:matama: ka:ka: konomo ebetamo ikameha: komo

C. Lumagiti tepo ipuwoeno menemene komo ebegodolo diya:tawamene, bada komo na:kododimini?

1. Ebete Godoko na:toemehamene, Godote ebe kowalubima: komopino kuba egebolelamete ba adodoholelame, ebeno tepo ipuwoeno menemene komote ebegodolo kowiboma:.
2. Ebete toetoe tabo olamagi ipuwalo ebeno hiya:hiya: menemene komo Godotamo nikamehamene.
3. Ebete Godoko na:kiyama:mene, Godote ebe kiya:tumima: eta lumagiti temeteme ebetamo bada mabuma: kikami. Ba:bene Godote hidohido ukui ebetamo ba ikameho, diyala, ebete ba:bo demalagidolomene, ebete atumu temeteme komopa:tamo kuda: ikalami. Ba:bema: wadiyala ebe ha:kiya ebeno komo dopamo na:kahiduima:mene, iyo, ebete hidu tete komodobuilmema:.

D. Kuba ododidawa mabuma: gabu netewate agodolo ba:pola:na. (Naba 17b go numa:.)

1. A hopo habalo ba emedehona temeteme komate komopa:godone atamo hiya:hiya: gabodo ikulihonaka, iyo, temeteme komate komo tetelo ibi ukuihino tabo ga:la komodo, komo tetelo ibino apa:mo ododili komodo, komo tetelo ibino hibi tabo adikamidale komodo atamo pelamenaka.

Ba:bema: diyala, komopino temeteme ikaa:me komodo a iba:go mabulubima: deda:hanama: ba:be
komo dito da:kubamene. Ba:ba tetelo agodolo gabonetewate kopola:nama:na:, eta gaboneta:
Saitanakono kuba emede gabola, eta gaboneta: Godokono tuputupu emede gabola. (Ma:t 18:21)

2. Gabo netewa keba ka:nala:ka:?

- Tepo ipuwoeno menemene ipuwalo ba emedena, komopa:tamo kuba huiya ikalame gaboneta:
- Komopino kuba egebolelamete ba adodoholelame, iba:go mabulubima: gala ka-edahagaboneta:

E. Tepo ipuwoeno menemene gubi ipuwamo gudikapoma: a ha:kiya a keba ka:na na:kowalubima:?

- A keba ka:nala:ka:, aeno tepo ipuwalo koe komote tiyonomolo ka:mahiganako? Komo hiya:hiya:
kubate a hibima: midipa:godolo da:pola:na, diyala, ba:bi ipuwalo mauba komote etama: kuda:
eda:na. (Godote a hiya: tawakalubima: keba ka:na ka:midina, wadiyala ale leson 16 ipuwalo ba:bi
komo gala kakulamema:nema:.)
- Keba tetelo mauba komote lumagigodolo mahigate tiyonomolo da:wibomene, Baibolo Bukate ba:be
komo kubama: kagoenaha:. Huiyatiya keba tetelo lumagiti ebeno mauba komo tiyolo hiduimihino,
ba:bene ebete temeteme ikamedawatamo helo tabo komokomo dolamagimini o eta gabodo ebeno
kuba da:huiyamene, Godokono umi ipuwalo ba:be komo kubanomoma: keda:ma:ne. (Epe 4:26-27)

Keba tetelo ama:le temeteme eta lumagigodone da:lawemena:, ba:ba tetelo ama:godolo ba:moi
netewa gabote kopola:nama:na:.

- (1) Tepo ipuwoeno menemene tete ga:ga:lo itana gaboneta –
 - (a) Tepo ipuwalo menemene komo koma: eda: komo
 - (b) Temeteme ikamedawatamo kuba huiya ikame komo
 - (c) Mabulubima: eda:ha komo kubahimilo, ama: ha:kiya ama: kokubahimima:na:ta.
- (2) Komopino kuba egebolelamete adodoholelame gaboneta –
 - (a) Wadiyala ama: temeteme ikamedawatamo tote, ebeno ododi komo tataba gabodo
nehawakalimi, ba:bene ba:be komo amia:no ukuiro miya:panomo na:miya:puya:.
 - (b) Ama:le ebeno kuba egebolemete nadodolemiya:.
 - (c) Ba:bema: kalakala konomola, ba:ba tetelo amia:no tepo ipuwalo ama: tutunomoma: gala
kakeda:ma:na:ta.

F. Mabu keka: ale komopino kuba ododili komokomo egebolelamete dadodoholelamema:?

- Godote aeno kuba hiliyonomo Kelisokono hawa:mo egebolea:mete adodolea:miya:. (Kol 3:12-17)
- Ya:suti ebe ta:matapi biya:tulamiya: iba:te komopino kuba kegebolelamema:. (Ma:t 18:21-35)
 - Eta tetelo eta Ko Gawadalagiti ebeno huiyaha: okodawatamo ta:ni miliyanekina bikamiya:,
ebete ba:bi mana:mo ebeno modoboha: komokomo modobuilamete, galane modoboma: da:ka:
eda:mene ebete ba:be atu mani konomo kohuiyama:. Huiyatiya tete ga:ga:dopo da:petuya:,
okodawate ba:bi konomo mani gala huiyama: modoboha:ma: eda:lo, ko gawadalagiti ebe
malemaletelo ebeno ododiha: komo egebolemete dito adodolemiya:.
 - Huiyatiya ba:be huiyaha: okodawate tote atu malemale ebeno hopodalagitamo hawakalimi
ubiha:ma: ediya:. Dopamo ebeno hopodalagiti ebegodone ta:ni kinanomo belawiya:, huiyatiya
ba:ma tetelo ebete modoboha:ma: ediya: gala kohuiyama:. Ba:be mabuma: malemaleha:
okodawate ebetamo konomamo maubate, ebeno huiyaha: komoma: polisi dubuino kokotamo
ihatete, iba:te ebe du genamamo dito a:da:nuya:. A:iye! Malemaleha: okodawoeno kuba bada
konomola:ka:!
- Godote atamo oko bikaa:miya:, ba:be oko ba: ebete tawakalubino kuba egebolelamete ibino ka:ka:
da:mula:lelamena ba:be hidoo tabo olamagimi okola. (2 Kol 5:16-20)
 - Ba:bema: ale ba:be hidoo tabo tawakalubi hiliyonomatamo bolamagiminakoma:. (2 Kol 5:20)
 - Ba:be taboeno ipuwa ba:ma ka:nala, Godoko ubila ebete tawakalubino kuba egebolelamete
komodo ibi hiliyonomate eba:go mabulubima: ba eda:ha, ebeno konomo malemale komodo ibi
atumu kapiya tawakalubinomoma: keda:hanama:. (2 Kol 5:18-19)
- Godote Pil 2:14-16 tetelo a ba:ma ka:na tutumua:tiya:, “La:eno ododili ipuwalo etapa:te etapa:tamo
ubiha: tabo ga:laheno akolowabeletihuinkala:, ba:gala la:godolo eta kuba ododi komo deha:poto-
nomote a:kitanamene.”

**G. Keba tetelo ama:le eta lumagitamo temeteme dikamemena:, ba:be komo komodobuimima:
wadiyala ama: ba:moi komo nododiliya:..**

1. Dopamo Godoko na:toemehuya:, ebete ama: kowalubima:.
2. Kebe hiya:hiya: kuba ama:le komopa:tamo ba:gala Godotamo dododili, ba:bi komo hiliyonomo Godotamo hibinomolo na:hawakalilamiya:.
3. Ba:bene ama:le potamo kuba dododili, ebetamo tote amia:no kuba ododili komo hiliyonomo gala na:kahawakalilamiya:. Ama: hidamo! Amia:no kuba hawakalilame tetelo ama:le kebe kuba dododili ba:bi komo koko komoha:ma: akagaa:la:, ba:gala ama:le eta lumagino kuba ododi komoma: goe talonala. (Ma:t 5:23-24, Ma:t 7:3-5)
4. Godoko ubi konomola, lumagiti ebeno kuba ododi ipuwalo eta dawoeno komo da:kubahimi, wadiyala ebete ebeno mana:mo ba:be komo gala na:kamodobuima:mene, huiyatiya keba tetelo ebegodolo mani modobolo itanaheno, wadiyala ebete ebeno oko owati ipuwalo ebeno kuba ododi komo na:kahiduima:mene. Numa:, kuba ododidawate ba:bako komo ododihino, ebete ebeno tepo ipuwa hiya:ma: hibilo kamidiha:, iyo, ebete atu kuba ipuwamo gala dito kakatoma:ne. Ba:be mabuma: pilo dawate kebe ilina kubamo duwati, wadiyala ebete ba:bi atu ilina hiliyonomo namutudawatamo tiyolo na:kawadaha:mene, ba:gala ebeno pilo ododi ipuwalo ebete eta ilina da:kubahimi, wadiyala ebete ebeno mana:mo ba:be ilina kohuiyama:. (Luk 19:8-9)
5. Ama:le ba:moi komo hiliyonomo dupula:lemena:, ba:ba tetelo puya:te temeteme ama:tamo dikamiya:, ama:le ibino kuba komo hiliyonomo egebolelamete nadodoholelamiya:. Keba tetelo eta dawate hibi komo ododohino, ama:le ba:be komo akemalagidolala:, mabu Godote ebeno hido tetenomolo kuba miya:paha:dawatamo huiya kikamema:ne. Ebe ubila ama:le amia:no ododili komo kapiya koamo kemalagidolema:, ba:gala ebe ubila gabote modobolo ditanamene, ama:le komo tawakalubi hiliyonomago tatabalo kemedehonama:. (Lom 12:18)

H. Konomo kubate a sose tawakalubi ipuwalo da:mahigamene, ale bada komokomo na:kododilima:?

1. Ama: hidamo! A hiliyonomagodolo hiya:hiya: kuba ukui komate ba:pola:na, ba:gala komo tetelo a hiliyonomate hiya:hiya: kuba ododilinakoma:. Ba:bema: wadiyala ama: dopamo amia:no komo hidamo ulamete ba:bi komo na:tuputupuilamiya:. Ba:moe ba:be gabodo ama: komodoboma:na:ta eta lumagino komo kulamelemema:. (Ma:t 7:3-5)
2. Amia:no komo tuputupuimi da:wibomene, ba:ba tetelo ama:le hibima: midi ekawigodolo eta kuba itanalo diya:tawamena:, kubaha: ama: ba:moi komokomo nodododiliya:
 - a. Ebetamo tote ebeno kuba ododi komoma: tabo na:nolamagiya:. (Ma:t 18:15)
 - b. Ebete amia:no tabo laweheno, wadiyala ama:le komo netewa o netewa-kapiya ekaki uwatete, la: kapimilo tolamete ebeno kuba ododi komoma: eba:go gala na:kolamagimiya:la:. (Ma:t 18:16)
 - c. Ebete la:eno tabo laweheno, wadiyala la:le ebeno komo sose tawakalubi hiliyonomatamo natuya:la:, iba:te ebe atu komoma: gala kakiyahamema:. (Ma:t 18:17)
 - d. Ebete la: sose tawakalubi hiliyonomoeno tabo laweheno, wadiyala la:le ebe hibima: midiha: dawamo miditi sose kapiyuimi ipuwane nuluhukutiya:la:. Huiyatiya la:le ba:be komo mauba ipuwalo akododa:la:, ao, la:le ba:be komo ba ododita ebe malemaletelo tabamo gala na:kowalubiya:la:, ba:gala wadiyala la:le ebe toetoe tabamo natipatenakuya:la:, ebete ebeno kuba ododi komone tiyolo kohobigama:. Ba: hibila, Ya:suti ebe ta:matapi biya:tulamiya:, puya:te iba:go alaholohopima: deda:hana, iba:te ba:bi kuba ododilipino komoma: Godoko na:toemehonakamena:, ebete ibino emede ipuwalo ibi hidonomamo kowalubilinama:. (Ma:t 5:44-46)

I. Godokono hiya:hiya: sose ipuwalo mauba komote da:mahigamene, iba:te ba:be komo hiduimima: keba ka:na na:kewagelelena:? (Epe 4:11-16)

1. Dopamo ale ba:moi alateda: tabo komokomo kemalagidolema:nema:. Kelisokono ape kebaleta-la:ka:, kapiyanomote ba:kitana o hiliyonomate ba:ka:pola:na? Ba:bema: ale ebeno Hunu Habamo da:nikulima:, ba:ba tetelo ale kebaleta hibima: midipi badininipala na:ka:nulamema:, kapiyanomo ba:ka:numima: o hiliyonomo hiya:hiya: ba:ka:nulamema:? Lom 12:5 [1 Kol 12:12-13; Epe 4:4]
2. Ba:moe go tabo a kemalagidoluya:. Lumagino natote bugumuma: deda:mene, ebete temeteme ba iya:tawa natotamo a:kagaa:mene, “Naeno ape ipuwalo ama: kuba komolata, ama:le temeteme natamo bikanamenata, ba:bema: nale ama: itamidama:la.” Ao, ebete ebeno nato temeteme ba emalagidolo dogetatamo kotoma:ne, hido mulamulamo ba abutimi natote gala kakahidoma:.

Ba:moe go taboeno ipuwa ba:ma ka:nala. Keba tetelo aeno hiya:hiya: sose ipuwalo mauba komote da:mahigamene, wadiyala a hiliyonomate gabo kohowadima:nema:, ale komo hibima: midipi hiliyonomago olowabeletihui komokomo tama:mo ba miya:te tatabalo kemedehonama:. Iyo, Lom 14:1-15:7 tetelo Godote a biya:tua:mena, ale ba:be komo ebino malemalelo kododima:.

Huiyatiya keba tetelo sose tawakalubi ipuwalo etate eta konomo kuba hibilo dododimini, ba:ba tetelo ale ba:be komo tama:mo dito a:kihata:ma:. Ao, ba:ba tetelo ale ebe Godokono tabamo hidamo kowalubima:nema:, ebete ebino kuba ododi ipuwane hibinomolo kohobigama:, Ma:t 8:15-17 komote a keba ka:na ka:tutumua:tena ba:ba ka:na.

3. Komo tetelo a hibima: midipa:te komo hiya:hiya: sose tawakalubino iya:tulame tabo komokomo kubama: ga:lalo ibi iduduputilamenakoma:. Huiyatiya Godoko ubihinola ale ba:bako kuba tabo ebno komo hiya:hiya: gugudi mabuma: ga:la. Ebe ubi konomola ebno hiliyonomo hiya:hiya: guguda:te ebno oko kapimilo ba owatina, etapa:te etapino temeteme komokomo malemalelo kowibuilamelelamema:, lumagino natote bugumuma: ba eda: ebete hido mulamulamo keba ka:na na:kabutimimini ba:ba ka:na.
4. Ba: hibila, keba tetelo ale komo hiya:hiya: sose tawakalubino komokomo kubama: ga:lalo ibi diduduputilamenakoma:, ba:be atu tetelo ale Kelisotamo temeteme bikamenakoma:. Ba:bako kuba tabo ga:la ipuwalo hibi sose tawakaluba:godolo olowabeletihui komo ba:gala anagiya:mida komate ikulinaka. Mabu keka: a hibima: midipa:te olowabeletihui komo ba:gala anagiya:mida komo da:wadiya:paa:latelenakoma:? Mabu agodolo ko awagaha komote ba itana, a ubihinola komo tawakalubino kuba komo egebolelamete kadodoholelamema:, ba:gala a ubihinola iba:go mabulubima: hibinomolo keda:hanama:. Wadiyala ale ba:moe komo akadodama:, Saitanakono awagaha mabuma: Godote ebe Hunu Habane dito a:da:nuya:.

A hiya:hiya: kapiyuimihole ipuwalo ba:moe komo koga:lama:nema: –

- Ba:moe lessonino iya:tulame tabo komokomo ba emalagidole, ale keba ka:na na:kewagelema:? Kelisokono ape kapiyanomola, ba:bema: ale aeno hiya:hiya: sose tawakalubi keba ka:na na:kowalubilima:, iba:te komopino kuba komokomo egebolelamete ba adodoholelame iba:go mabulubima: hibinomolo keda:hanama:?

A hiliyonomate ha:kiya aeno komo ba:ma ka:na kemalagidoloma:nema: –

- Tepo ipuwoeno menemene komote nagodolo ba:kitana? Godokono ubi na mabuma: keba ka:na kitana, nale komopino kuba egebolelamete ba adodoholelame iba:go mabulubima: gala ba:ka:keda:mo? Ba:bene nale ba:be komo keba ka:na na:kododimo? Ba:gala nale naeno mauba komo gobogobamo keba ka:na na:kihatemo?

Leson 18 – Hibima: Midipino Badininipala:te Keba Ka:na Na:kemedenamena:?

Ko Ipuwa – Godoko ubi konomola, hibima: midipino badininipala ipuwalo menokobi, nabi, ba:gala gugudi kalakalago ba emedena, iba:te Kelisokono hidohido iya:tulame komamo kapimilo kapepehoma:na:. Ba:be mabuma: Baibolo Bukoen komo hiya:hiya: komate hibima: midipi dubu ba:gala kamena ba:gala gugudino komoma: a biya:tua:mena.

A. Hibima: midipi badininipaloeno ipuwa badala:ka:?

1. Ya:suti ba:bako badininipala ipuwalo tetenomolo ba emedena, menoko, nabiwi, ba:gala gugudi ibi hiliyonamate ebno ubi komamo ba:bo papamila:halenaka.
2. Ba:bako badininipala ipuwalo etapa:te etapi malemalelatelelo, hibi kalakalago kapimilo bemedena.
3. Ba:bako badininipala ipuwalo nabiwi ba:gala menoko iba:te Godoko hibima: ba midina, ibino ododili komo hiliyonomo ipuwalo hidonomo go guguda:tamo ba:bo hawakaliminaka.
4. Ba:bako badininipala:te kalakalago kapimilo ba emedena, ibino ododili komodo komo tawakalubi hiliyonamate ba:bo kiya:tawahama:na:, Godote malemale kodawanomoma: deda:na ba:be komo.

B. Hibima: midipino badininipala ipuwalo nabi, ba:gala menokobi, ba:gala gugudino ododili komoma: Godote ebno ubi komokomo keba ka:na ka:miya:tena? (Naba 18a go numa:.)

1. Dubala:, Kelisote sose tawakalubi malemalelo keba ka:na kemalagidolena, wadiyala la: la:eno kamenakamena ba:ba ka:na nemalagidolenala:. (Epe 5:25)
2. Naba:la:, la: la:eno gugudino ododili komokomoma: heloamo akakiyahalamenakala:, iba:te ibino tepo ipuwalo kuiyodopoma: eda:hakapoma:. (Kol 3:21)
3. Kamenakamenala:, wadiyala la: la:eno awa:tamo na:papamila:hanakuya:la:, la:le Kelisotamo keba ka:na ka:papamila:honama ba:ba ka:na. (Epe 5:22)
4. Guguda:la:, wadiyala la: la:eno menokobi nabi iba:tamo na:papamila:hanakuya:la:, mabu Godote ba:be komo tuputupu ododi komoma: goena. (Epe 6:1; Kol 3:20)

C. Hibima: midipa:te ibino badininipala ipuwalo kalakalago kapimilo demedehona, ba:be komodo iba:te bada hidohido komo na:kulamenaka?

1. Wadiyala a hopo habanaba:te aeno Hunu Haboeno Nabiwino malemale hidonomamo buminakoma:, ba:bema: ale ba:be atu malemale aeno guguda:tamo ba hawakalimi ibi hidamo bowalubilinakoma:.
2. Wadiyala guguda:te ibino menokobi nabino ododili komodo Godokono malemale hidonomamo numinakamena:, ba:bema: iba:te hibinomolo kiya:tawahama:na:, Godote tawakalubi hiliyonomo malemalelo demalagidolena ba:be komo. (2 Tim 1:5)

D. Godote nabi menokoba:tamo ibino gugudi mabuma: ba:moi sikisi hiya:hiya: oko bikalamena.

(Naba 18b go numa:.)

1. Menoko nabiwi ibi netewapi ipuwalo estate eta malemalelo nemalagidolenamena:, mabu ba:moe komodo ibino guguda:te kiya:tawahama:na:, Godote ibi malemalelo demalagidolena ba:be komo.
 - Hibima: midipi badininipaloeno ododili komate hidonomo goma: neda:namene, Kelisote ebno sose tawakalubi malemalelo konomamo demalagidolena ba:be komo kohawakalimima:.
2. Menoko nabiwi iba:te ibino hiya:hiya: apa:mo ododili komodo hidonomo go ibino guguda:tamo na:hawakaliminakamena:.
 - Ba: hibila, aeno guguda:te komopino ododili komodo hidohido go dulamenaka, iba:te ba:ba ka:na hidonomamo kiya:tawahama:na:, iba:te atu komo keba ka:na na:kododilinakomena:.
3. Menoko nabiwi iba:te Godoko talanonanomodawama: ga:lalo, ebe gugudino holoholo hapulu hunamo nadipatenakamena:.
4. Menoko nabiwi iba:te ibino gugudi malemalelo konomamo nemalagidolenamena:..
5. Menoko nabiwi iba:te ibino ma:lapila hidonomamo na:buiya:minalenamena:.
 - Ale mulu ukui tabonomamo aeno gugudi dowalubilinakoma:, iba:te hido emede komokomo hidamo kiya:tawahama:na:.
6. Menoko nabiwi iba:te ibino gugudi Godokono Tabamo nowalubilinakamena:, iba:te ebe hibima: midi ipuwalo kapepehonama:.
 - a. A menokobi naba:te hiliyonomo hegellalo Godoko dadikuminakoma:, wadiyala aeno guguda:te ba:be komo ibino baida:mo numinakamena:.

- b. Aeno badininipaloeno baa: naha tetelo wadiyala nabi, menokobi, ba:gala gugudi a hiliyonomate baa: naha komoma: aeno hiya:hiya: tete buwatenakoma: Godotamo kalakala tabo kadipatema:.
- c. Wadiyala ale Baibolo Bukoeno tabo komokomo guguda:tamo ba ka:lamihole, ba:bi komoeno ipuwa iba:go ba:ga:lanakoma:.
- d. Aeno badininipala ipuwalo wadiyala ale aeno hiya:hiya: modoboha: komokomo Godotamo toetoe tabamo ba:wadiya:paa:latelenakoma:.
- e. Kubaha: ale aeno gugudi boge iwagati komoma: ba:gala baa: lapa komoma: ba:gala komo ba:bakobako hopo haboeno ododili komoma: ibi diya:tulamema:, huiyatiya ko komonomo ba: ale ibino tepo ipuwa komoma: ibi diya:tulamenakoma: ba:be komo, iyo, wadiyala ale ba:be oko Godokono owalubi komodo helonomamo bowatinakoma:.

E. Hibima: midipi badininipaloeno emede haboeno komo

- 1. Hido emede habalo guguda:te Godokono tepo ipuwoeno komokomo ba:gala ebeno ododili komokomo hidamo kiya:tawahama:na:.
- 2. Hido emede habalo guguda:te ibino hiya:hiya: kalakala tete ba:gala kalakalaha: tetelo kiya:tawahama:na:, ibi ha:kiya ibino tepo ipuwa keba ka:na ka:kodakoduilamenaka ba:be komo.
- 3. Kelisote ebeno tawakaluba:go hidohido mabulubima: deda:hana, ba:be komote hibima: midipi badininipaloeno hidu emede haba ipuwane hidonomamo hawakalana.
- 4. Kebe lokol sose ipuwalo komo hiliyonomo hidohido badininipala:te da:pola:na, ba:be lokol sosete Godokono oko owati ipuwalo helonomoma: eda:na.
- 5. Kebe habalo komo hiliyonomo hidohido badininipala:te da:pola:na, ba:be habate ibino oko owati ipuwalo atumu helonomoma: ka-edu:na.

F. Hibima: mididawa dubu ba:gala ebeno kameneno ododili komoma: Godote ebeno ubi komo keba ka:na ka:miya:tena?

- 1. Dubuino ododili komokomo –
 - a. Kelisote sose ipuwalo watodawama: keba ka:na keda:na, ba:ba ka:na dubuti ebeno badininipaloeno watodawama: eda:na. (Epe 5:23)
 - b. Dubuti ebeno kamena malemalelo ba emalagidolona, ebete ebeno hiya:hiya: modoboha: komodo ebe hidonomamo nowalubinakamene. (Epe 5:25,28-29; Kol 3:19)
 - c. Dubuti ebe ha:kiya ebe hopamo ba ihat, ebeno kamena hunamo nadipatenakamene. (1 Pit 3:7)
- 2. Kameneno ododili komokomo –
 - a. Kamenate ebe ha:kiya ebe hopamo ba ihat, ebeno awi hunamo nadipatenakamene. (Epe 5:22; Kol 3:18)
 - b. Kamenate ebeno awi ebeno watodawama: midilo ebeno ubi komamo na:papamiwatanakamene. (Epe 5:22; Kol 3:18)
- 3. Ba:moe eta ko komonomola, a hibima midipi hiliyonomate aeno badininipala ipuwalo etate etatamo malemalelo ba:papamila:hanakoma:. (Epe 5:21; Kol 3:12-17)

G. Ibino gugudi mabuma: hibima: midipi nabiwi ba:gala menokoeno ododili komoma: Godote ebeno ubi komo keba ka:na ka:miya:tena? (2 Tim 1:5)

- 1. Ibi netewapa:te ibino gugidino watowatopima: kapimilo neda:hanamena:.
- 2. Ibino gugudi hidamo nowalubilinakamena:, iba:te ba:bi hiya:hiya: komodo hidamo kapepehonama:.
 - a. Apeno komo – hidohido baa: ba:gala genamoeno laha bahi ba:gala ape ilina ikalame komo
 - b. Ukui komokomo – hiya:hiya: hidohido iya:tawa ikalame komo
 - c. Tepo ipuwoeno gobogobo komokomo – Godoko hibima: midima: iya:tawa ikalame komo
- 3. Ibino gugudi hidamo niya:tulamenakamena:, iba:te hidohido komokomo kapiya kododilinakoma:.
 - a. Hidohido ododili komamo da:papamila:hamena:, komopino kalakala ipuwalo iba:te tutunomo emede komo kiya:tawahama:na:.
 - b. Kuba ododili komamo da:papamila:hamena:, komopa:godone temeteme uwate ipuwalo tutu emede komo a:kiya:tawahamena:.
- 4. Gugudino hiya:hiya: kuba ododili tetelo nabiwi menokobi iba:te temeteme ikalame gabodo ibi nowalubilinakamena:, Godote ebeno malemale ipuwalo a temeteme ikalame gabodo keba ka:na kowalubinako ba:ba ka:na. (Yun 12:5-11)

Leson 19 – Godokono Tabo Kolamagima: Lumagiti Keba Ka:na Na:ka:hidomene?

Ko Ipuwa – Godokono tabo olamagima: lumagiti keba ka:na na:ka:hidomene, tawakaluba:te ba:be tabo komoeno ipuwa hidamo lawete Godokono ubi komamo hibinomolo kopapamila:halema:? Ba: hibila, ba:moe kos konomo ipuwalo ale aeno hiya:hiya: iya:tulame komamo ba:moe lesonino koko como ya:lo hawakalilamima:..

A. Godokono Tabo Kolamagima: Hiduimi Komo

1. Godote ama: ebeno mulu ba:gala iya:tumi komamo kowalubima:, wadiyala ama:le ebe na:toemehuya:. (2 Tim 2:2; Ohale 127:1-2)
2. Eta komo ododihino ba:moi komokomo hidamo nemalagidoliya: –
 - a. Godokono tabo kulihoma: puya:te sose kapiyumi ipuwalo na:ka:pola:namena:?
 - b. Baibolo Bukoeno hiliyonomo tabo komokomo ipuwalo Godote ibi kebe tabo komo kulihoma: ubi dihatita, ba:be komo keba ka:nala:ka:?
 - c. Iba:godolo hidohido gaote konolohoma:, Godote ubi keba ka:na kihatita?
3. Kebe Baibolo Buka tabo komo Godote ama: diya:tumimina:, ama: ba:be komo ba:ma ka:na na:lawiya:.
 - a. Buka tabo komo ka:lamiholete taboeno ipuwa komokomo hidonomamo nemalagidoliya:.
 - b. Amia:no stadi ipuwalo kebe koko ipuwa komokomo dulamemena:, ba:bi komo tuputupuilamete pepamo na:miya:tiya:.
 - c. Tabo komoeno koko ipuwa ipuwalo ama:le Godokono mulu ukui komamo kapiyanomo na:lawiya:, amia:no iya:tumi kuititi tetelo ba:be komote tawakalubino ukui ipuwalo ko komonomoma: keda:ma:.
 - d. Amia:no stadi ipuwalo Buka tabo komote a hibima: midipi keba ka:na kiya:tua:mita ...
 - (1) ... Nabiwi Godokono komoma:?
 - (2) ... Ya:su Kelisokono komoma:?
 - (3) ... Hido-talona Gobogoboeno komoma:?
 - e. Ba:moe tabo komamo Godote a hibima: midipino ododili komoma: keba ka:na kiya:tua:mita?
 - f. Ba:moe tabo komamo Godote a hibima: midipi kowalubima: kebe hibinomo tabo ka:goita?
 - g. Ba:moe tabo komamo Godote a kiyahaa:melo kebe helo tabo ka:goita ale Saitanakono guba:mo gudikapoma:?
 - h. Ba:moe tabo komamo Godote ama: kapiyanomo mabuma: kebe tabo ka:goita?
 - i. Godote ama: mabuma: ubi keba ka:na kihatita? Ama:le ba:moe tabo komoeno ipuwa ba emalagidolo amia:no emede ipuwalo bada komokomo hiya:ma: na:ka:midiliomena:?
4. Baibolo Bukoeno ipuwa komokomo tawakaluba:tamo hidonomamo hawakalilamema:, wadiyala ama: komo hidohido owalubi komo nulamiya:.
 - a. Dopamo amia:no ukuilo ba:makomako owalubi komokomo nemalagidoliya:.
 - Apa:mo ododili komokomo / uwi kiyaha komokomo / koko go pepamo miya:teho komokomo / iya:tumi taboeno ipuwa komomo pepamo miya:teho komokomo
 - b. Ba:bene ba:makomako owalubi komokomo tabo olamagi teteno komoma: na:hiduilamiya:.
 - Apa:mo ododili komo ododipa:go hiduimi komo / taboeno ko ipuwa hawakalimima: go hiduimi komo / taboeno ko ipuwa komomo pepamo miya:teho komo hiduimi komo

B. Godokono Tabo Olamagi Ipuwalo Ba:moi Netewa-netewa Komate Na:pola:namena:

1. Taboeno tupuimi mabu
2. Iya:tumi taboeno netewa o netewa-kapiya o powa o paibo koko komokomo
3. Iya:tumi taboeno koko komoeno hawakalilame komokomo – uwi kiyaha komokomo, apa:mo ododili komokomo, go hawakalimi tabo komokomo
4. Taboeno kuititi

C. Godokono Tabo Ba Olamagi Ba:moi Komokomo Hidamo Nododiliya:

1. Dopamo tabo olamagi ba tupuimi gopowahi tabamo ulihopi na:kiyalamiya:, ama:le Godokono tabo olamagi tetelo ibi kebe koko komoma: diya:tulamemena:.
2. Ba:bene ba:bi iya:tumi tabooeno koko como hidonomamo ba olamagi, ba:bi atu como amia:no uwi kiyaha komamo ba:gala apa:mo ododili komamo ba:gala como hiya:hiya: go komamo gala na:kahawakalilamiya:, ulihopa:te ba:bi komoenno ipuwa hibinomolo kuwatema:..
3. Ba:bene eta kapiya tetelo gopowahi kuititi tabamo ulihopi na:kiyalamiya:, ama:le Godokono tabo olamagi tetelo ibi kebe koko komoma: diya:tulama:.
4. Ba:bene wadiyala ama: tete na:lawiya: tabo ulihopa:go koga:lama:, Godokono tabo olamagi komoma: ibino ukui keba ka:na ka:pola:na, a hibima: midipa:te ba:be tabo komoenno ipuwa ba emalagidolo aeno emede ipuwalo bada komokomo hiya:ma: na:ka:midilima:?
5. La:eno tabo ga:la wibohote, wadiyala ama: kuititi tetenomolo gopogopo tabamo Godokono tabooeno koko como gala na:kahawakalilamiya:..

“Scripture Application & Leadership Training”

SALT I Posters (Revision 3)

These posters are used to illustrate Biblical concepts during the SALT I course. They should be translated into the vernacular. The posters are included in the SALT course booklet; and, they are also blown up into poster size and laminated for use as teaching aids.

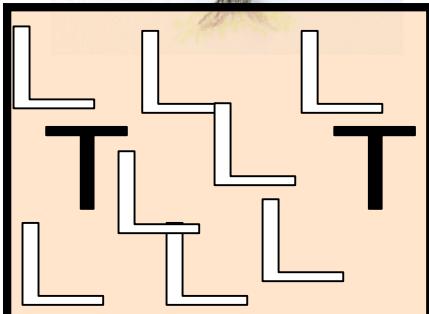

THE SALT PROJECT

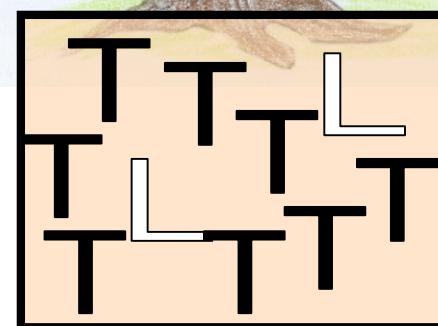
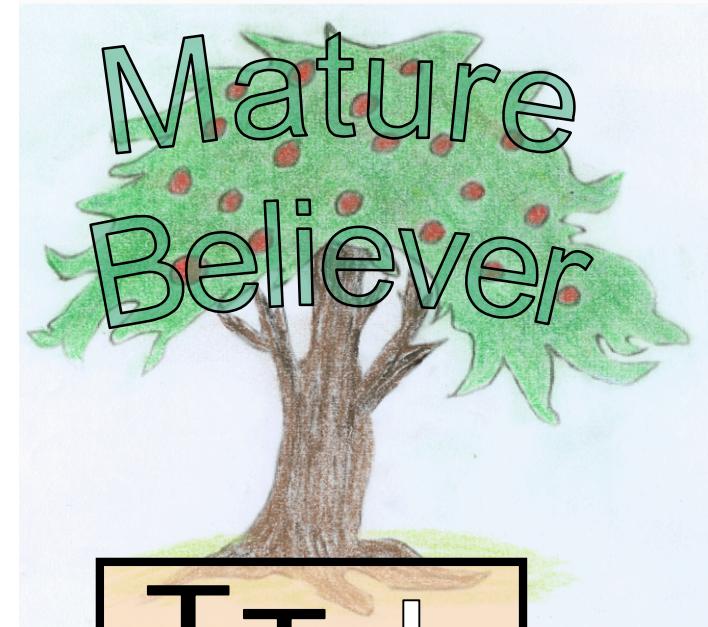
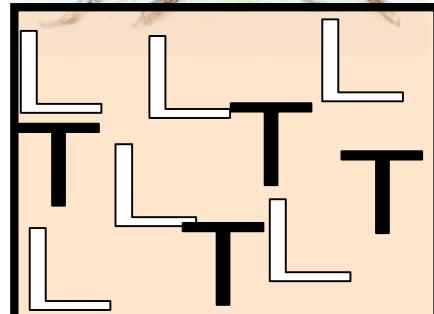
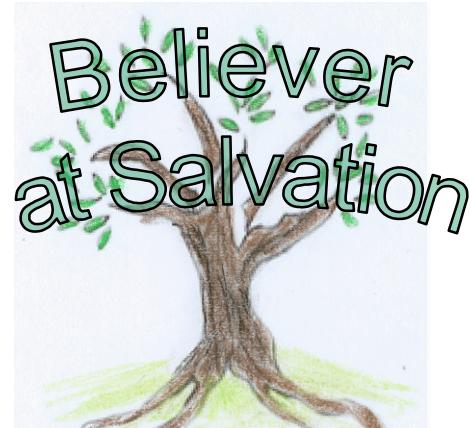
Copyright © 2000-2007 The SALT Project. All Rights Reserved.

Poster 1 “Godokono hibi komote la: huiyaha: menemene oko ipuwane uluhukulatelete tutupima: komidilima:na:ta.” Yon 8:32

Unbeliever

2 Tes 2:9-12

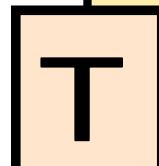
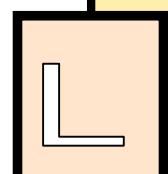

Yon 10:10

Ha:da Amiho Komo

Matuhumiho Komo

Menemene Komo

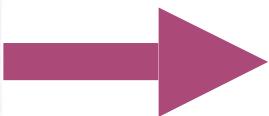
Hibi Komo

Tutuma: Eda: Komo

Kalakala Komo

Godote A Malemalelo Emalagidoloena, Hido Nabiwi Keba Ka:nala:ka: Ba:ba Ka:na

1 Yon 3:1
Yon 15:9-10,12

**Hopo haba naba:te ibino ododili komodo hidonomo
go ibino guguda:tamo da:hawakalimimina:, iba:te
ba:be komone Nabiwi Godokono malemale
emalagidolo como hidamo kiva:tawahama:na:..**

Aba, Nabiwi

Ebete a malemalelo konomamo emalagidoloena.

Ebete ubi bihatena aeno kuba egebolea:mete kadodolea:mema:.

Ebete a belatia:mena ale aeno kuba ododili komone ebetamo kohobila:ma:.

Ebete aeno tepo ipuwoeno hiya:ma: eda:ha komoma: kalakalana.

Ebete aeno temeteme ipuwalo a a:kadodoa:ma:mene.

Ebete aeno temeteme ipuwalo a gelebadia:menako.

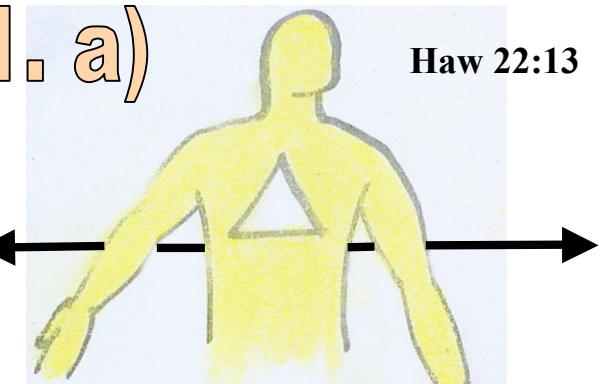
Luk 15:11-32

1 Pit 2:9

Lom 8:15-17

Godoko Kebako Dawala:ka:?

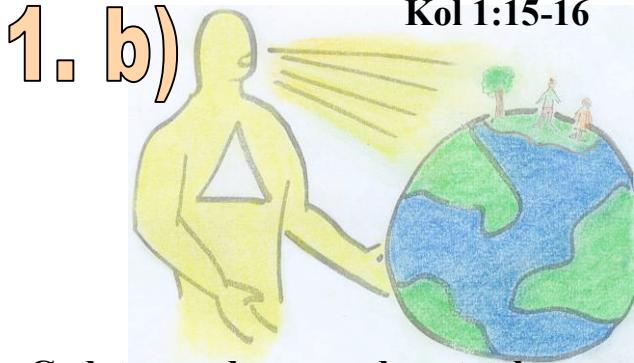
1. a)

Haw 22:13

Godote emedena emedena tetelo
bemedena. Ebno mabu ba:gala
kuititi puliyala.

1. b)

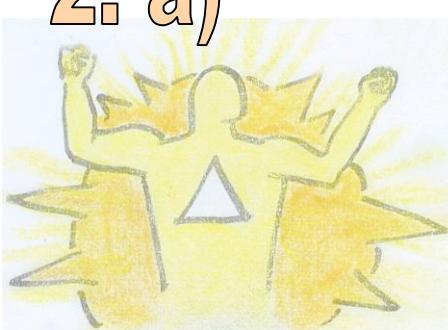

Kol 1:15-16

Godote emedena emedena tetelo
bemedena. Ebete hiliyonomo komokomo
ododilidawama: eda:na, ba:gala eta
dawate ebe kododiya:ha:.

2. a)

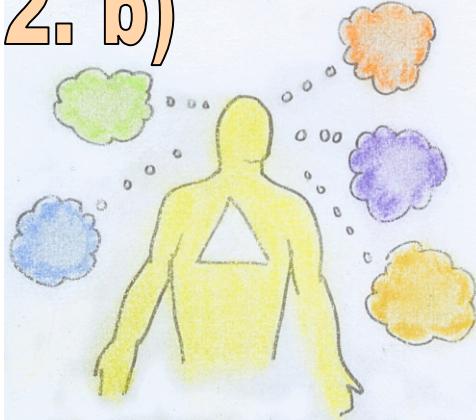
Lom 1:20

Godokono helo haputi
kitanaha:, ebete modobola
hiliyonomo komokomo
kododilima:.

2. b)

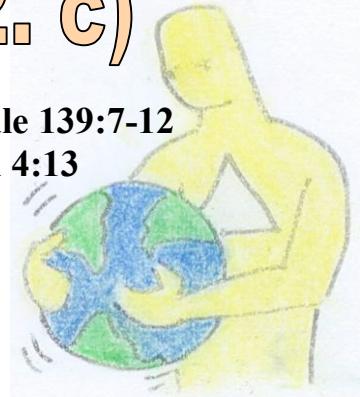
Lom 11:33-34

Godokono iya:tawa haputi
kitanaha:, ebe hiliyonomo
komokomo iya:tawanomola.

2. c)

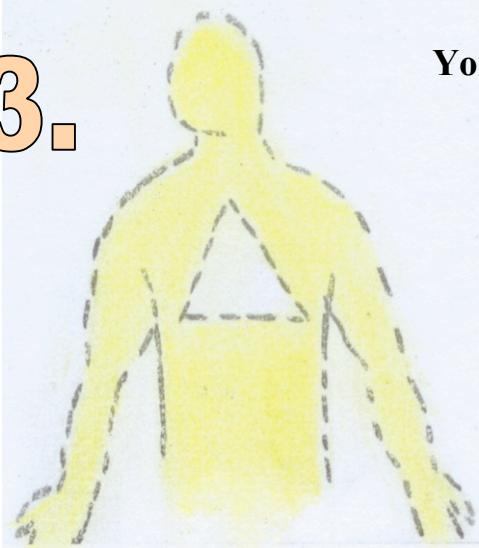
Ohale 139:7-12
Yun 4:13

Godote hiliyonomo hiya:hiya:
hopolo bemedena, ba:bene
ebete atu tetelo hiliyonomo
komokomo bulamena.

3.

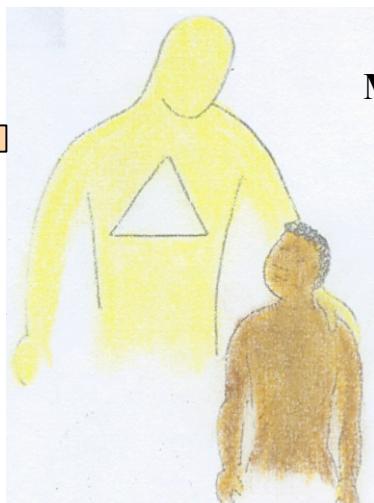
Yon 6:46

Lumagiti ebno baida:mo Godoko umi
modoboha:, mabu ebe gobogobola.

4.

Mak 1:11

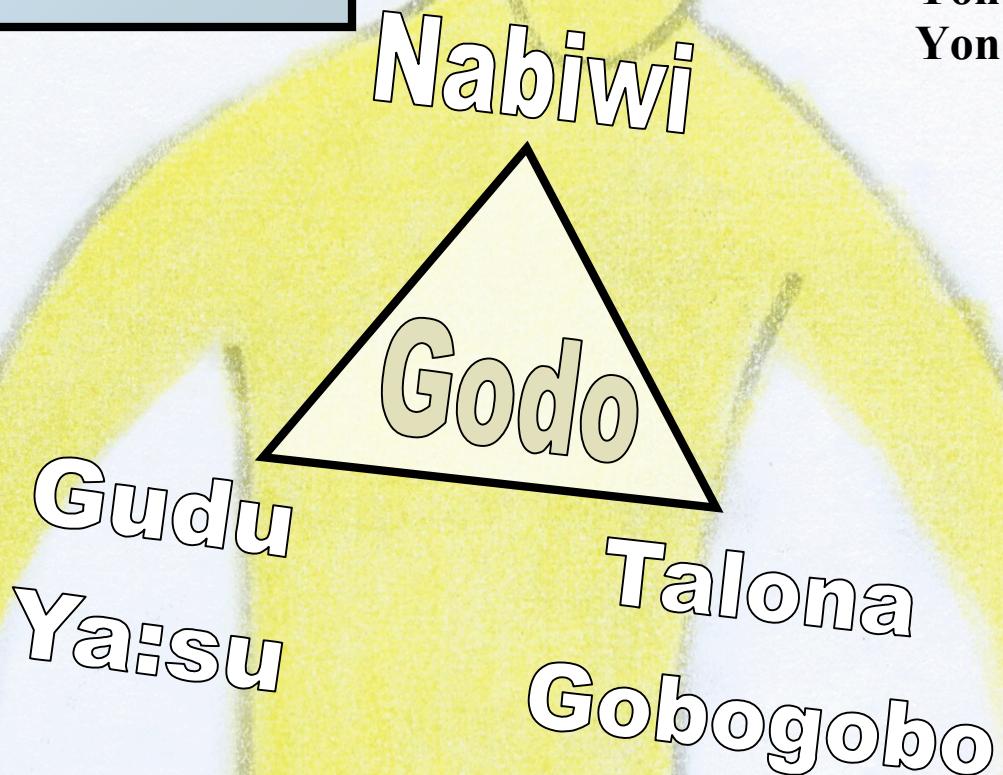

Godokono tepo ipuwoeno ukui ba:gala
ebno ubi komokomo ba:pola:na, ba:bene
ebete tawakaluba:go mabulubima:
eda:ma: ubi bihatenako.

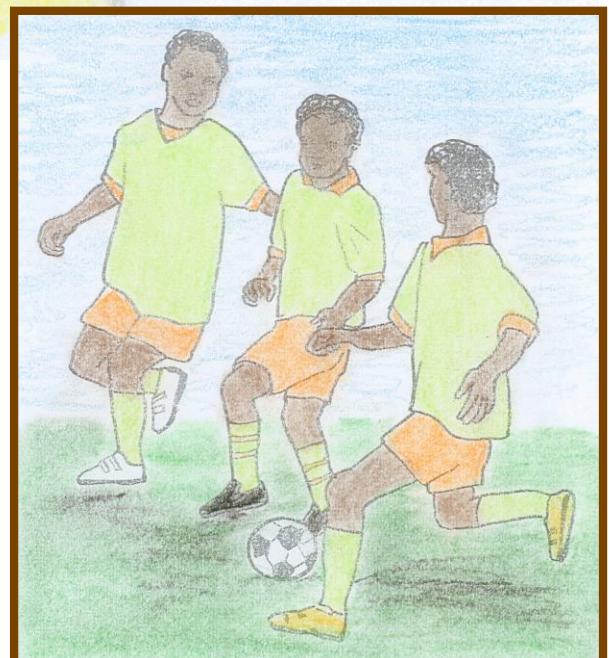
**Godoko ba:
kapiyala, atu
tetelo netewa-
kapiyala.**

Tutumu 6:4
T Mabu 1:26

Yon 13:36
Yon14:8-9
Yon 14:16-17
Yon 14:26
Yon 14:23

**Trinity Godote ba:moi
netewa-kapiya ododili
gabodo kapiyanomoma:
eda:na –**
a) Oko Owati Komo
b) Helo Komo
**c) Malemale Emalagidolo
Komo**

Godoko Ba: Hido Talonadawala

1 Yon 1:5

Godote kebe hidohido komo
ododilima: dewagelena, gala
ukui hiya:ma: a:kamida:mene
Ya:i 1:17; 2 Tim 2:13

Godoko ba: kuba
ododilipa:tamo
malemale
hawakalimidawala

Epe 2:4-5

Godoko ba: hibi
komokomo

hawakalilamedawala

Yon 14: 16-17

Godoko ba: mulu
ukui dawala

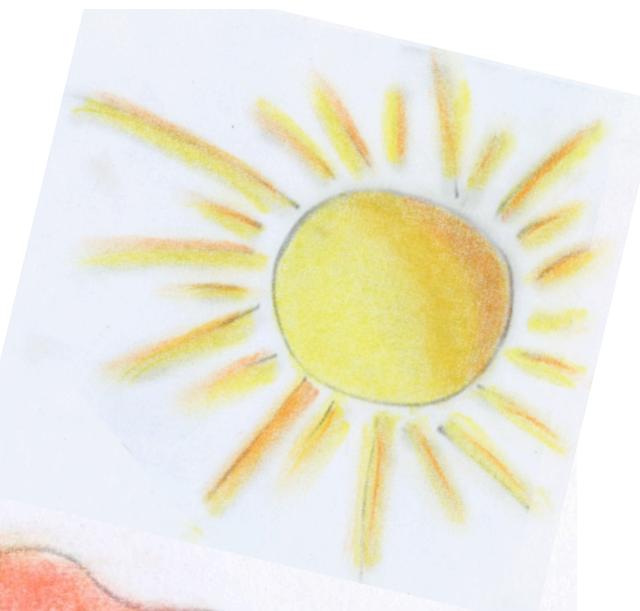
Ya:i 3:17

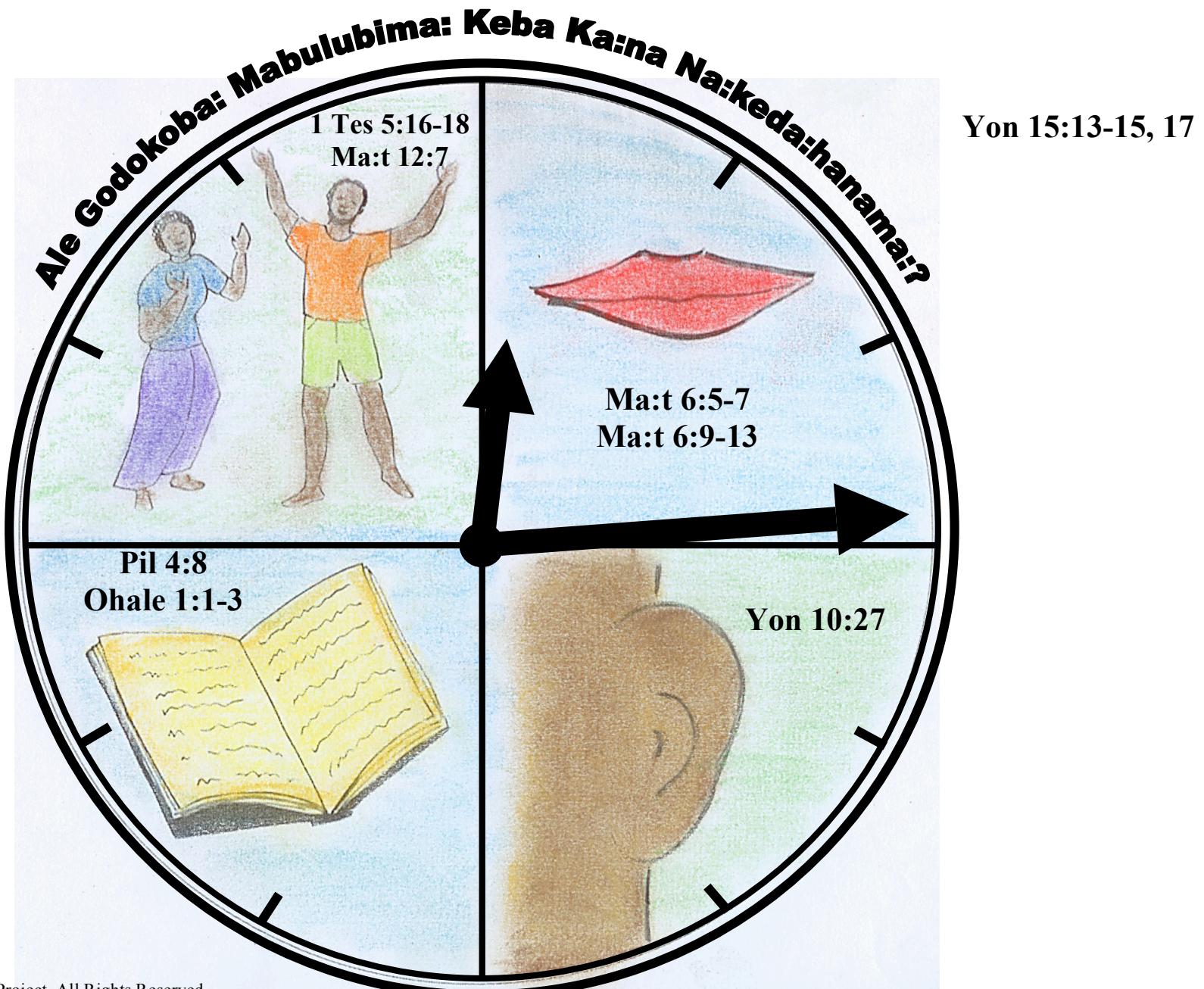
Godoko ba:
tuputupu komo
ododilidawala

Yun 1:8-9

← Godoko ba:
malemale
emalagidolodawala

1 Yon 4:8, 6
Pil 2:3-8

Ale Godokoba: Toetoe Tabo Ba:ga:lanakoma: (Ma:t 6:9-13)

Poster 5b

1.

Ma:t 6:9

Godoko
Adikumi Komo

2.

Ma:t 6:10

Lumagiti Ha:kiya Ebeno Tepo
Ipuwa Anagiya:mida Komo

3.

Ma:t 6:11

Aeno Modoboha:
Komokomo
Toetoe Tabamo
Wadiya:paa:latele
Komo

4.

Ma:t 6:12

Kuba Ododi Komone
Ohobiga Komo,
Ba:gala Komopino Kuba
Egebolelame Komo

5.

Ma:t 6:13

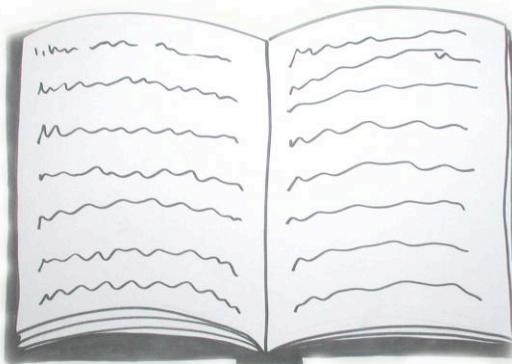
Godote Wato
Kikipo Lawe
Komoma: Ebe
Adikumi Komo

Godote Hiya:hiya: Gabodo Atamo Olamaginako

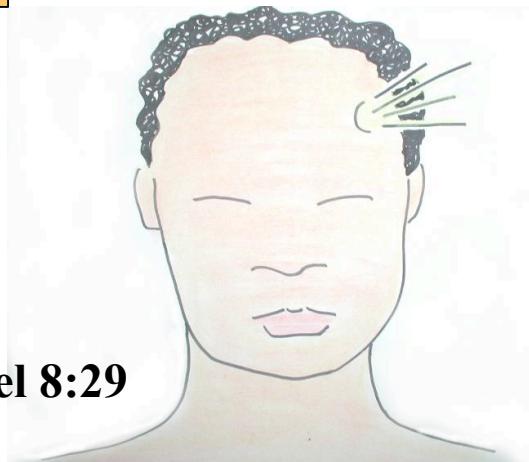
Poster 5c

1. Baibolo Bukoen Tabo Komokomo

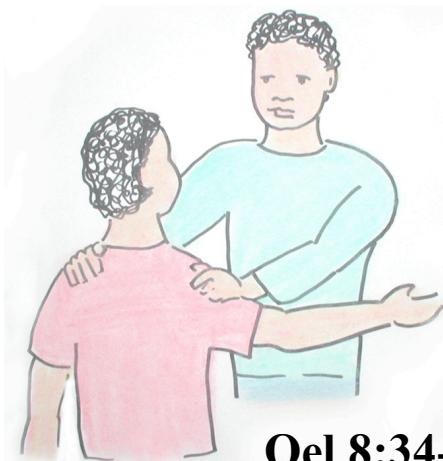
2 Tim 3:16-17

2. Ebno Gobogoboeno Tabo Komokomo

Oel 8:29

3. Ebno Mulu Okopino Tabo Komokomo

Oel 8:34-35

4. Gigiho A:hiya:midalo Itana Komo

Komo tetelo
Godote atamo eta
gigiho ba kalapila,
eta gigiho
a:hiya:midanako
ale ebno ubi
kiva:tawahama:.

1 Col 16:8-9

5. Ebno Hanohano Ododili Komokomo

Oel 5:19-20
Oel 10:9-16

6. Ebno Hete Komo

Pil 4:6-7
2 Kol 2:12-13

A hidamo! Ba: hibila, Godote atamo ba:moi hiya:hiya: gabodo olamaginako, huiyatiya keba tetelo eta tabote uluhukuti Godokono tabago kapiyama: eda:heno ale ba:bi komamo a:kapapamila:hama:. Oel 17:11

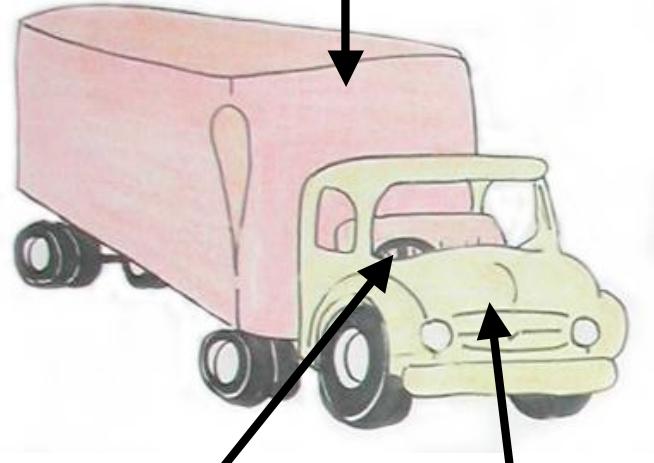
Godote A Dododiya: Ba:be Komoeno Ipuwa

**Godote a ebeno
holoholonomamo
ododiya:.**

Ya:i 3:9

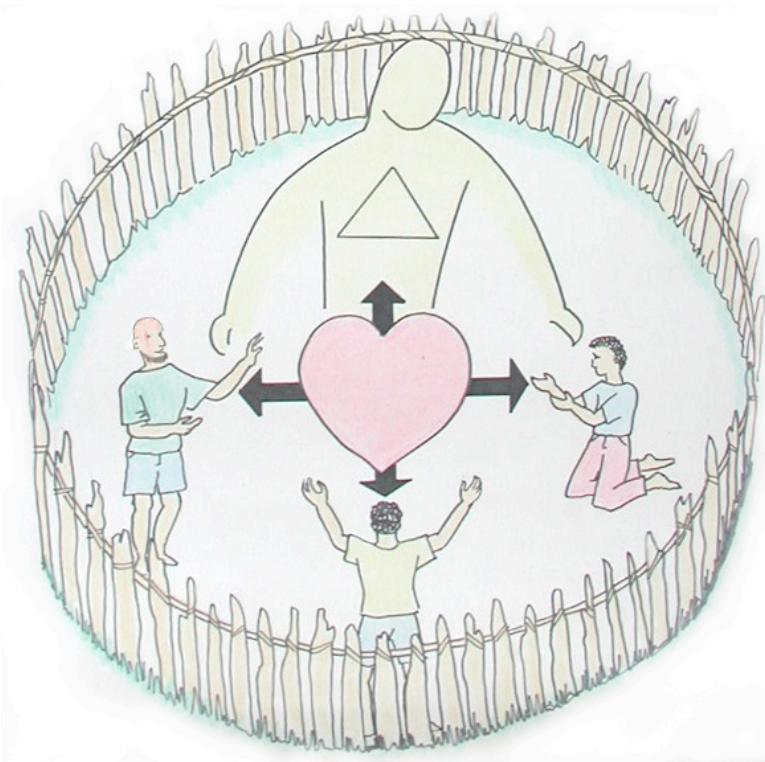

**Kalakala, mauba, tole, ba:gala
apa:mo ododili komokomo**

**Mabu keka:
Godote a
dododiya:?**

Gal 3:28
Oel 4:32-33
Kol 1:3-4
Epe 2:10

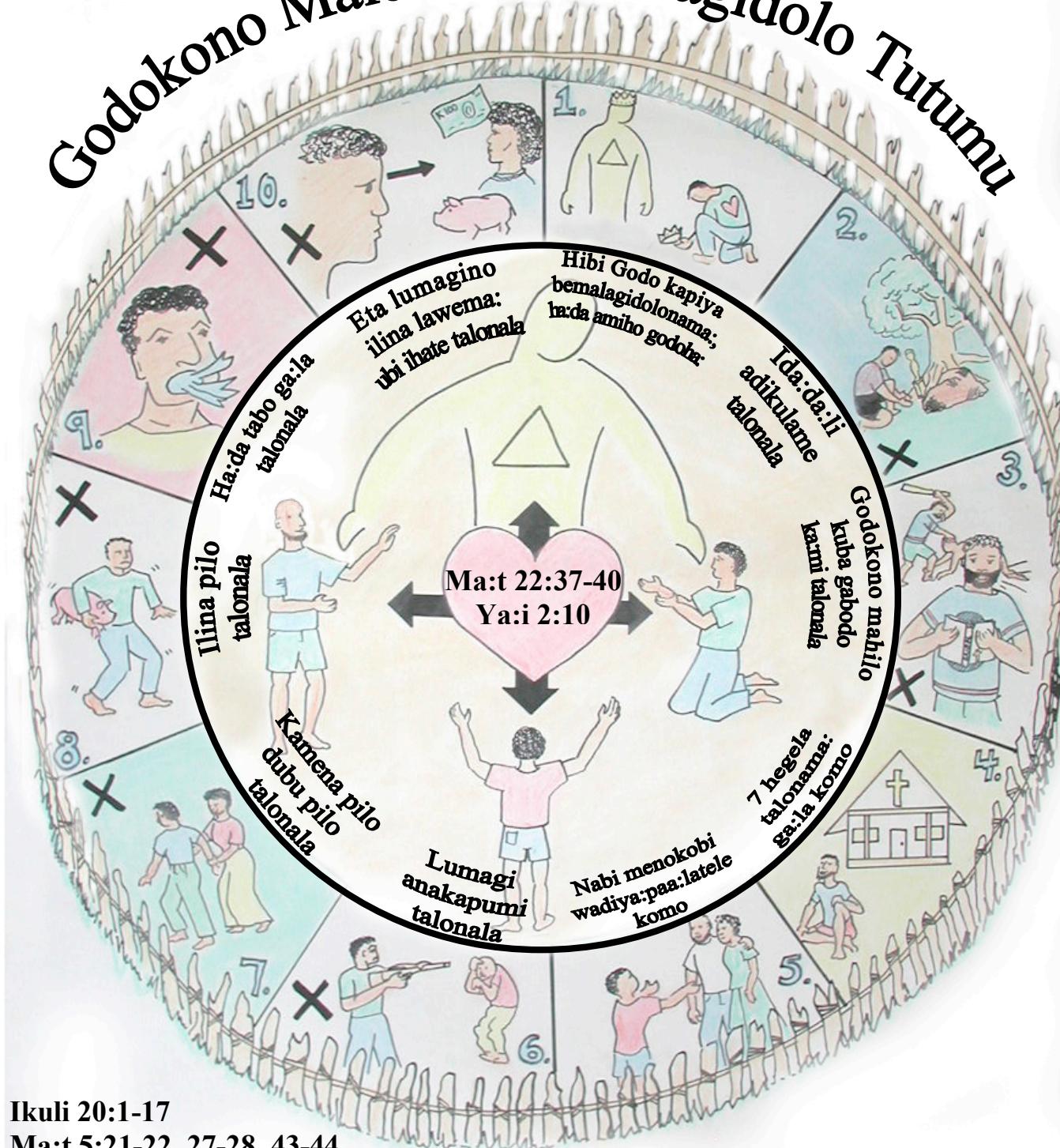

**Godote a
huiya
kokonomo
ilinamo
midilo
Ya:sukunu
hawa:mo a
uwatiya:.**

Yon 3:16
1 Pit 1:19

*Godoko ubila, ale ebe ba:gala tawakalubi iba:go mabulubima: ba
eda:hana. malemale emalagidolo komo ba:bo kohawakaliminakoma:.*

Godokono Malemale Emalagidolo Tutumu

Ikuli 20:1-17

Ma:t 5:21-22, 27-28, 43-44

Lom 13:8-10

Ma:t 5:17

Gal 5:18

Keba tetelo ale Godokono ubi komodo hibilo demedehonama:, ba:ba tetelo a ha:kiya a ba owa ubi Godoko ba:bo kokalakaluimima:nema:.

Saitanako potela:ka: ba:gala ebete kebe ha:da amiho ukui komodo ago kalaholohonako?

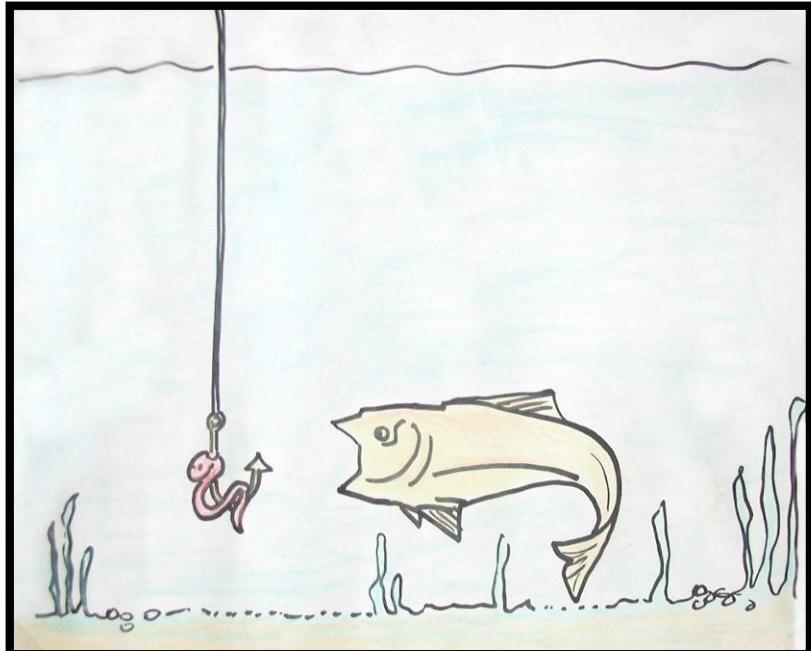
- Godote ebeno Hunu Habeno nopozi dododiliya:, ibi ipuwalo Saitanako ba: etala, huiyatiya ebeno kuba ododi mabuma: ebete Hunu Habane peguya:. (Isi 28:14-15,17)
- Saitanako hopo haba konomolo hibima: midiha:pino godoma: eda:na. (2 Kol 4:4)
- Saitanako ubila gobogobo hapulu tawakalubi alukuliti konalema:. (1 Pit 5:8)

**Tole ikame como ba:
Saitanakono eta ha:da
amiho mulu ukui
komola.**

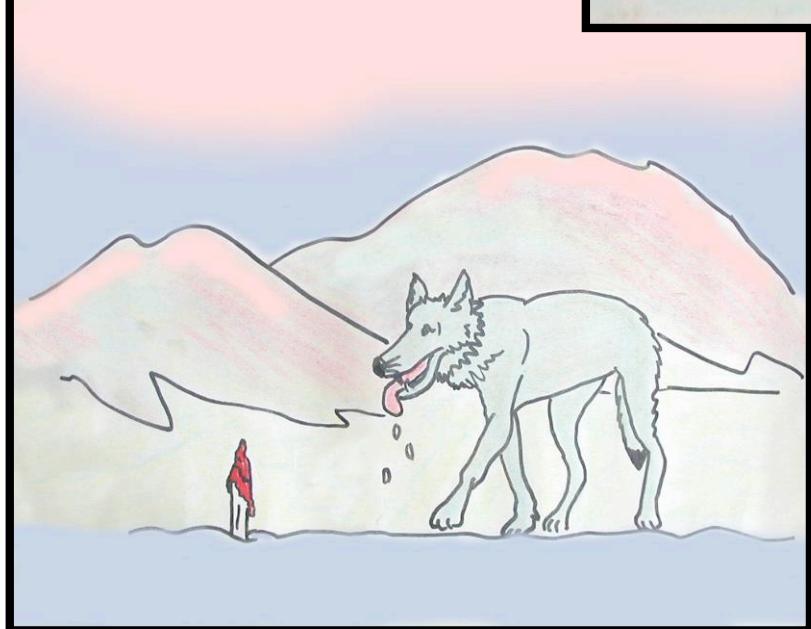
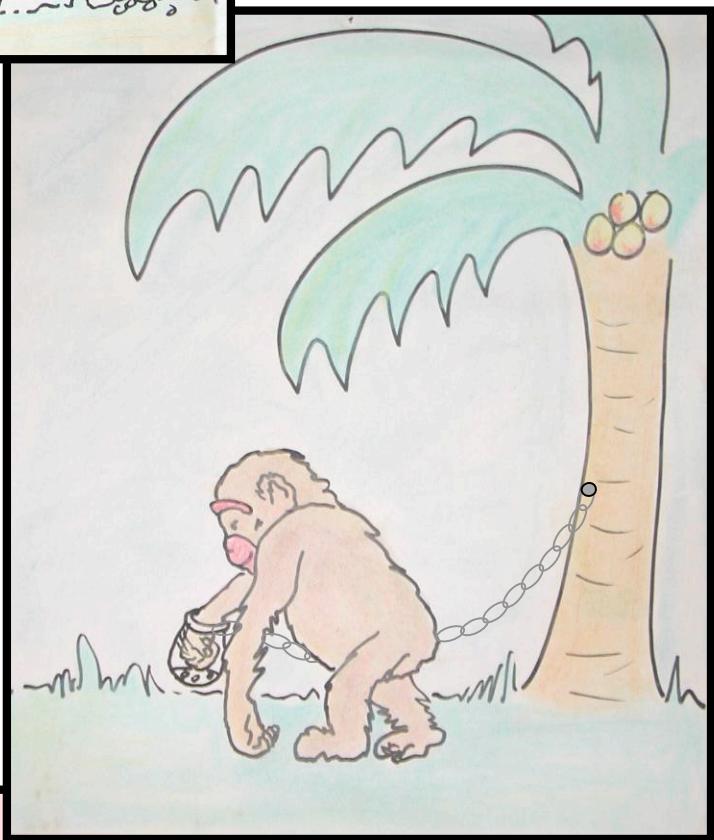

**Godote tole gobogobo
atamo kikaa:miya:ha:..
(2 Tim 1:7)**

*Saitanako ba:
ha:da
amihopino
nabiwila*

(Yon 8:44)

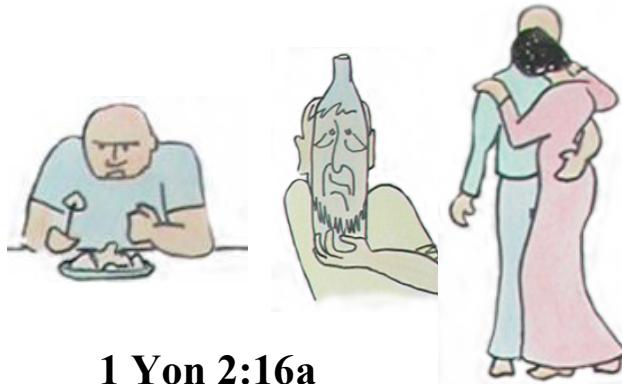

*Saitanate tawakalubi
ha:da kamiholame-
ma: ebe ha:kiya ebe
Godokono eta hidu
a:la:mina nopo-
dawamo midina.*

(2 Kol 11:14)

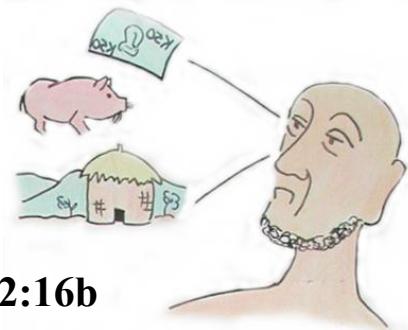
Kuba Ododili Komate Kebe Hiya:hiya: Gabodo A Da:kubahia:menaka

1. Kateneno
kokonomo kuba
ubi komo

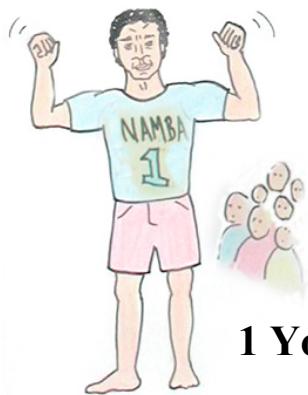
1 Yon 2:16a

Tawakaluba:te
baida:mo ulamete
ibino ubilo
duwatenaka ba:bi
komokomo

1 Yon 2:16b

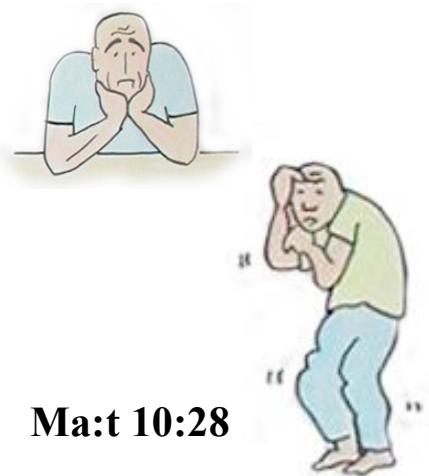
3. Hiya:hiya:
awagaha
komokomo

1 Yon 2:16c

Tole komo

4.

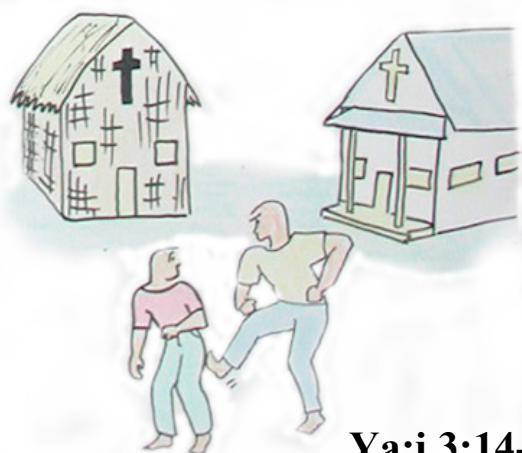
Ma:t 10:28

5. Kapiya badininipala
ipuwalo hiya:hiya:
utitata komo

Ya:i 3:9-10

Sose ipuwalo hiya:hiya:
utitata komo

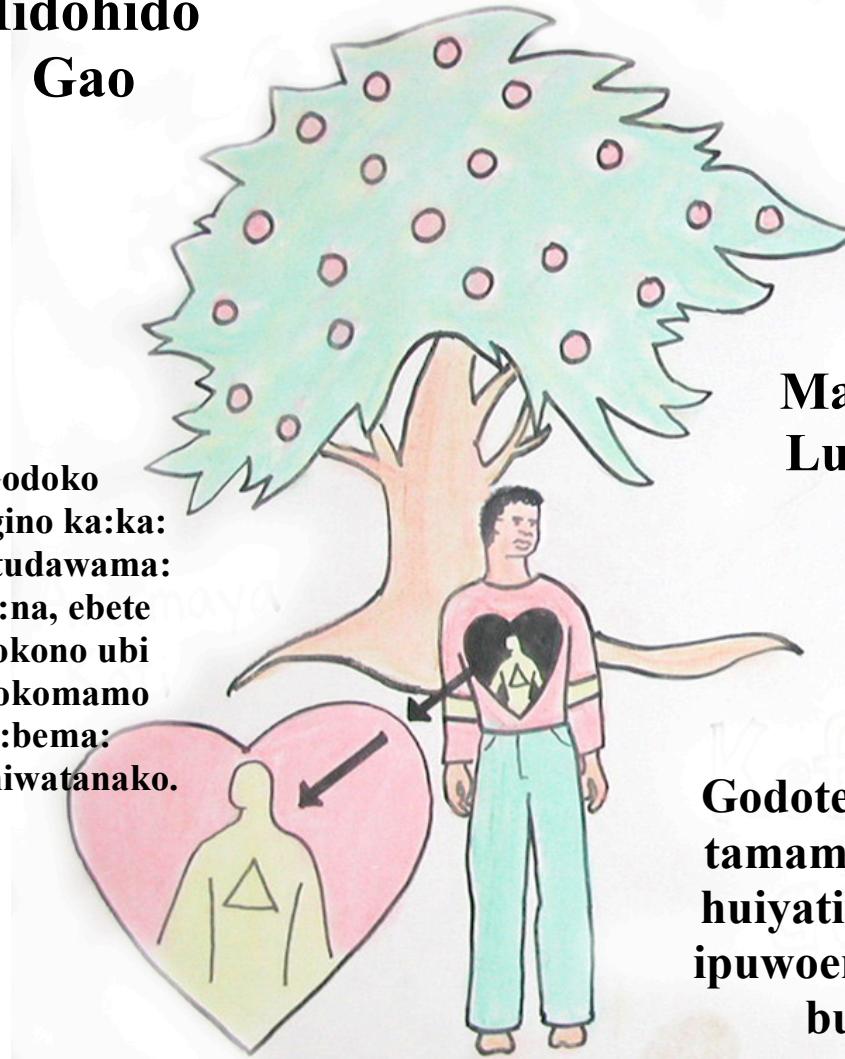
6.

Ya:i 3:14-18

Apa:mo Ododili Komo Hiliyonomate Lumagino Tepo Ipuwane Ikulinaka

Hidohido
Gao

Godoko
lumagino ka:ka:
namutudawama:
deda:na, ebete
Godokono ubi
komokomamo
ba:bema:
papamiwatanako.

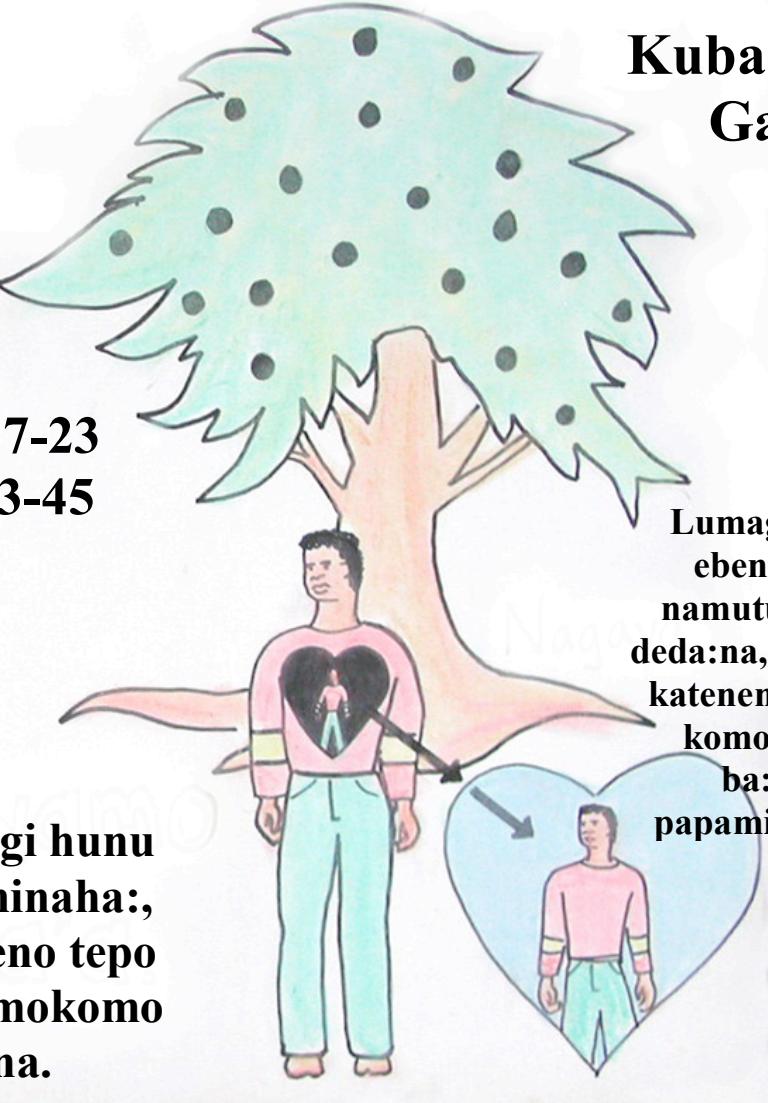

Mak 7:17-23
Luk 6:43-45

Godote lumagi hunu
tamamo kuminaha:,
huiyatiya ebno tepo
ipuwoeno komokomo
bulamena.

Kubakuba
Gao

Lumagi ha:kiya
ebno ka:ka:
namutudawama:
deda:na, ebete ebno
kateneno kuba ubi
komokomamo
ba:bema:
papamiwatanako.

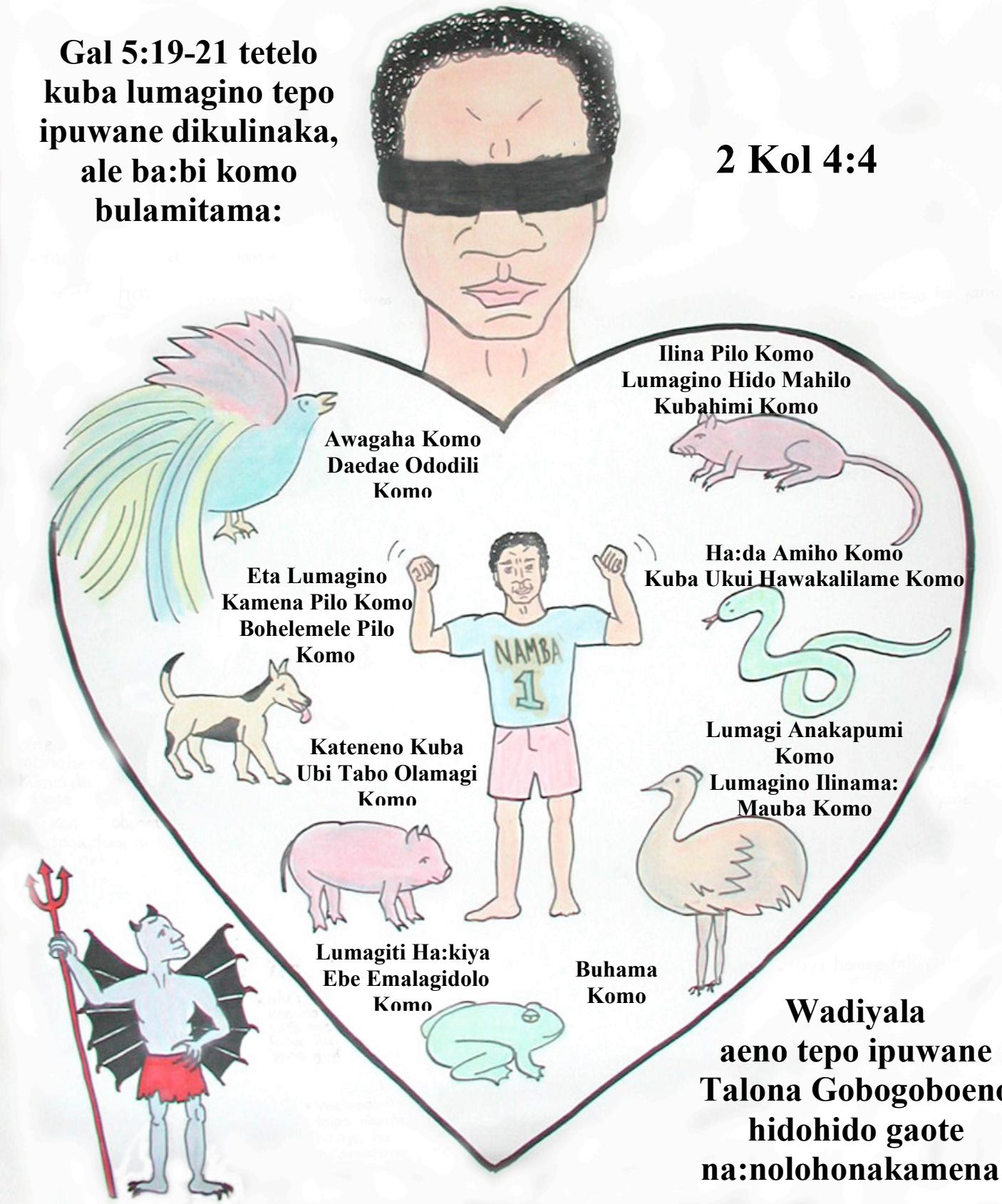

Luk 16:14-15

“Lumagino tepo ipuwane dikulinaka, ebe ba:bi komate kokubahimima:na:, ebete da:nahanako ebe komoteha:” Mak 7:23

**Gal 5:19-21 tetelo
kuba lumagino tepo
ipuwane dikulinaka,
ale ba:bi komo
bulamitama:**

2 Kol 4:4

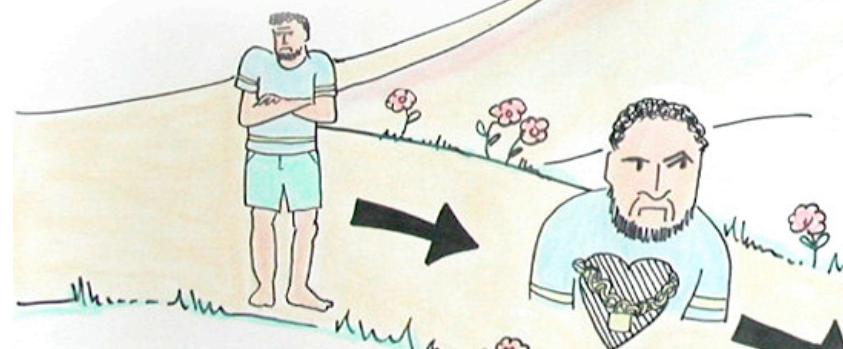

Saitanate tawakalubino tepo ipuwoeno kubakuba ubi komamo ibi bekubahilamenako.

(Lom 1:21-23, 29-31)

**1. Godoko hibi godoma:
ga:laheno ebe
milimihoha: komo**

**2. Tepo ipuwoeno ukuiti
duhumā: eda:halame
komo, ba:bene kuba
ododili komokomo
kapiya ta:matale komo**

**3. Du ipuwalo
emedehoma:
ubi ihate komo**

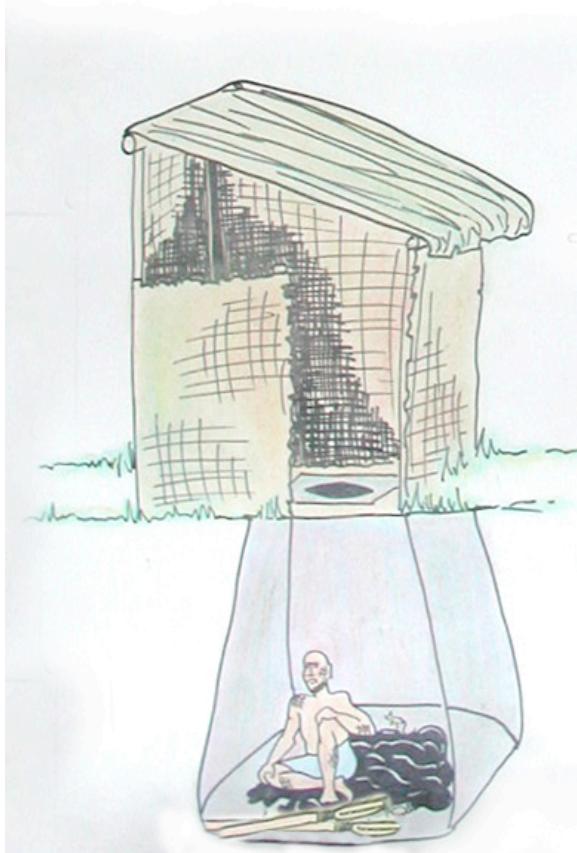
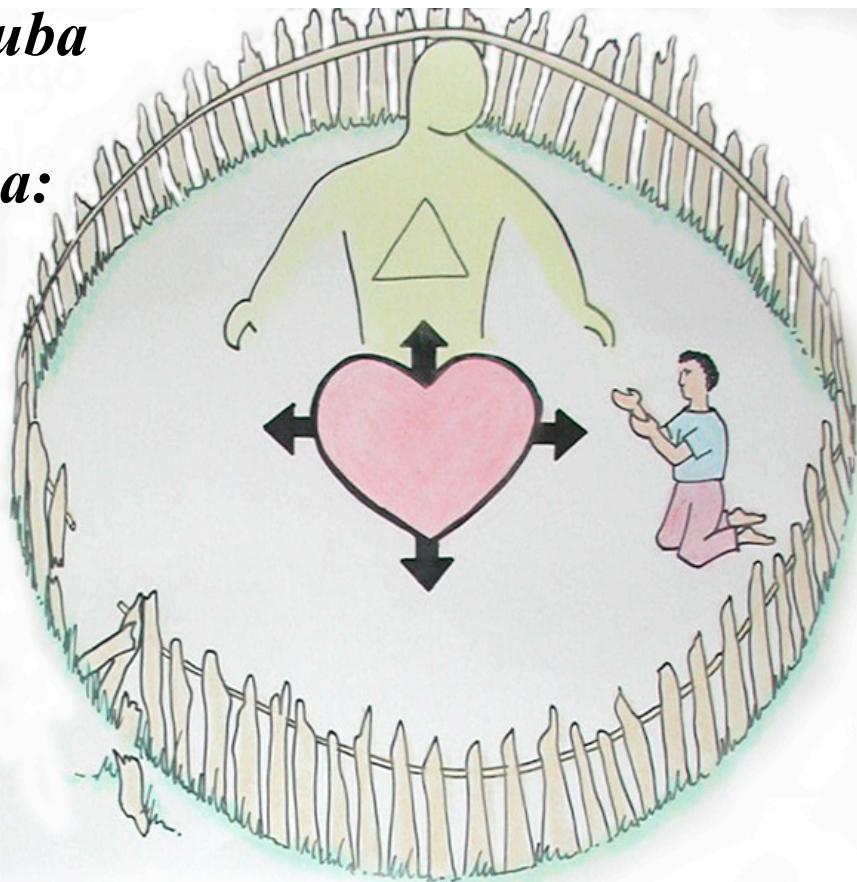

**4. Ha:laha tetelo
Koe Habamo
ikuli komo**

Aeno kuba ododili mabuma: ale kuba huiya konomo kuwatema:nema:

Lom 3:9-11
Lom 3:21-26
Yon 3:16-18

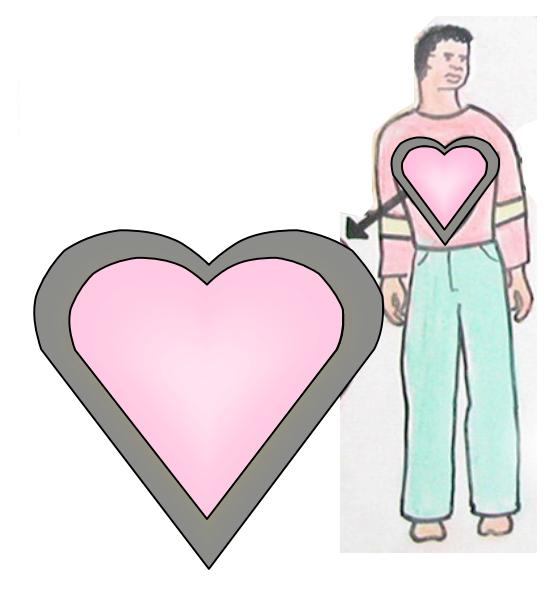

*Lumagino tepo ipuwoeno
kubakuba ukui komone
ba:moi kuba komate
ikulinaka –*

*kuba ododiti
iya:tawa ipuwalo luta komo,
bohelemele pilo komo,
ida:da:li adikulame komo,
giwali ododili komo,
mauba komo, alaholoho komo,
eta lumagino ilinama:
mauba komo,
tepo ipuwane koe uluhuku komo,
lumagiti ebe ha:kiya
ebe kapiya emalagidolo komo,
eta lumagino hidu mahiloen
komoma: mauba komo,
gamoda niho komo*

Gal 5:19-21; Ais 5:1-4.7

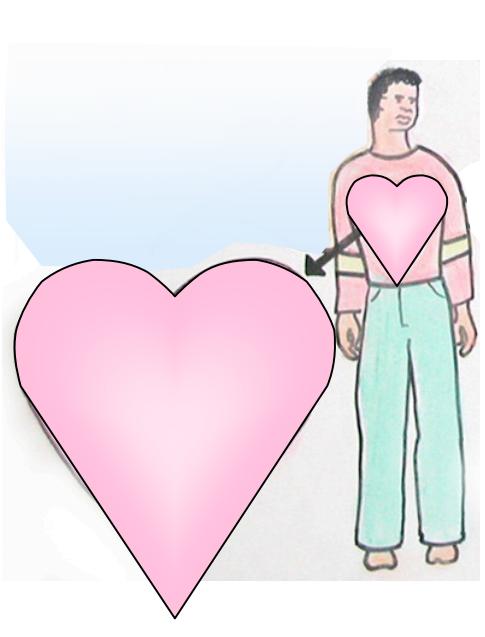
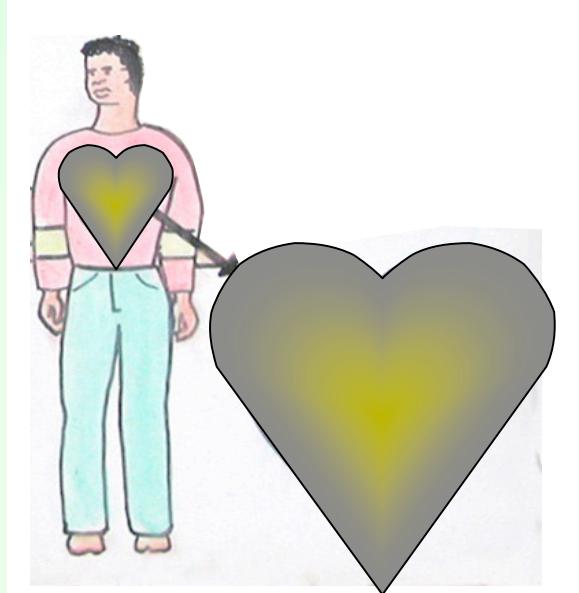
2 Kol 5:21; 1 Pit 2:24; Gal 3:13; Lom 11:22

*Komo tetelo ale ba:ma ka:na
kuda: emalagidolonakoma:,
kebe kubate aeno tepo
ipuwalo da:pola:na ba:bi
komo kokoha: ba:gala
hiliyoha:, huiyatiya Godote
na:goena a hopohabanapino
tepo ipuwate kubanomoma:
eda:halamena.*

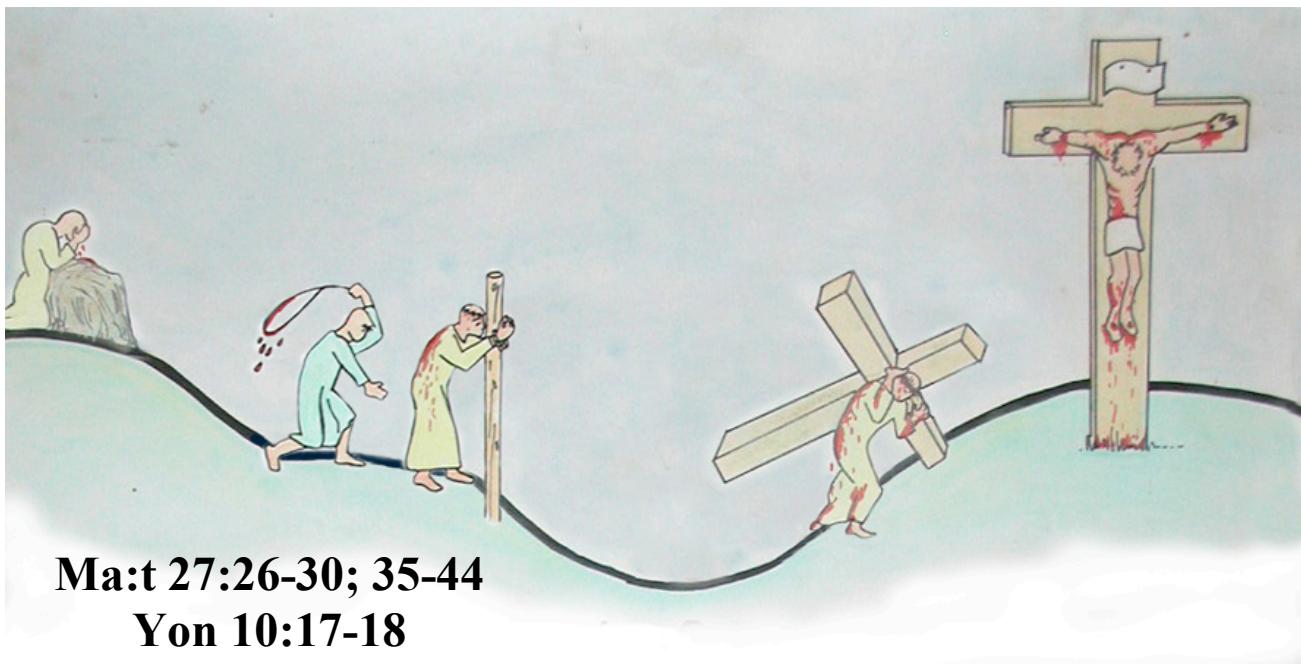
**Godote na:goiya:,
“Tawakalubino tepo ipuwa
komokomo kubanomoma:
ba eda:halamena, eta
dawate modoboha: ba:bi
komokomo
kohiduilamelelamema:.”**

Yel 17:9

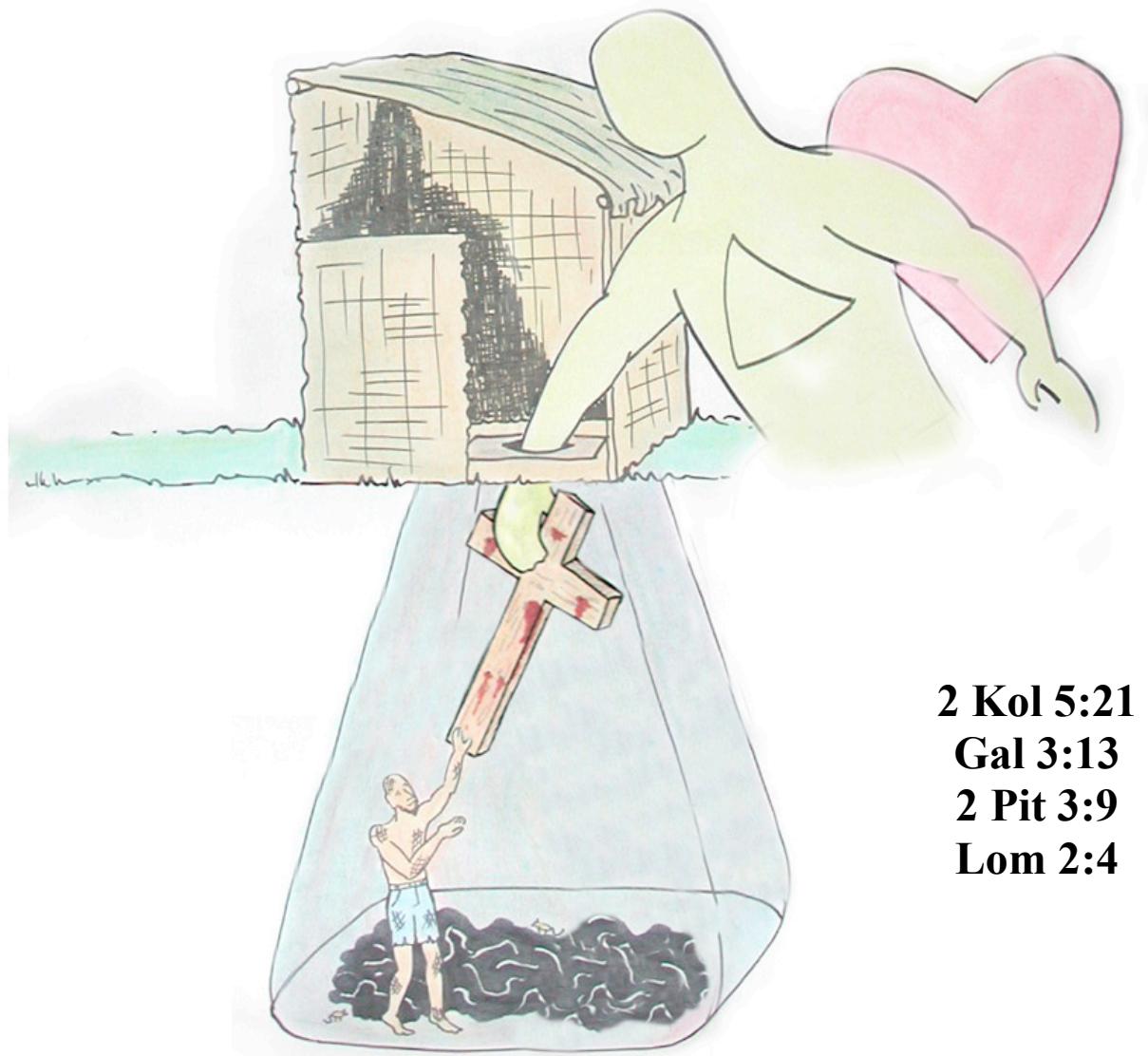
**Godote na:goiya:, “Nale naeno
uli tepo ipuwa ba:gala uli
gobogobo la: ipuwamo hibilo
komiya:telamema:nemata, iyo,
kuboeno kodakodahibi tepo
ipuwa la:godone uluhukulatelete,
nale huiyatiya la:tamo hidoen
babawanomo tepo ipuwa dito
kikalamema:nemata.”**

Isi 36:26

**Ma:t 27:26-30; 35-44
Yon 10:17-18**

Godokono Konomo Malemale Komo Ale Keba Ka:na Kuminama:?

**2 Kol 5:21
Gal 3:13
2 Pit 3:9
Lom 2:4**

*Ya:suti keha pihigalo ba hoe, aeno kuba ododili
komo hiliyonomo agodone uwatete huiyatiya ebeno
tuputupu emede komo atamo ba:bo ikaa:miya:!*

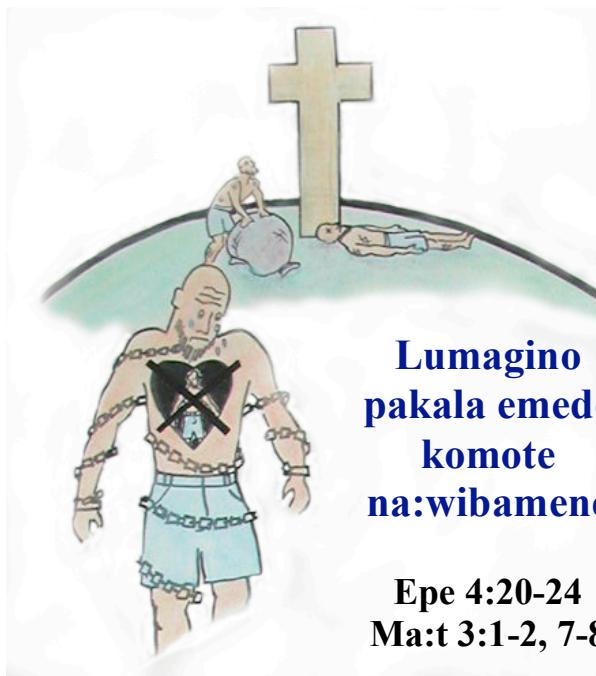

Godokono Ka:ka: Mula: Komo Badala:ka:?

Poster 12

1

Kuba Ododili Ipuwane Ohobiga Komo

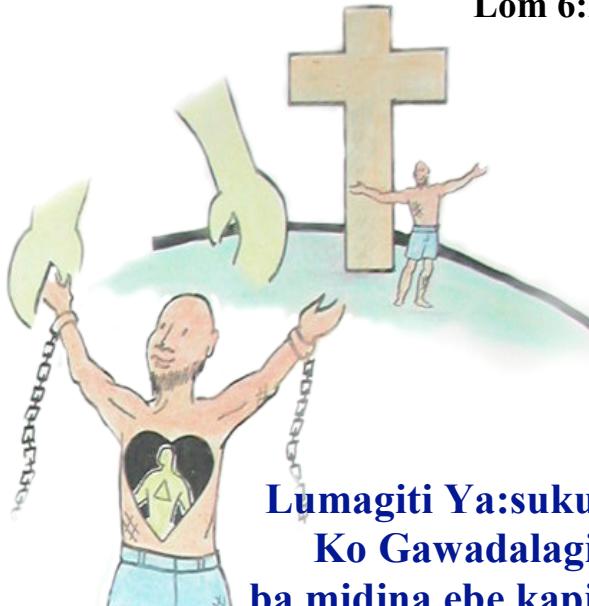
Lumagino
pakala emede
komote
na:wibamene

Epe 4:20-24
Ma:t 3:1-2, 7-8

2

Hibima: Midi Komo

Epe 2:8-9
2 Kol 5:15
Lom 6:22-23

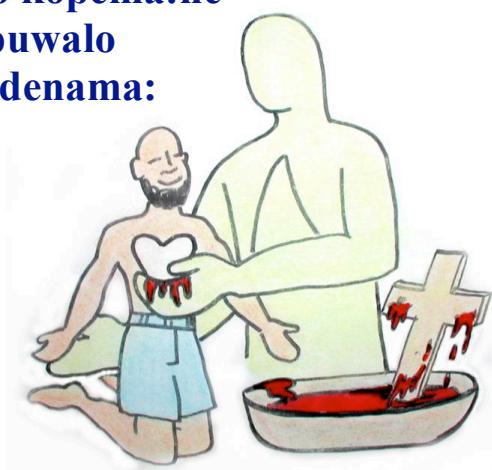

Lumagiti Ya:suku ebeno
Ko Gawadalagima:
ba midina ebe kapiyatamo
na:papamiwatanakamene

3

Godote Lumagino Tepo Ipuwa Ulinoma: Midi Komo

Talona Gobogobote
lumagitamo kopema:ne
ebe ipuwalo
kopemedenama:

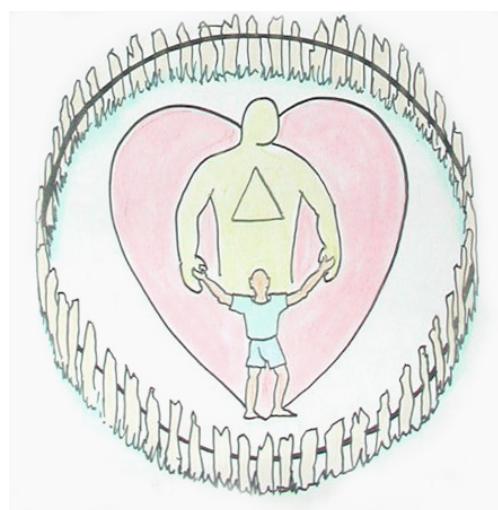

Haw 1:5
Lom 8:1
Epe 4:22-24

4

Godokono Badininipala Ipuwalo Eta Guduma: Eda: Komo

Gal 4:4-6
Gal 4:7
Gal 2:20

Lumagiti Talona
Gobogoboeno heloamo
Ya:sukunu ubi komamo
na:papamiwatanakomene

Kelisoko Ta:matadawagodone Kebe Komate Kikulihonaka?

Poster 13

1 Yon — Ale Godokoba: kapiyama: deda:hanama: ba:be komo
kiya:tawahama:nema:, mabu ba:moi komate agodone ikulihonaka.

1

1 Yon 1:6-7

Godokono Alo Ipuwalo
Wapata:lame Komo
Hopoeno Kuba Ododi Helo
Anakapumi Komo

8

1 Yon 5:4-5

7

1 Yon 3:10

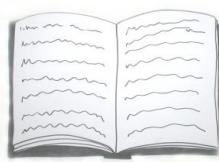

Tuputupu Komokomo
Ododili Komo
Talona Gobogoboeno
Iya:tua:me Komo

1 Yon 4:13

2

1 Yon 2:3-6

Godokono Tutumu Tabamo
Papamila:ha Komo
Hibima: Mididawa Ekawi
Malemalelo Emalagidolo Komo

3

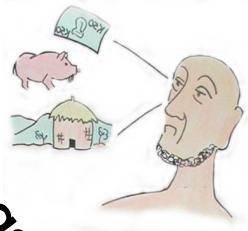
1 Yon 2:9-11

1 Yon 2:15-17

4

Hopoeno Awagaha Komokomo
Emalagidoleha: Komo
Ya:su Kelisoko Ipuwalo
Emede Komo

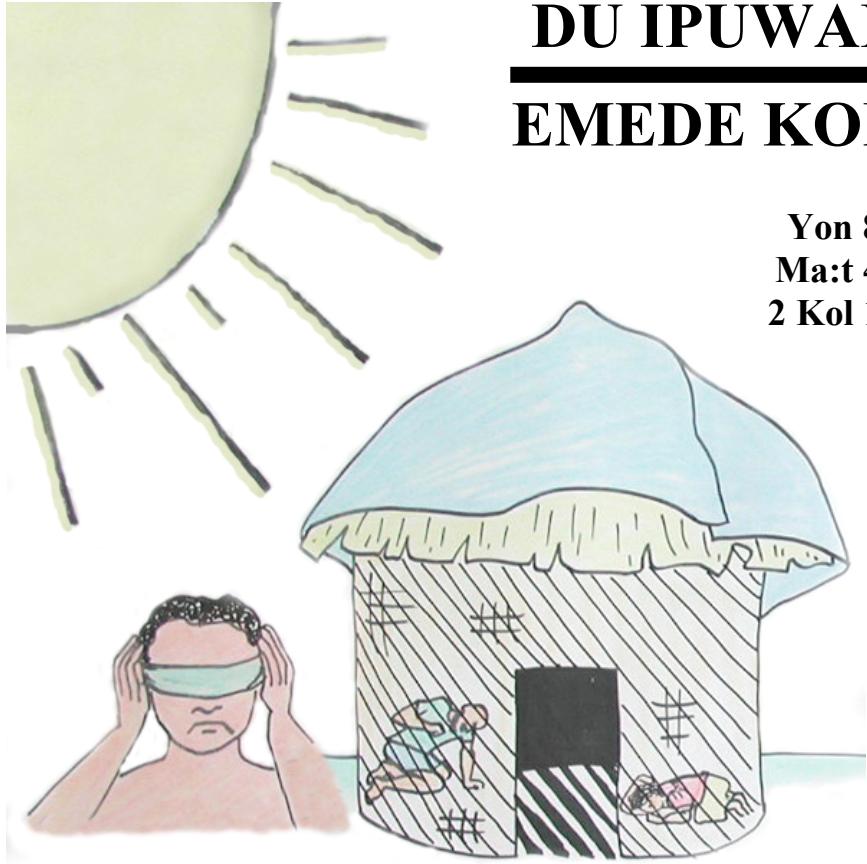
6

1 Yon 2:24

5

Godote ebeno tabo komokomo Baibolo Bukamo miya:tiya:, agodolo
ditana ale ba:be wiboha: ka:ka: hidamo kiya:tawahama:. (1 Yon 5:13)

DU IPUWALO EMEDE KOMO

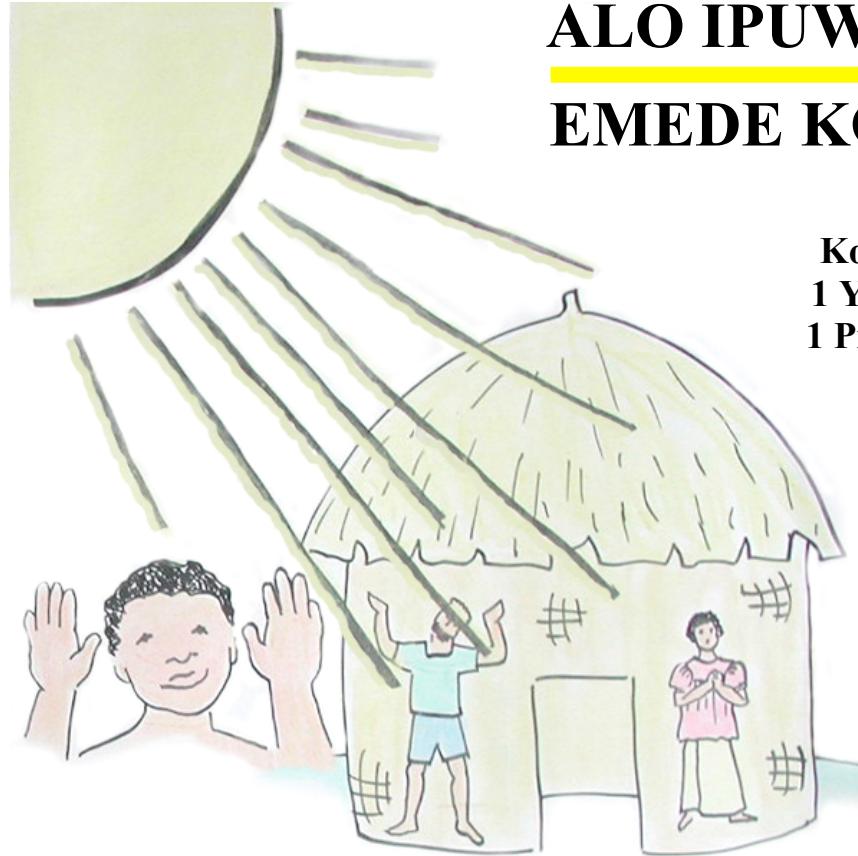
**Yon 8:44
Ma:t 4:5-7
2 Kol 11:14**

ALO IPUWALO EMEDE KOMO

**Kol 1:13
1 Yon 4:4
1 Pit 5:8-9**

Saitanakono Emede Komo

Ha:da amiho komokomo ba: mabula.
Lumagiti ebe kapiya ba emalagidolona, kateneno
ubi komokomo ba:bo ododilinako.
Hoe komo ba:gala olalati komokomo ba: kuba
emede komoen huiyala.

Godokono Emede Komo

Hibi komokomo ba: mabula.
Lumagiti Godoko ba:gala tawakalubi malemalelo
ba emalagidolena, hidohido komo ba:bo ododilinako.
Kalakala komo ba:gala hete komo ba: hidu emede
komoen huiyala.

Alaholoho ipuwalo ale Saitanatamo keba ka:na na:ka:helohelohonakoma:?

Poster 14b

(Epe 6:10-18)

Godokono Gobogoboeno

heloamo hiliyonomo

hiya:hiya: tetelo

hiya:hiya: toetoe

tabo olamagi

komodo helo

na:lawenakuya:

NEHE –
Godokono
tuputupu
emede komo

KAMAKE –
Godokono hibi
komokomo

DIBA –
Godokono ka:ka:
mula: komo

MAKEYO –
Godoko
hibima: midi
komo

GODOKONO
GOBOGOBOENO
ALAHOLO GILI –
Godokono tabo
komokomo

NATO ILINA –
Godokono Hido
Taboeno hete komo

Ama:le Saitanatamo koheloheloma: Godokono hidohido alaholoho ilina na:pupulinakuya:.

Epe 6:11

Mabu Keka: Godote A Talonapima: Keda:hanama: Da:kiyaa:mena?

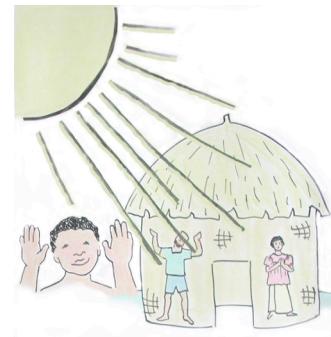
Lumagiti ebe ha:kiya ebeno ka:ka: konomo Godoko mabuma: tama:mo hibinomolo dihatemene, ebete ba: ba:ba ka:na Godokono talona emede ipuwamo konopegama:ne.

*Yun 10:14
Yun 10:17-24
Yun 10:25-29*

Ale Ya:suku hibima: da:midima:, ba:ba tetene tupuimiti Godote a ebeno talonanomo gugudima: koka:mima:ne, mabu ebete Kelisokono talona tuputupu emede komo aeno tepo ipuwamo dito kihatea:mema:ne.

Huiyatiya Godote a bikiyaa:mita, ale ebeno talonapima: ka:mi komo ukuihino dito a:kalawa:ma:. Ao, wadiyala ale ebeno talona emede ipuwalo ba apepehona ebeno ubi komamo hibili ba:papamila:hanakoma:.

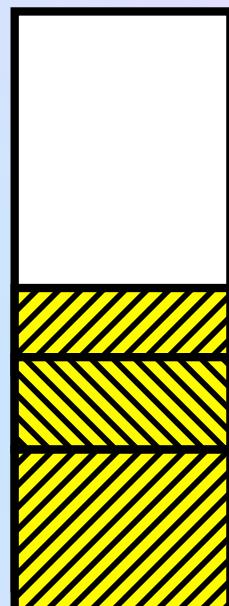
GODOKONO TALONA EMEDE KOMOENO NETEWA KOMOKOMO

**Godote a ebeno
talonapima: ka:mi
komo**

**Godokono talona
emede ipuwalo apepeho
komo**

*Epe 1:13-14
2 Kol 1:21-22*

Ya:suku huiyama: hibinomolo eda: komo

Epe 4:22-24

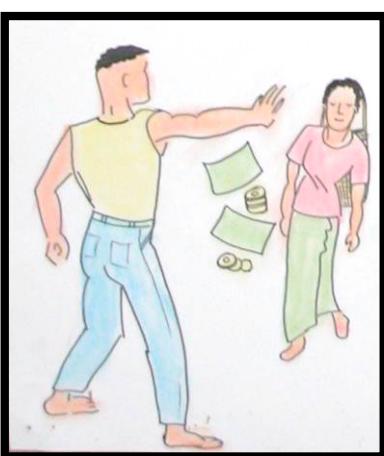
Ale Atu Kuba Gala Da:ka-ododilinakoma:, Ba:bako Emede Komo Keba Ka:na Na:ka:miya:pama:?

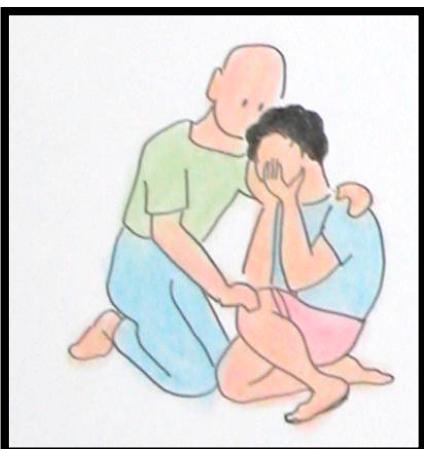
1 Kol 9:24-27 Ama: ha:kiya ama: na:kodakodui-minakuya:, hiliyonomo hidohido komo ododili gabodo ama:le amia:no Ka:ka: Mula:medawa hidamo kiya:tawama: – Baibolo Buka ka:lamihole komo, Godokono Tabo komoeni ipuwa hidamo emalagidole komo, Godokoba: tabo ga:la komo, ba:gala sose kapiyuimi komamo to komo, hiliyonomo tetelo ba:bi komo nododilinakuya:.

Gal 5:16 Wadiyala ama:le Godokono Gobogoboeno heloamo na:pata:nakuya:, amia:no kateneno kuba ubi komamo papamiwatakapoma:.

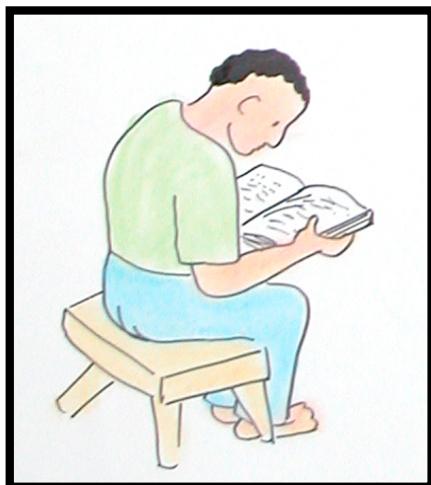

Pil 4:8-9 Wadiyala ba:makomako ukui kapiyamo amia:no tepo ipuwa na:tabuiminakuya: – hibinomo ukui komokomo, mulunomo ukui komokomo, hidohido ukui komokomo, daloha: ukui komokomo, malemale ukui komokomo, ba:gala kalakala adipate ukui komokomo.

2 Tim 2:22 Wadiyala kateneno kuba ododili komo kuba nibote patema: goelo ba:bi ipuwane ba alahula:, tuputupu emede komo, hibima: midi komo, malemale emalagidolo komo, ba:gala hete komo, ba:bi komokomo uwatema: ubi konomamo nihatenukuya:..

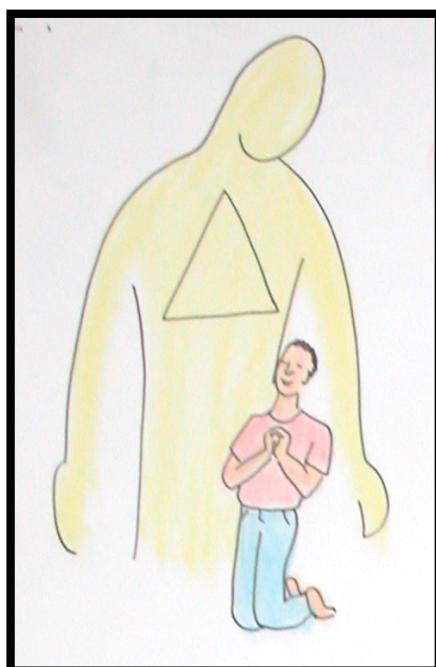
Ale Atu Kuba Gala Da:ka-ododilinakoma:, Ba:bako Emede Komo Keba Ka:na Na:ka:miya:pama:?

*Ohale 119:11 Amia:no tabo
naeno tepo ipuwamo ihatiya:mo,
nale ama:tamo eta kuba*

*Mulu Ukui 4:14-15 Kuba
ododilipino gabodo akapata:la:,
huiyatiya ebene ohobigate amia:no
hibi gabonomodo na:tonakuya:..*

*Yon 15:5,8 Ya:suti ba: hibi gala:ipi
tupina gao kehala, a ba: gedawala,
ba:bema: ebe aeno tepo ipuwalo
emedenaheno a ha:kiya eta hidu komo
a:kododa:ma:.*

*2 Kol 7:1 Ba:bema: ale aeno apa:mo
dododilinakoma: ba:gala aeno tepo
ipuwalo demalagidolenakoma:, ba:bi
hiliyonomo komo ipuwalo eta dalowa:
komote itana modoboha:. Iyo, kebe
kuba dalowa: komate agodolo da:-
pola:na, wadiyala ale ba:bi komo
hiliyonomo ukulalete, Godoko toleme
ipuwalo ba emedena aeno ka:ka: ko-
nomo ebetamo bikamehonakoma:.*

Lumagiti ebano mauba komo tete ga:ga:dopolohiduimihino, tepo ipuwoeno menemene komote ebetamo ba:bo kuluhukuma:ne.

Epe 4:31-32

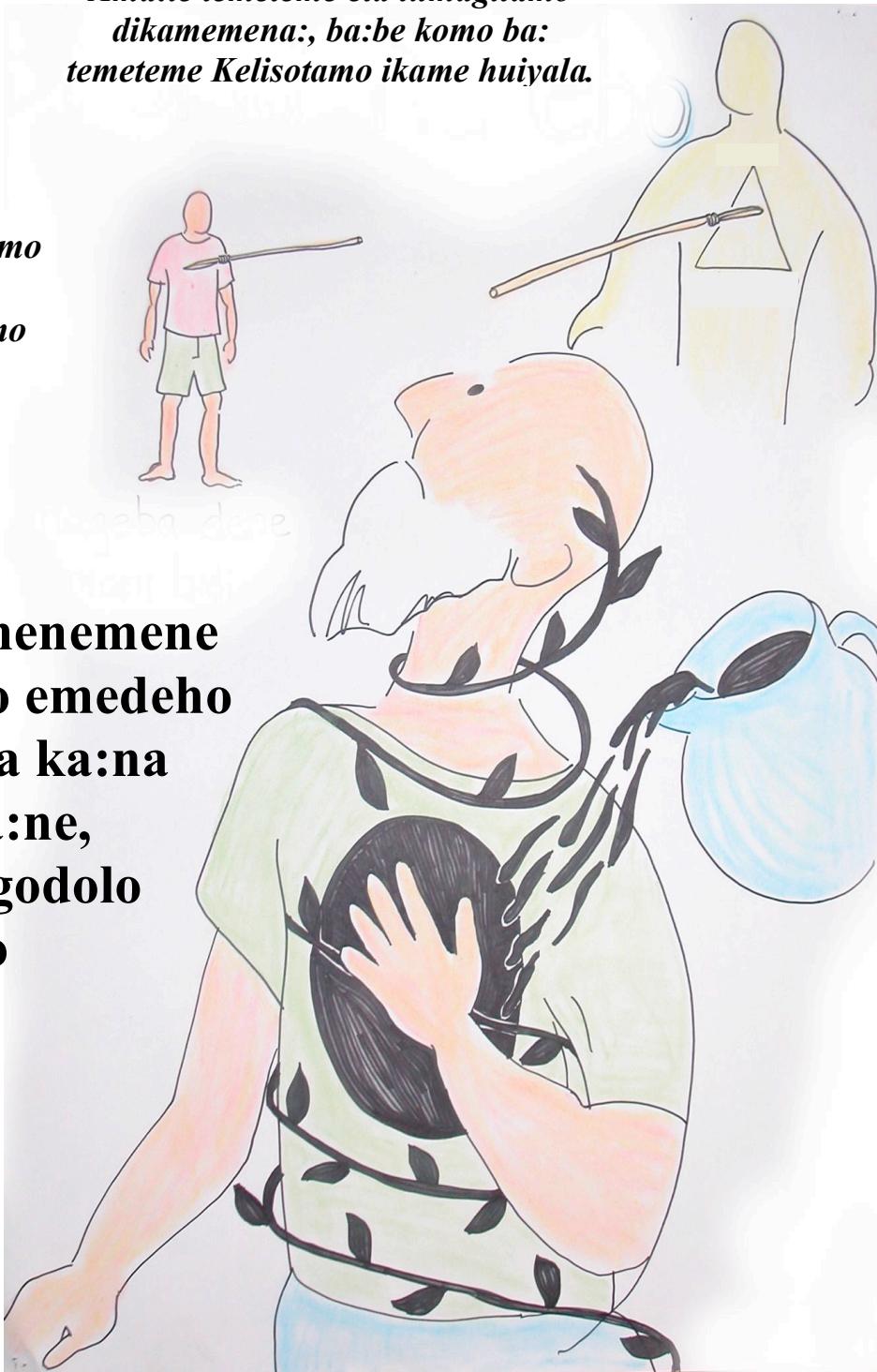
Epe 4:17

Epe 4:26-27

Ama:le temeteme eta lumagitamo dikamemena:, ba:be komo ba: temeteme Kelisotamo ikame huiyala.

Pote kuba ama:tamo dododi, ama:le temeteme ebetamo ikame talonala.

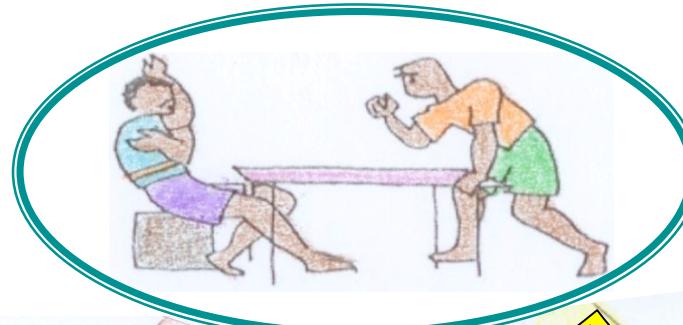
Tepo ipuwoeno menemene komote aeno hidu emedeho komokomo ba:ma ka:na kokubahilamema:ne, hibi kalakalate agodolo wibohote, a komo tawakaluba:go mabulubima: deda:hanama: ba:be komote atumu dito kalatidima:ne.

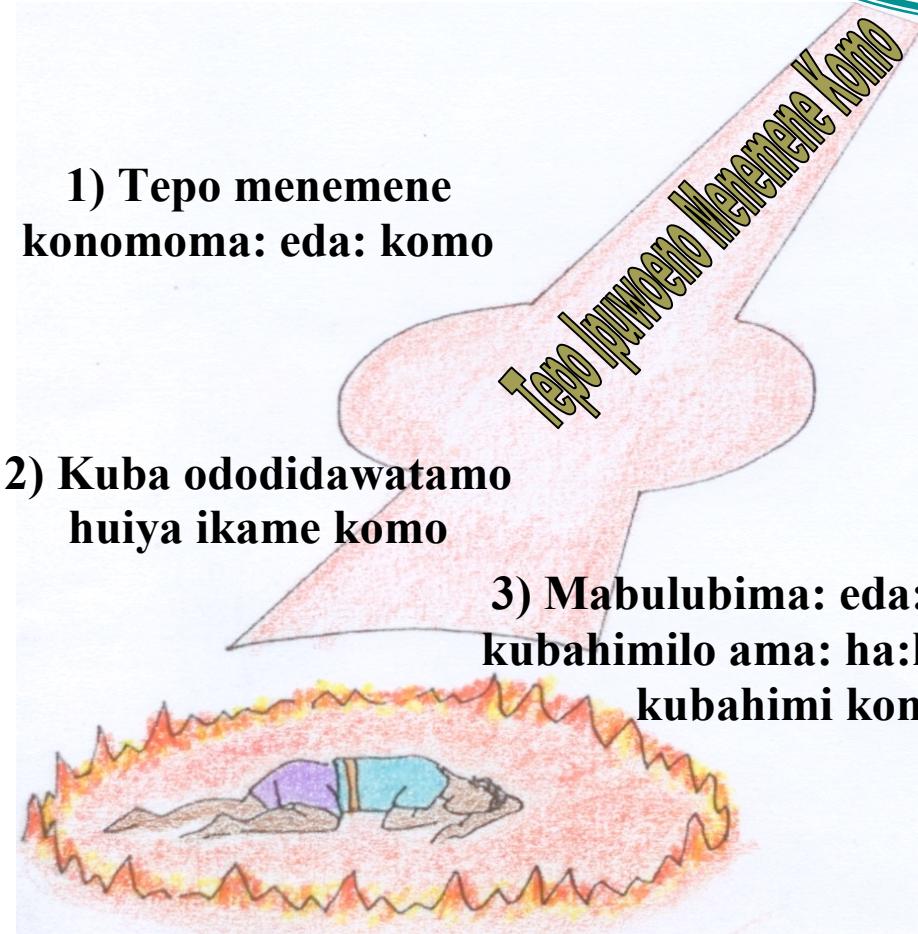
Kuba Ododidawa Mabuma: Gabo Netewate Ba:pola:na

Poster 17b

**Eta dawate kuba
ama:tamo dododimini,
ama:le keba ka:na
na:kewageleomena:?**

Ma:t 18:21

- 1) Tepo menemene
konomoma: eda: komo
- 2) Kuba ododidawatamo
huiya ikame komo
- 3) Mabulubima: eda:ha komo
kubahimilo ama: ha:kiya ama:
kubahimi komo

- 1) Kuba ododidawatamo
ebeno komo tataba
gabodo hawakalimi
komo
- 2) Ebeno kuba
adodome komo
- 3) Tepo ipuwalo
tutunomoma:
eda: komo

Mabu Keka: Ale Komopino Kuba Ododili Komokomo Egebolelamete Dadodoholelamema:?

Kol 3:12-17
Ma:t 18:21-35

Eta tetelo eta Ko Gawadalagiti ebeno huiyaha: okodawatamo ta:ni miliyane kina bikamiya:, ebete ba:bi mana:mo ebeno modoboha: komo-komo modobuilamete, galane modoboma: da:ka-edamene ebete ba:be atu mani konomo kohuiyama:. Huiyatiya tete ga:ga:-dopo da:petuya:, okodawate ba:bi konomo mani gala huiyama: modoboha:ma: eda:lo, ko gawadalagiti ebe malemaletelo ebeno ododiha: komo egebolemete dito adodolemiya:.

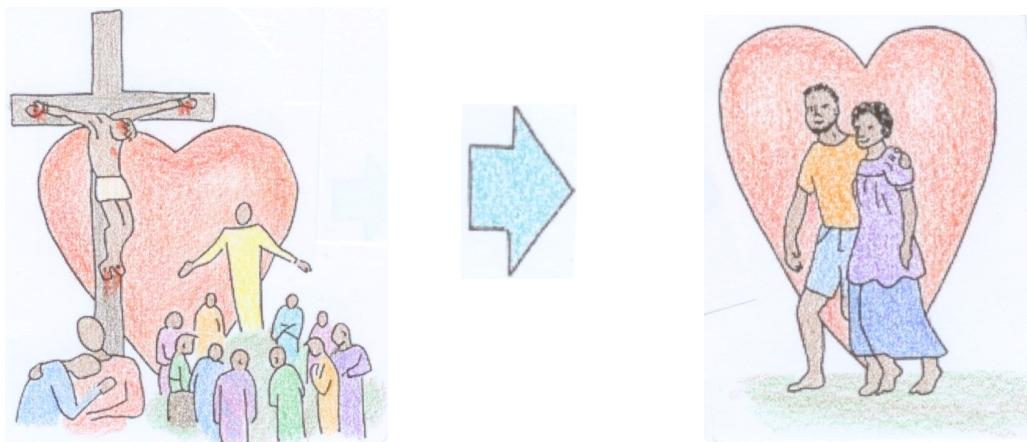
**2 Kol 5:16-20
Pil 2:14-16
Gal 5:13-15**

Huiyatiya ba:be huiyaha: okodawate tote atu malemale ebeno hopodalagitamo hawakalimi ubiha:ma: ediya:. Dopamo ebeno hopodalagiti ebegodone ta:ni kinanomo belawiya:, huiyatiya ba:ma tetelo ebete modoboha:ma: ediya: gala kohuiyama:. Ba:be mabu-ma: malemaleha: okodawate ebetamo konomamo maubate, ebeno huiyaha: komoma: polisi dubuino kokotamo ihatete, iba:te ebe du genamamo dito a:da:nuya:. A:iye! Malemaleha: okodawoeno kuba bada konomola:ka:!

Hibima: midipi badininipala:te kalakalago kapimilo ba emedena, ibino ododili komodo como tawakalubi hiliyonomate ba:bo kiya:tawahama:na:, Godote malemale kodawanomoma: deda:na ba:be como.

Dubala:, Kelisote sose tawakalubi malemalelo keba ka:na kemalagidolena, wadiyala la: la:eno kamenakamena ba:ba ka:na nemalagidolenala:. *Epe 5:25* Kamenakamenala:, wadiyala la: la:eno awa:tamo na:papamila:hanakuya:la:, la:le Kelisotamo keba ka:na ka:papamila:honama ba:ba ka:na. *Epe 5:22*

**Wadiyala guguda:te ibino menokobi nabino ododili komodo
Godokono malemale hidonomamo numinakamena:. 2 Tim 1:5**

**Naba:la:, la: la:eno gugudino
ododili komokomoma: heloamo
akakiyahalamenakala:, iba:te
ibino tepo ipuwalo kuiyodopo-
ma: eda:hakapoma:. Kol 3:21**

*A hopo habanaba:te aeno Hunu
Haboeno Nabiwino malemale aeno
guguda:tamo ba hawakalimina, iba:te
hidamo ba:bo kiya:tawahama:na:,
Godote tawakalubi hiliyonomo
malemalelo konomamo
demalagidolena ba:be como.*

Godote Nabi Menokoba:tamo Sikisi Oko Bikalamena

1. Menoko
nabiwi ibi
netewapi ipuwalo
etate eta malemalelo
nemalagidolenamena:.

2. Apa:mo
ododili
komodo
hidonomo go
guguda:tamo
na:hawakaliminakamena:.

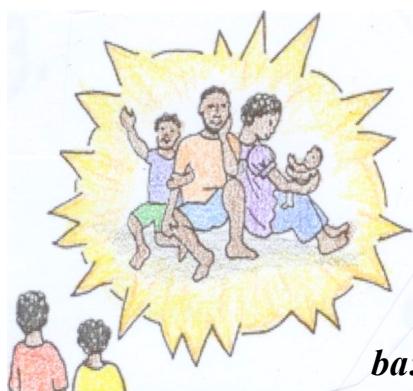

*Aeno ododili komate hidonomo
goma: neda:namene, Kelisote sose
tawakalubi malemalelo
konomamo demalagidolena
ba:be komo kohawakalimima:.*

*Guguda:te aeno ododili
komodo atu komokomo
kododilinakoma:
kiya:tawahama:n a:.*

3. Godoko talonanomodawama:
ga:lalo, ebe gugudino holoholo
hapulu hunamo nadipatenakamena:.

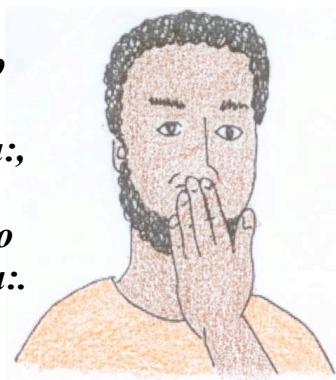

*Ale ba:ba
ka:na hidonomo
go iba:tamo
ba:hawakaliminakoma:.*

4. Ibino gugudi
malemalelo
konomamo
nemalagidolenamena:.

5. Ibino ma:lapila
hidonomamo
na:buiya:minalenamena:.

*Mulu ukui tabamo
aeno gugudi
dowalubilinakoma:,
iba:te hido emede
komokomo hidamo
kiya:tawahama:n a:.*

6. Ibino gugudi Godokono
Tabamo nowalubili-
nakamena:,
iba:te ebe hibima:
midi ipuwalo
kapapehonama:.

- *Godoko adikumi komo*
- *Ebetamo kalakala tabo adipate komo*
- *Baibolo Bukoen komokomo iya:tulame komo*
- *Godotamo toetoe tabo ga:la komo*
- *Tepo ipuwoeno komoma: gugudi iya:tulame komo*

Godokono Tabo Kolamagima: Lumagiti Keba Ka:na Na:ka:hidomene?

**Baibolo Bukoeno tabo komo ka:lamiholete taboeno
ipuwa komokomo hidamo nemalagidoliya:.**

2 Tim 2:2

Netewa-netewa alateda:hale tabo –

1. Tabo komoenko koko ipuwa ipuwalo ama:le kebe kapiyanomo komo na:ka:laweomena:, iya:tumi kuititi tetelo ba:be komote tawakalubino ukui ipuwalo ko komonomoma: keda:ma:?
2. Buka tabo komote Nabiwi Godokono komoma:, ba:gala Gudu Ya:sukunu komoma:, ba:gala Talona Gobogoboeno komoma: a hibima: midipi keba ka:na kiya:tua:mita?
3. Buka tabo komamo Godote a kowalubima: kebe hibinomo tabo ka:goita, ba:gala ebete a kiyahaa:melo kebe helo tabo ka:goita ale Saitanakono guba:mo gudikapoma:?
4. Ale Buka tabo komoenko ipuwa ba emalagidolo aeno emede ipuwalo bada komokomo hiya:ma: na:ka:midilima:?

**Kebe koko ipuwa komo stadi ipuwalo dulamemena:,
ba:bi komo tuputupuilamete pepamo na:miya:tiya:..**

1. Taboeno tupuimi mabu
2. Iya:tumi taboeno netewa o netewa-kapiya o powa o paibo koko komokomo
3. Iya:tumi taboeno koko komoenko hawakalilame komokomo – uwi kiyyaha komokomo, apa:mo ododili komokomo, go hawakalimi tabo komokomo
4. Taboeno kuititi

